Nr 5.

Ankom till riksdagens kansli den 12 mars 1920 kl. 3 e. m.

Utlåtande angående regleringen av utgifterna under riksstatens för år 1921 femte huvudtitel, innefattande anslagen till socialdepartementet. (3:dje avd.)

Departementet.

1:o) Uti den till riksdagen den 7 januari 1920 avlåtna propositionen (nr 1) angående statsverkets tillstånd och behov i avseende å femte huvudtiteln, innefattande anslagen till socialdepartementet, har Kungl. Maj:t för beredande av avlöning åt departementschefen i samma departement under år 1921 upptagit det för närvarande under riksstatens sjätte huvudtitel uppförda ordinarie anslaget till departementschefen med oförändrat belopp, 17,000 kronor. *Departementschefen.*

Utskottet hemställer,

att riksdagen må för *beredande av avlöning åt departementschefen i socialdepartementet* från och med år 1921 upptaga det för närvarande under riksstatens sjätte huvudtitel uppförda ordinarie anslaget med oförändrat belopp, 17,000 kronor.

2:o) I förslaget till riksstat för år 1921 har Kungl. Maj:t upptagit anslagen till socialdepartementets egna arbetskrafter i övrigt på följande sätt, nämligen *Socialdepartementet.*

departementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli, ordinarie anslag, 182,900 kronor;

övergångsstat, ordinarie anslag, förslagsanslag, högst, 15,600 kronor; samt

upprätthållande av departementets verksamhet, utöver anslaget å ordinarie stat, extra anslag, förslagsanslag, högst, 10,500 kronor.

Detta förslag grundar sig på Kungl. Maj:ts i den till riksdagen den 7 januari 1920 avlåtna propositionen, nr 3, gjorda framställningen om ändrad organisation av statsdepartementen och därav föranledda anslagsbehov.

I denna fråga har riksdagen numera fattat beslut; varom utskottet velat här

erinra.

Sociala verk och inrättningar.

Upprätthållande av riksförsäkringsanstaltens verksamhet.

[1.] *)

3:o) Med tillstyrkande av bifall till Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning och under åberopande av punkt 1 i det vid propositionen fogade statsrådsprotokollet över civilärenden den 7 januari 1920 får utskottet hemställa,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande år ägt rum, för *upprätthållande av riksförsäkringsanstaltens verksamhet*, utöver anslaget å ordinarie stat, å extra stat för år 1921 anvisa ett förslagsanslag å 1,123,400 kronor.

Ersättning till postverket för bestyret med uppbörd och utbetalningar för riksförsäkringsanstalten.

[2.]

4:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 2) att för ersättning till postverket för dess bestyr med uppbörd och utbetalningar för riksförsäkringsanstalten på extra stat för år 1921 anvisa ett förslagsanslag, högst, 11,700 kronor.

Enligt hittills gällande bestämmelser har särskild ersättning utgått till viss personal vid postverket ävensom viss personal vid statens järnvägar för förrättande av göromål, avseende postsparbanken, riksförsäkringsanstalten, barnmorskornas pensionsanstalt, folkpensioneringen samt civilstatens änke- och pupillkassa. Genom den av Kungl. Maj:t och riksdagen föregående år beslutade löneregleringen för tjänstemän vid

*) Hänvisar till punkt i statsverkspropositionen.

kommunikationsverken, som träder i kraft den 1 juli 1920, komma emellertid dessa förmåner, såvitt avser den ordinarie personalen, att från och med sistnämnda dag bortfalla. Nuvarande föreståndare för poststationer, som icke äro förenade med statsbanestationer, samt för brevsamlingsställen beröras däremot ej i förevarande hänseende av de nya lönevillkoren.

I samband med utfärdande av nytt avlöningsreglemente för kommunikationsverkens tjänstemän den 19 juni 1919 anbefallde Kungl. Maj:t styrelsen för postsparbanken att inkomma med förslag ifråga om de ändringar av gällande grunder för ersättning åt postsparbanken och postverket för bestyret med ifrågavarande göromål, som kunde av nämnda lönereglering föranledas, och anmodades styrelsen jämväl att taga under övervägande ej mindre, huruvida nu tillämpade beräkningsgrunder beträffande nämnda ersättning skulle kunna förenklas, än även om och i vad mån postverket borde åtnjuta gottgörelse för de bestyr, det genom sina tjänstemän utförde för postsparbankens räkning. Till fullgörande av detta uppdrag har styrelsen för postsparbanken i skrivelse den 30 augusti 1919 avgivit förslag i ämnet. Över detta förslag hava yttranden avgivits av generalpoststyrelsen den 22 oktober 1919, av riksförsäkringsanstalten den 23 oktober 1919, av pensionsstyrelsen den 21 oktober 1919 samt av styrelsen över civilstatens änke- och pupillkassa den 18 oktober 1919. Sedermera har styrelsen för postsparbanken den 20 november 1919 inkommit med förnyat utlåtande.

Nu gällande bestämmelser beträffande ifrågavarande ersättning åt personer vid postverket och statens järnvägar äro i huvudsak följande:

För handläggning av göromål avseende *postsparbanken* utgår ersättning till posttjänstemän och till viss personal vid statens järnvägar enligt grunder, som finnas angivna i brev av den 31 december 1917, med visst belopp för varje insättning eller utbetalning ävensom med viss provision å insatta medel. Ersättningarna utbetalas från ett å postsparbankens stat uppfört förslagsanslag å 50,000 kronor till ersättning åt befattningshavare hos generalpoststyrelsen och vid postverkets lokalförvaltningar för handläggning av postsparbanksgöromål.

Beträffande postsparbankens bestyr för *riksförsäkringsanstaltens* räkning återfinnes en redogörelse under punkt 76 under sjätte huvudtiteln i den till 1919 års lagtima riksdag avlåtna statsverkspropositionen, till vilken redogörelse här torde få hänvisas.

Grunderna för postsparbankens ersättning för dessa bestyr finnas angivna i brev den 11 oktober 1918. För bestridande av ifrågavarande ersättning, som utgår med visst belopp för varje inbetalning

och utbetalning ävensom med viss procent å förvaltade eller uppburna försäkringsmedel, har under sjätte huvudtiteln sedan en följd av år anvisats ett förslagsanslag, för år 1920 bestämt till 47,740 kronor. Postsparbanken har emellertid i sin ordning att till de posttjänstemän, vilka för postsparbankens räkning utföra ifrågavarande bestyr, utbetala ersättning enligt vissa jämväl i nämnda brev angivna grunder. Skillnaden avser att betäcka postsparbankens egna kostnader i anledning av ifrågavarande bestyr.

Vad vidare angår den obligatoriska *folkpensioneringen*, så utbetalas pensioner eller understöd, som utgå på grund av bestämmelserna i lagen om allmän pensionsförsäkring den 30 juni 1913, vid vederbörande postanstalt genom postsparbankens förmedling. Ersättning härför utgår till postsparbanken och postverket enligt brev den 27 juni 1914 med vissa belopp för varje utbetalt eller utanordnat pensionsbelopp. Av den postverket tillkommande ersättningen skall viss del tillfalla föreståndare för poststationer, under det att den övriga delen kommer postkassan till godo. Beträffande postsparbankens bestyr med den frivilliga försäkringen finnas föreskrifter meddelade i kungörelse den 31 december 1917 (sv. förf. saml. nr 957). Ersättning för sistnämnda bestyr utgår till postsparbanken med visst belopp för varje utlämnad försäkringsbok med bättre utstyrsel samt för varje inbetalning å försäkringsbok ävensom med viss procent å inkasserade försäkringsavgifter. Av postsparbanken således tillkommande ersättning utbetalar banken viss gottgörelse till postanstalternas tjänstemän. Bestämmelserna härom återfinnas uti brev av den 25 oktober 1918.

Nu berörda ersättningar för bestyr avseende folkpensioneringen bestridas från ett sedan en följd av år under sjätte huvudtiteln anvisat förslagsanslag, för år 1920 fastställt till 140,000 kronor.

Utbetalning av pensioner för *civilstatens änke- och pupillkassas* räkning ombestyres enligt bestämmelser i kungörelse den 18 september 1918 genom förmedling av postsparbanken, och utgår ersättning härför enligt i särskilda kungl. brev fastställda grunder. Postsparbanken har att av den uppburna ersättningen utbetala vissa belopp till postanstalternas tjänstemän. Kostnaderna för nu berörda ersättningar bestridas från ett i kassans stat uppfört förslagsanslag till »övriga erforderliga utgifter», stort 12,000 kronor.

Utöver i det föregående berörda ersättningar, vilka grunda sig på statsmakternas beslut, har enligt av postsparbanksstyrelsen utfärdade bestämmelser viss ersättning utgått till postanstalternas tjänstemän för försäljning till allmänheten av s. k. ficksparbössor.

Vid anmälan av förevarande anslagsäskande har departementschefen anfört följande:

»Såsom generalpoststyrelsen framhållit, hava statsmakterna i princip godtagit den ståndpunkten, att de affärsdrivande verken böra erhålla gottgörelse för bestyr, som utföras ej blott för allmänhetens räkning utan även för andra statsinstitutioner. Med hänsyn härtill synes riktigt, att såväl postverket som postsparbanken beredas gottgörelse för ifrågavarande göromål, motsvarande vartdera verkets självkostnader. För fastställandet av dessa kostnader torde dock ytterligare utredning vara erforderlig, därvid givetvis samtliga de av frågan berörda verken böra lämnas tillfälle att medverka. I avvaktan på en dylik utredning synes postsparbanksstyrelsens förslag, vilket bygger på de nuvarande principerna för ersättningens beredande, i huvudsak kunna läggas till grund för frågans lösning. Det torde böra framhållas, att det ekonomiska resultatet för statsförvaltningen i dess helhet icke röner inverkan av, huruvida de föreslagna ersättningsbeloppen äro tillräckliga att betäcka verkens kostnader eller ej, utan att detta närmast är att betrakta såsom en bokföringsfråga. Chefen för finansdepartementet, med vilken jag i detta ärende samrått, har även biträtt min nu angivna ståndpunkt.

Ehuru jag sålunda anser, att frågan tills vidare i huvudsak kan ordnas i enlighet med postsparbanksstyrelsens förslag, torde dock en avvikelse härifrån böra ske så till vida, att den särskilda ersättning, som fortfarande må tillkomma vissa föreståndare för poststationer och brevsamlingsställen, synes böra utbetalas genom postverkets försorg och sålunda hänsyn härtill tagas vid beräkning av den gottgörelse, som skulle tillkomma detta verk. Härigenom kommer bestämmandet av berörda ersättning att närmast bliva en lönefråga, som det ankommer på postverket självt att reglera.

Enligt postsparbanksstyrelsens förslag skulle ersättning för göromål, avseende riksförsäkringsanstalten, för år 1921 utgå till postverket med 11,000 kronor och till postsparbanken med 40,000 kronor. Av sistnämnda belopp beräknades omkring 700 kronor belöpa å ersättningsberättigade poststationsföreståndare och föreståndare för brevsamlingsställen. För bestyret med pensionsutbetalningar skulle enligt samma förslag utgå till postverket 34,500 kronor och till postsparbanken 194,000 kronor, därav 26,000 kronor skulle belöpa å ersättningsberättigade postfunktionärer. För dessa befattningshavare beräknade belopp skulle enligt mitt förslag tilläggas postverket, varför ersättningsbeloppen, så vitt avser riksförsäkringsanstalten och folkpensioneringen, torde kunna beräknas på följande sätt:

för *bestyret för riksförsäkringsanstalten:*

till postverket	kronor	11,700: —
» postsparbanken	»	39,300: —

för *bestyret för pensionsutbetalningar:*

till postverket	kronor	60,500: —
» postsparbanken	»	168,000: —

För bestridande av dessa ersättningar torde, på sätt postsparbanksstyrelsen föreslagit, för år 1921 i riksstaten bestämda anslag kunna uppföras, så vitt avser dels samtliga ersättningar till postverket, dels ock gottgörelse för postsparbankens bestyr för riksförsäkringsanstalten. För bestridande av ersättningar till postsparbanken för bestyret med pensionsutbetalningar torde åter böra uppföras ett förslagsanslag å förenämnda belopp, 168,000 kronor, att utgå efter följande grunder, nämligen med dels 100 kronor för biträde med den frivilliga pensionsförsäkringens genomförande och dels 7 öre för varje utbetalning, avseende den obligatoriska pensionsförsäkringen. Givetvis bör, därest ändrade bestämmelser kunna komma att meddelas beträffande sättet för pensionsutbetalningarna, det nu ifrågasatta anslaget få tagas i anspråk för bestridande av härför erforderliga kostnader. I sådant fall lära emellertid de ändrade bestämmelserna böra bringas till riksdagens kännedom.

Ersättningen till postverket för postsparbanksgöromålen har av styrelsen för postsparbanken beräknats till 78,000 kronor, vilket belopp enligt styrelsens förslag skulle uppföras å postsparbankens stat. Därest i enlighet med mitt förslag den särskilda gottgörelse, som kan komma att utgå till vissa postfunktionärer, skall utbetalas av postverket, torde emellertid sistnämnda belopp böra höjas med i runt tal 9,000 kronor, motsvarande den ersättning, som enligt postsparbanksstyrelsens beräkning för år 1921 skulle belöpa å nämnda funktionärer. Ifrågavarande anslag å postsparbankens stat skulle alltså i enlighet härmed bestämmas till 87,000 kronor.

Vad åter angår civilstatens änke- och pupillkassa så äro de utbetalningar, som verkställas av föreståndare för poststationer, av så ringa antal, att dessa helt kunna lämnas ur räkningen.

Då de nya avlöningsbestämmelserna för kommunikationsverken träda i kraft den 1 juli 1920, kunde det ifrågasättas, att de nu föreslagna nya bestämmelserna skola tillämpas även under sista halv-

året 1920. Emellertid torde utan nämnvärd olägenhet nu gällande bestämmelser i fråga om ersättning till postsparbanken för ifrågavarande göromål kunna tillämpas även för sista halvåret 1920, dock med den ändring, att den ersättning, som därförut utgått till vissa befattningshavare vid postverket och statens järnvägar, i stället skola under denna tid tillfalla postverket. Det skulle då redan från och med den 1 juli 1920 ankomma på postverket att gottgöra de befattningshavare, som fortfarande må vara berättigade till särskild gottgörelse. Någon ändring beträffande de under sjätte huvudtiteln för år 1920 för ifrågavarande ändamål anvisade anslagen skulle alltså ej behöva ifrågasättas.»

Utskottet, som icke haft något att erinra mot vad sålunda föreslagits, får alltså beträffande förevarande punkt hemställa,

att riksdagen må för *ersättning till postverket för dess bestyr med uppbörd och utbetalningar för riksförsäkringsanstalten* på extra stat för år 1921 anvisa ett förslagsanslag, högst, 11,700 kronor. *Nytt anslag.*

5:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts därom framställda förslag (punkt 3) och under åberopande av vad under nästföregående punkt anförts, får utskottet hemställa,

att riksdagen må för *ersättning åt postsparbanken för dess bestyr med uppbörd och utbetalningar m. m. för riksförsäkringsanstalten* på extra stat för år 1921 anvisa ett förslagsanslag, högst, 39,300 kronor. *Ersättning till postsparbanken för dess bestyr med uppbörd och utbetalningar m. m. för riksförsäkringsanstalten.* [3.] *Minskat anslag.*

6:o) I anledning av Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning och under hänvisning till vad statsrådsprotokollet (sid. 17) i ämnet innehåller, får utskottet hemställa,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande år ägt rum, för *upprätthållande av försäkringsrådets verksamhet*, utöver anslaget å ordinarie stat, på extra stat för år 1921 anvisa ett förslagsanslag av 55,000 kronor. *Upprätthållande av försäkringsrådets verksamhet.* [4.]

Anslag till socialstyrelsen. [5.]

7:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 5)

dels fastställa sådan ändring i den ordinarie staten för socialstyrelsen, att därå från och med år 1921 uppföres ytterligare en tjänsteman i andra lönegraden (förste byråingenjör) med en årlig avlöning av 5,800 kronor, därav 3,600 kronor lön, 1,800 kronor tjänstgöringspenningar och 400 kronor ortstillägg, vartill kunna komma två ålderstillägg till lönen, det ena med 500 kronor efter fem år och det andra med likaledes 500 kronor efter ytterligare fem år;

dels förklara, att för denne befattningshavare skola i tillämpliga delar lända till efterrättelse de villkor och bestämmelser, som enligt kungörelse den 27 juni 1914 äro gällande för åtnjutande av avlöningsförmåner från socialstyrelsens ordinarie stat, ävensom att, därest den nu å extra stat anställde förste byråingenjören med ikraftträdandet av berörda ändring i socialstyrelsens stat tillträder ifrågavarande befattning å ordinarie stat, honom må tillerkännas rätt att för åtnjutande av löneförhöjning genom ålderstillägg tillgodoräkna sig den tid, han omedelbart dessförinnan på grund av stadigvarande förordnande bestritt befattningen å extra stat;

dels medgiva, att sjökaptenen Erik Axel Fredrik Eggert må från och med år 1920, så länge han fortfarande tjänstgör i sin befattning som extra byråassistent för sjöfartsärenden, komma i åtnjutande av ett personligt ålderstillägg av 500 kronor, att utgå från vederbörande förslagsanslag till ålderstillägg;

dels ock från och med år 1921 höja det ordinarie anslaget till socialstyrelsen med 5,800 kronor eller till 207,900 kronor.

I fråga om utredningen i ämnet får utskottet hänvisa till sid. 18—21 i åberopade statsrådsprotokollet.

Till uppehållande av en förste byråingenjörsbefattning å socialstyrelsens arbetarskyddsbyrå beviljade sistlidet års lagtima riksdag å extra stat för år 1920 ett belopp av 5,600 kronor, vilket belopp ingick i det för upprätthållande av socialstyrelsens verksamhet, utöver anslaget å ordinarie stat, anvisade anslaget, 83,900 kronor.

Då det med hänsyn till den avsevärda ökning av arbetarskyddsbyråns arbetsuppgifter, som föranletts av de under år 1919 utfärdade nya lagarna å arbetarskyddslagstiftningens område, numera kan tagas för visst, att ett stadigvarande behov förefinnes av befattningen ifråga, har departementschefen ansett, att densamma bör uppföras å ordinarie stat, helst svårigheter eljest föreligga att ernå kontinuitet vid befattningens uppehållande. Vid bifall till förslaget härutinnan skulle det or-

dinarie anslaget till socialstyrelsen, nu 202,100 kronor, ökas med 5,800 kronor eller till 207,900 kronor, varemot det extra anslaget kan nedsättas med 5,600 kronor till 78,300 kronor.

I fråga om Kungl. Maj:ts framställning om rätt för sjökaptenen Eggert att komma i åtnjutande av ålderstillägg åberopas, att tidigare förekommit, att riksdagen medgivit sådan rätt för befattningshavare å extra stat, då med befattningens uppförande å ordinarie stat måst på grund av särskilda förhållanden anstå.

Utskottets yttrande.

Kungl. Maj:ts förslag om uppförande av ytterligare en tjänsteman av andra lönegraden å socialstyrelsens ordinarie stat har utskottet funnit sig böra biträda. Då utskottet ej heller i övrigt funnit skäl till erinran mot vad Kungl. Maj:t under förevarande punkt föreslagit, får utskottet sålunda hemställa,

att riksdagen må

Ökat anslag.

a) fastställa sådan ändring i den ordinarie staten för socialstyrelsen, att därå från och med år 1921 uppföres ytterligare en tjänsteman i andra lönegraden (förste byråingenjör) med en årlig avlöning av 5,800 kronor, därav 3,600 kronor lön, 1,800 kronor tjänstgöringspenningar och 400 kronor ortstillägg, vartill kunna komma två ålderstillägg till lönen, det ena med 500 kronor efter fem år och det andra med likaledes 500 kronor efter ytterligare fem år;

b) förklara, att för denne befattningshavare skola i tillämpliga delar lända till efterrättelse de villkor och bestämmelser, som enligt kungörelse den 27 juni 1914 äro gällande för åtnjutande av avlöningsförmåner från socialstyrelsens ordinarie stat ävensom att, därest den nu å extra stat anställde förste byråingenjören med ikraftträdandet av berörda ändring i socialstyrelsens stat tillträder ifrågavarande befattning å ordinarie stat, honom må tillerkännas rätt att för åtnjutande av löneförhöjning genom ålderstillägg tillgodoräkna sig den tid, han omedelbart dessförinnan på grund av stadigvarande förordnande bestritt befattningen å extra stat;

c) medgiva, att sjökaptenen Erik Axel Fredrik Eggert må från och med år 1920, så länge han fort-

farande tjänstgör i sin befattning som extra byråassistent för sjöfartsärenden, komma i åtnjutande av ett personligt ålderstillägg av 500 kronor, att utgå från vederbörande förslagsanslag till ålderstillägg;

d) från och med år 1921 höja det *ordinarie anslaget till socialstyrelsen* med 5,800 kronor eller till 207,900 kronor.

Upprätthållande av socialstyrelsens verksamhet.

[6.]

Minskat anslag.

8:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning (punkt 6) och under hänvisning till vad under nästföregående punkt anförts, hemställer utskottet,

att riksdagen må *för upprätthållande av socialstyrelsens verksamhet*, utöver anslaget å ordinarie stat, å extra stat för år 1921 anvisa ett förslagsanslag, högst, 78,300 kronor.

Allmän bostadsräkning.

[7.]

9:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 7) att för anordnande av en allmän bostadsräkning vid årsskiftet 1920—1921 i huvudsaklig överensstämmelse med i statsrådsprotokollet över civilärenden den 7 januari 1920 angivna grunder på extra stat för år 1921 anvisa ett förslagsanslag, högst, 75,000 kronor.

Beträffande utredningen i ämnet får utskottet hänvisa till åberopade statsrådsprotokollet (sid. 23—26).

För åstadkommande av en bostadsräkning enligt en av kommerskollegium i samråd med de för utredning av de mindre bemedlade klassernas bostadsförhållanden inom civildepartementet tillkallade sakkunniga uppgjord plan förordnade Kungl. Maj:t genom kungörelse den 18 oktober 1912 (sv. förf.-saml. nr 210) om skyldighet för den, som inom vissa orter ägde, besutte eller brukade fast egendom, att vid mantalsskrivningen för år 1913 avgiva bostadsuppgift enligt fastställt formulär. Genom kungörelse den 12 september 1913 (nr 222) fastställdes skyldighet att vid mantalsskrivningen för år 1914 avlämna dylik uppgift å ytterligare ett antal orter. Den till följd härav företagna första allmänna bostadsräkningen i vårt land omfattade 230 orter med tillhopa 1,411,000 invånare, därav 51 städer, 19 köpingar, 51 municipalsamhällen och 109 landskommuner. Det erhållna materialet gjordes inom socialstyrelsen till föremål för en ingående bearbetning, varigenom ernåtts detaljerad kunskap om och ingående inblick i de bostadsförhål-

landen, som voro rådande åren närmast före den under senare delen av år 1914 begynnande krisen.

Kungl. Maj:ts nu föreliggande framställning om anordnande av en allmän bostadsräkning vid årsskiftet 1920—1921 grundar sig på ett av socialstyrelsen i frågan avgivet förslag. Enligt detta skulle bostadsräkningen omfatta endast städer — dock icke Stockholm och Göteborg, där kommunala bostadsräkningar enligt fastställd plan och efter utförligt program under år 1920 komma till utförande — köpingar och municipalsamhällen med ett invånarantal av över 5,000. Departementschefen har emellertid ifrågasatt, huruvida icke i vissa fall bostadsräkningen borde utsträckas jämväl till församhällena utom städernas område.

Vad beträffar kostnaderna för en bostadsräkning av anförda omfattning hava dessa beräknats till cirka 75,000 kronor, under förutsättning att dels bostadsuppgifternas insamling och granskning ombesörjes av vederbörande kommuner utan kostnad för staten, dels utgifterna för tryckning av frågeformulär, berättelse över undersökning m. m. finge bestridas av vederbörande huvudtitels anslag till extra utgifter.

I samband med Kungl. Maj:ts förevarande framställning har utskottet till behandling förehaft en inom första kammaren av herr *P. Nilsson* m. fl. väckt motion (nr 167), vari hemställts, att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om ett förslagsanslag av 75,000 kronor för verkställande av en bostadsräkning i städer och större samhällen med ett invånarantal över 5,000 personer.

Utskottets yttrande.

I likhet med departementschefen anser utskottet det vara ett allmänt intresse, att en bostadsräkning, avseende städer och stadsliknande samhällen, med vissa mellanrum kommer till stånd, då härigenom en mera tillförlitlig och ingående kunskap om förhållandena på bostadsmarknaden vinnes. Huruvida den av Kungl. Maj:t föreslagna tidpunkten för bostadsräkningens företagande kan anses vara den i alla avseenden lämpligaste, har utskottet dock, särskilt på grund av de nu rådande av hyresreglering m. m. beroende bostadsförhållandena funnit kunna ifrågasättas. Den omständigheten att de uppgifter rörande hyror å olika orter, som vid undersökningen ifråga erhållas, måste anses vara av stort värde för socialstyrelsens beräkningar rörande levnadskostnadernas förändringar och sålunda av vikt för såväl statens som kommunal och enskild lönepolitik talar emellertid för en skyndsam utredning i ifråga-

varande avseende. På grund härav och i betraktande av att dels allmän folkräkning, dels kommunal bostadsräkning inom Stockholm och Göteborg vid angivna tidpunkt äga rum, har utskottet ansett sig böra tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag. Härav följer, att utskottet icke kan biträda motionärernas yrkande.

Utskottet hemställer alltså,

Nytt anslag.

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande framställning och med avslag å herr Nilssons m. fl. ovanberörda motion, för *anordnande av en allmän bostadsräkning vid årsskiftet 1920—1921* i huvudsaklig överensstämmelse med i statsrådsprotokollet över civilärenden den 7 januari 1920 angivna grunder på extra stat för år 1921 anvisa ett förslagsanslag, högst, 75,000 kronor.

Allmän levnadskostnadsundersökning.

[8.]

10:o) Vidare har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen (punkt 8) att för anordnade av en allmän levnadskostnadsundersökning i huvudsaklig översstämmelse med i statsrådsprotokollet över civilärenden den 7 januari 1920 angivna grunder bevilja ett anslag av 80,000 kronor samt därav på extra stat för år 1921 anvisa ett förslagsanslag, högst, 40,000 kronor.

Utredningen i ämnet återfinnes å sid. 26—30 i statsrådsprotokollet.

Genom beslut den 16 maj 1913 uppdrog Kungl. Maj:t åt socialstyrelsen att anordna och utföra en allmän levnadskostnadsundersökning, berörande sådana orter i Sverige, vilka själva bestrede kostnaderna för primärmaterialets insamlande. Den sålunda anbefallda undersökningen ägde rum under åren 1913—1914 och omfattade 39 orter, därav 26 städer, 3 köpingar och 10 municipalsamhällen, representerande samtliga rikets län med undantag av Kalmar, Blekinge, Skaraborgs och Västerbottens län. Resultatet av densamma finnes framlagt i av socialstyrelsen utgivna lokalmonografier över de mindre bemedlades levnadskostnader å vissa viktigare undersökningsorter, varjämte en sammanfattande och jämförande redogörelse över dessa förhållanden å samtliga av undersökningen berörda orter är under utarbetande.

Till komplettering av denna undersökning har Kungl. Maj:t den 17 mars 1916 uppdragit åt socialstyrelsen att omedelbart verkställa utredning rörande den omfattning, i vilken den betydande prisstegringen å vissa livsmedel efter krigsutbrottet medfört en omläggning av för-

brukningen särskilt bland de mindre bemedlade samhällsklasserna. Sistnämnda undersökning, som omfattade 27 av de i den allmänna levnadskostnadsundersökningen deltagande orterna, upptog en tid av fyra veckor med början i april eller maj 1916. Huvudresultaten av densamma äro offentliggjorda i den av socialstyrelsen år 1917 utgivna publikationen »Livsmedelsförbrukningen inom mindre bemedlade hushåll åren 1914 och 1916».

Även för åren 1917 och 1918 hava, jämlikt kungl. brev den 1 juni 1917 och den 3 maj 1918, kompletterande undersökningar i ungefär samma omfattning ägt rum. Resultaten av desamma äro publicerade i »Sociala meddelanden».

Den av Kungl. Maj:t nu ifrågasatta levnadskostnadsundersökningen är avsedd att taga sin början under hösten 1920. I olikhet med den föregående undersökningen, som omfattade uteslutande arbetares och lägre tjänstemäns hushåll samt var begränsad till städer och stadsliknande samhällen, skulle den nu föreslagna omfatta jämväl arbetarehushåll vid industriföretag å landsbyggden samt hushåll med högre inkomst än arbetareklassens.

Utskottets yttrande.

Att den under åren 1913—1914 företagna levnadskostnadsundersökningen kommit till stort gagn därigenom, att densamma lagts till grund för socialstyrelsens beräkningar rörande levnadskostnadernas förändringar samt till följd därav också använts till ledning såväl för staten vid bestämmandet av dyrtids- och ortstillägg för dess befattningshavare som med avseende å avlöningsförhållandena inom kommunal och enskild verksamhet, synes utskottet obestridligt. Då emellertid denna undersöknings resultat med hänsyn till de under krisåren försiggångna förändringarna av konsumtionen numera torde hava förlorat sin praktiska användbarhet, synes en ny allmän levnadskostnadsundersökning vara av behovet påkallad. Utskottet, som sålunda anser sig böra tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag, vill emellertid, i betraktande av den avgörande inverkan, ifrågavarande undersökning kommer att utöva på avlöningsförhållandena för flertalet löntagare i samhället, betona nödvändigheten av, att insamlingen av det behövliga materialet sker på ett såväl allsidigt som objektivt sätt och att vid insamlingen användas personer, vilkas omdöme, såvitt möjligt är, icke påverkas av egna, med prisbildningen förbundna intressen.

Under hänvisning till vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

Nytt anslag.

att riksdagen må för *anordnande av en allmän levnadskostnadsundersökning* i huvudsaklig överensstämmelse med i statsrådsprotokollet över civilärenden den 7 januari 1920 angivna grunder bevilja ett anslag av 80,000 kronor samt därav på extra stat för år 1921 anvisa ett förslagsanslag, högst, 40,000 kronor.

Levnadskostnadsundersökning bland de mindre bemedlade klasserna av landsbygdens befolkning.

11:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 9) att för en undersökning rörande livsmedelsförbrukningen och levnadskostnaderna bland de mindre bemedlade klasserna av landsbygdens befolkning på extra stat för år 1921 anvisa ett förslagsanslag, högst, 20,000 kronor.

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till sid. 31—35 i statsrådsprotokollet.

[9.]

Den 10 oktober 1919 beslöt Kungl. Maj:t uppdraga åt socialstyrelsen att i huvudsaklig överensstämmelse med vissa av styrelsen angivna grunder och arbetsplan omedelbart igångsätta och skyndsammast möjligt utföra undersökning rörande livsmedelsförbrukningen och levnadskostnaderna bland de mindre bemedlade klasserna av landsbygdens befolkning, därvid Kungl. Maj:t ställde till styrelsens förfogande dels från sjätte huvudtitelns allmänna besparingar ett belopp av högst 4,000 kronor att i mån av behov, mot redovisningsskyldighet, användas till bestridande av de under år 1919 med ifrågavarande undersökning förenade kostnader, som icke vore att hänföra till tryckningskostnader, dels ock från sjätte huvudtitelns förslagsanslag till tryckningskostnader vad som erfordrades till bestridande av de av undersökningen föranledda tryckningskostnader.

Av de för ändamålet ytterligare erforderliga medel eller 50,000 kronor äskas 30,000 kronor på tilläggsstat för år 1920 och 20,000 kronor på 1921 års stat.

Utskottets yttrande.

I likhet med de av socialstyrelsen tillkallade sakkunniga, vilka representerat, bland annat landtbruksstyrelsen, folkhushållningskommissionen, Sveriges allmänna lantbrukssällskap, Svenska lantarbetsgivareföreningens fullmäktige och Svenska lantarbetareförbundet, anser utskottet ifrågavarande undersökning böra slutföras och får alltså hemställa,

Nytt anslag.

att riksdagen må för *en undersökning rörande livsmedelsförbrukningen och levnadskostnaderna bland de mindre bemedlade klasserna av landsbygdens befolkning* på extra stat för år 1921 anvisa ett förslagsanslag, högst, 20,000 kronor.

12:o) Beträffande vad Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen (punkt 10) ifråga om anslag till ersättning åt förlikningsmän m. m. för medling i arbetstvister kommer utskottet att framdeles under riksdagen avgiva utlåtande; vilket utskottet skolat härigenom för riksdagen *Medling i arbetstvister.* [10.]

anmäla.

13:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 11) att på extra stat för år 1921 anvisa ett förslagsanslag av 200,000 kronor att för befrämjande och organiserande av den offentliga arbetsförmedlingen i riket utgå i huvudsaklig överensstämmelse med nu gällande grunder. Utredningen i ämnet återfinnes å sid. 36—40 i statsrådsprotokollet. *Understödjande av den offentliga arbetsförmedlingen.* [11.]

Till befrämjande och organiserande av den offentliga arbetsförmedlingen i riket har riksdagen sedan ett antal år tillbaka å extra stat anvisat förslagsanslag, vilka tid efter annan förhöjts, för år 1919 till 100,000 kronor och för år 1920 till 140,000 kronor.

Närmare föreskrifter att lända till efterrättelse med avseende å omförmälda anslag hava meddelats genom särskilda kungörelser, senast den 30 juni 1916 (sv. förf.-saml. nr 320) med viss däri genom kungörelse den 16 maj 1918 (sv. förf.-saml. nr 278) skedd ändring.

Enligt vad vid beviljande av anslagen för 1917—1920 blivit förutsatt, skulle desamma användas — förutom till understöd åt de offentliga arbetsförmedlingsanstalterna — jämväl för avlönande av dels en extra byråassistent å socialstyrelsens första byrå för handläggning av arbetsförmedlings- och arbetsmarknadsfrågor, dels ock en med praktiska arbetsförhållanden förtrogen biträdande tjänsteman.

Kungl. Maj:ts nu föreliggande framställning om höjning av anslaget till den offentliga arbetsförmedlingen föranledes dels av genomförda porto- och taxeförhöjningar samt av de ökade omkostnader i allmänhet, såsom för trycksaker m. m., vilka uppkommit på grund av den stegrade prisnivån, dels ock av arbetsförmedlingens planerade utvidgning till vissa nya verksamhetsområden. Arbetsförmedlingen skulle sålunda komma att övertaga den förhyrningsverksamhet för sjöfolk, som hittills övervägande handhafts av redarföreningen samt jämväl omfatta personer, vilka på grund av vanförhet eller sjukdom äro allenast partiellt arbetsdugliga.

Då utskottet funnit Kungl. Maj:ts förevarande förslag tillräckligt motiverat samt icke haft något att erinra mot storleken av det för ändamålet ifråga äskade anslagsbeloppet, får utskottet alltså hemställa, *Utskottets yttrande.*

Ökat anslag.

att riksdagen må på extra stat för år 1921 anvisa ett förslagsanslag av 200,000 kronor att för *befrämjande och organiserande av den offentliga arbetsförmedlingen i riket* utgå i huvudsaklig överensstämmelse med nu gällande grunder.

Medellösa arbetssökandes resor.

[12.]

14:o) På grund av Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning (punkt 12) och under hänvisning till vad statsrådsprotokollet (sid. 40) i ämnet innehåller, hemställer utskottet,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande år ägt rum, på extra stat för år 1921 anvisa ett förslagsanslag av 30,000 kronor att i huvudsaklig enlighet med nu gällande grunder utgå *såsom bidrag till resekostnader för medellösa arbetssökande, som av arbetsförmedlingsanstalt anvisats arbete å annan ort än där de vistas.*

Bekämpande av arbetslösheten.

[13.]

15:o) Beträffande Kungl. Maj:ts förslag om anslag för bekämpande av arbetslösheten (punkt 13) kommer utskottet att framdeles under riksdagen avgiva utlåtande; vilket utskottet skolat härigenom för riksdagen

anmäla.

Internationella föreningen för arbetslöshetens bekämpande.

[14.]

16:o) I enlighet med vad Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen (punkt 14) får utskottet hemställa,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande år ägt rum, såsom bidrag *till internationella föreningen för arbetslöshetens bekämpande* på extra stat för år 1921 anvisa ett förslagsanslag, högst, 750 kronor.

Det mellanfolkliga arbetsamtet i Basel.

[15.]

17:o) I anledning av Kungl. Maj:ts gjorda framställning (punkt 15) får utskottet hemställa,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande år ägt rum, såsom *bidrag till det mellanfolkliga arbetsamtet i Basel* på extra stat för år 1921 anvisa ett förslagsanslag, högst, 750 kronor.

Anslag till yrkesinspektionen.

18:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 16) att

dels fastställa sådan ändring i den ordinarie staten för yrkesinspektionen, att ortstillägget för yrkesinspektrisen skall från och med år 1921 utgå med ett till 300 kronor förhöjt belopp samt hennes sammanlagda avlöning sålunda utgöra 3,900 kronor; [16.]

dels, vid bifall härtill, från och med år 1921 höja det ordinarie anslaget till yrkesinspektionen med 100 kronor till 164,100 kronor;

dels ock till personligt lönetillägg åt yrkesinspektrisen Kerstin Hesselgren å extra stat för år 1921 anvisa ett förslagsanslag, högst, 1,000 kronor.

I fråga om utredningen i ämnet får utskottet hänvisa till sid. 42—46 i statsrådsprotokollet.

Med anledning av Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning har 1919 års lagtima riksdag dels godkänt ny ordinarie stat för yrkesinspektionen, att tillämpas från och med år 1920, dels från och med samma år bestämt det ordinarie anslaget till yrkesinspektionen till 164,000 kronor, dels ock till personligt lönetillägg åt yrkesinspektrisen Kerstin Hesselgren å extra stat för år 1920 anvisat ett förslagsanslag, högst, 1,000 kronor.

Enligt den nya staten för yrkesinspektionen utgår yrkesinspektrisens avlöning med samma belopp som förut eller 3,800 kronor, varav 2,400 kronor lön, 1,200 kronor tjänstgöringspenningar och 200 kronor ortstillägg. I Kungl. Maj:ts förslag till 1919 års lagtima riksdag hade avlöningen föreslagits till 4,800 kronor, därav 300 kronor ortstillägg. Riksdagen fann emellertid ej tillräckliga skäl anförda för befattningens uppförande i högre lönegrad, men ansåg sig däremot, enligt vad redan antytts, böra medgiva en personlig löneförbättring å 1,000 kronor till befattningens nuvarande innehavare.

I anledning av Kungl. Maj:ts framställning uppfördes vidare å staten två kvinnliga assistenter med en avlöning av 2,800 kronor, därav 1,600 kronor lön, 900 kronor tjänstgöringspenningar och 300 kronor ortstillägg.

Kungl. Maj:ts nu föreliggande förslag är föranlett därav, att yrkesinspektrisen ansetts rimligtvis icke böra åtnjuta lägre ortstillägg än de henne underlydande assistenterna.

Utskottet, som funnit sig böra biträda Kungl. Maj:ts förevarande framställning, får alltså hemställa,

Ökat anslag.

att riksdagen må

a) fastställa sådan ändring i den ordinarie staten för yrkesinspektionen, att ortstillägget för yrkesinspektrisen skall från och med år 1921 utgå med ett till 300 kronor förhöjt belopp samt hennes sammanlagda avlöning sålunda utgöra 3,900 kronor;

b) vid bifall härtill, från och med år 1921 höja det *ordinarie anslaget till yrkesinspektionen* med 100 kronor till 164,100 kronor;

c) till *personligt lönetillägg åt yrkesinspektrisen Kerstin Hesselgren* å extra stat för år 1921 anvisa ett förslagsanslag, högst, 1,000 kronor.

Upprätthållande av yrkesinspektionens verksamhet.

[17.]

19:o) Kungl. Maj:t har vidare föreslagit riksdagen (punkt 17) att för upprätthållande av yrkesinspektionens verksamhet, utöver anslaget å ordinarie stat, å extra stat för år 1921 anvisa ett förslagsanslag, högst, 54,050 kronor.

Utredningen i ämnet återfinnes å sid. 42—46 i statsrådsprotokollet.

För upprätthållande av yrkesinspektionens verksamhet, utöver anslaget å ordinarie stat, har riksdagen på extra stat för år 1920 anvisat ett förslagsanslag av 53,200 kronor.

Den nu föreslagna höjningen av anslaget är påkallad därav, att den för vikariatsersättningar avsedda delen av detsamma visat sig otillräcklig.

Vad Kungl. Maj:t under förevarande punkt föreslagit riksdagen har icke givit utskottet anledning till erinran och får utskottet sålunda hemställa,

Ökat anslag.

att riksdagen må *för upprätthållande av yrkesinspektionens verksamhet*, utöver anslaget å ordinarie stat, å extra stat för år 1921 anvisa ett förslagsanslag, högst, 54,050 kronor.

Bidrag till föreningen för arbetarskydd i Stockholm.

[18.]

20:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 18) att såsom bidrag till bestridande av kostnaderna för den av föreningen för arbetarskydd i Stockholm anordnade permanenta utställningen av skyddsanordningar mot olycksfall och ohälsa i arbetet på extra stat för år 1921 anvisa ett förslagsanslag, högst, 8,000 kronor.

Från och med år 1907 har riksdagen, enligt framställning av Kungl. Maj:t, på extra stat anvisat anslag såsom bidrag till bestridande av kostnaderna för den av föreningen anordnade permanenta utställningen av skyddsanordningar mot olycksfall och ohälsa i arbete. Detta anslag har senast för vart och ett av åren 1912—1920 utgått med ett belopp av 4,000 kronor.

Den av Kungl. Maj:t nu äskade förhöjningen av anslaget är påkallad av föreningens till följd nv kristiden ökade omkostnader samt önskvärdheten av en fortsatt utveckling av föreningens verksamhet.

Utskottet, som icke funnit skäl motsätta sig Kungl. Maj:ts förevarande förslag, får alltså hemställa,

att riksdagen må såsom *bidrag till bestridande av kostnaderna för den av föreningen för arbetarskydd i Stockholm anordnade permanenta utställningen av skyddsanordningar mot olycksfall och ohälsa i arbetet* på extra stat för år 1921 anvisa ett förslagsanslag, högst, 8,000 kronor. *Ökat anslag.*

21:o) Beträffande Kungl. Maj:ts förslag om anslag till statens tvångsarbetsanstalter å Svartsjö och i Landskrona (punkt 19) samt till en ny statsanstalt för alkoholistvården (punkt 20) kommer utskottet att framdeles under riksdagen avgiva utlåtande; vilket utskottet skolat härigenom för riksdagen *Statens tvångsarbetsanstalter.* [19.] *Anordnande av ny statsanstalt för alkoholistvården.* [20.]

anmäla.

22:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 21) att på extra stat för år 1921 anvisa *dels* till avlöningar och vikariatsersättningar åt befattningshavare vid statens vårdanstalt å Salbohed för alkoholister ett förslagsanslag, högst, 21,885 kronor *dels ock* till bidrag för driftkostnaderna i övrigt för samma anstalt ett förslagsanslag av 69,940 kronor. *Driftkostnader för statens vårdanstalt å Salbohed för alkoholister.* [21.]

Beträffande utredningen i ämnet får utskottet hänvisa till sid. 54—68 i statsrådsprotokollet.

Till avlöningar och vikariatsersättningar åt befattningshavare vid statens vårdanstalt å Salbohed för alkoholister har 1919 års lagtima riksdag beviljat på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 18,450 kronor och å tilläggsstat för år 1919 ett förslagsanslag, högst, 500 kronor. Vidare har riksdagen till bidrag för driftkostnaderna i övrigt för samma anstalt på extra stat för år 1920 anvisat ett förslagsanslag av 49,225 kronor.

Beträffande till en början anslaget till *avlöningar och vikariatsersättningar* har Kungl. Maj:t den 13 juni 1919 fastställt följande avlöningsstat för anstalten för år 1920:

	Lön			Tjänstgörings-penningar.	Summa.	
	Oreducerat belopp.	Pensionsavgift motsvarande belopp.	Reducerat belopp.			
1 föreståndare	2,700	100	2,600	1,300	3,900	Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor.
1 assistent och räkenskapsförare...	1,200	50	1,150	900	2,050	Efter 5 år kan lönen höjas med 200 kronor och efter 10 år med ytterligare 200 kronor.
1 husfader	1,000	50	950	750	1,700	
1 befallningsman...	1,000	50	950	750	1,700	
1 vårdare	800	25	775	500	1,275	Efter 5 år kan lönen höjas med 100 kronor och efter 10 år med ytterligare 100 kronor.
1 d:o	500	15	485	250	735	Därjämte fri kost och möblerad bostad. Efter 5 år kan lönen höjas med 75 kronor och efter 10 år med ytterligare 75 kronor.
2 d:o	1,000	30	970	500	1,470	
1 hushållerska.. ...	350	15	335	250	585	
Läkare, arvode.....	—	—	—	—	2,000	Fria resor.
Predikant, arvode...	—	—	—	—	600	D:o.
Summa kronor	—	—	—	—	16,015	

Anm. Med undantag av läkare och predikant erhålla alla fri bostad, fri uppvärmning (eller bränsle), eventuellt elektrisk belysning (enligt styrelsens bestämmande). Huggning och sågning av bränsle ävensom armatur och lampor för elektrisk belysning bekostas dock alltid av befattningshavaren. Vårdare bekommer beklädnadsersättning med 100 kronor. Befattningshavare må kunna tilldelas trädgårds- eller planteringsland (enligt styrelsens bestämmande).

Därest föreståndaren tillika ombesörjer läkarvården eller predikantens göromål, må honom kunna tilläggas härför upptaget arvode.

För det fall att föreståndaren åtnjuter för befattningen uppfört ålderstillägg, skall det pensionsavgift motsvarande belopp, som skall avdragas å lönen, utgöra 150 kronor.

Befattningshavare vid anstalten må tillåtas att i fråga om rätt till ålderstillägg räkna sig till godo tid, varunder han varit innehavare av motsvarande eller jämförlig befattning vid statens vårdanstalt för alkoholister vid Venngarn.

Därest läkare och predikant icke enligt avtal med styrelsen äga att genom anstaltens försorg åtnjuta fria resor, erhålla de resekostnadsersättning, läkaren enligt tredje klassen och predikanten enligt fjärde klassen i resereglementet, att utgå från det såsom bidrag till driftkostnader för anstalten beviljade förslagsanslaget.

Därjämte har Kungl. Maj:t bemyndigat styrelsen för anstalten att under år 1920 använda ett belopp av högst 2,435 kronor till ersättningar åt extra personal och vikariatsersättningar vid anstalten.

Vad angår anslaget till avlöningar och vikariatsersättningar vid Salbohedsanstalten för år 1921, innebär det nu föreliggande förslaget, att ytterligare en vårdare skulle anställas vid anstalten samt att ogifta vårdare skulle i avlöningshänseende jämställas med den nu vid anstalten varande gifta vårdaren.

Vid bifall till förslaget härutinnan skulle avlöningsstaten för år 1921 — med iakttagande jämväl, att enligt vad av styrelsen för anstalten ifrågasatts, den å staten uppförda hushållerskan i stället benämnes husmoder — erhålla följande lydelse:

	Lön.			Tjänstgörings-penningar.	Summa.	
	Oreducerat belopp.	Pensionsavgift motsvarande belopp.	Reducerat belopp.			
1 föreståndare	2,700	100	2,600	1,300	3,900	Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor.
1 assistent och räkenskapsförare	1,200	50	1,150	900	2,050	Efter 5 år kan lönen höjas med 200 kronor och efter 10 år med ytterligare 200 kronor.
1 husfader	1,000	50	950	750	1,700	
1 befallningsman...	1,000	50	950	750	1,700	
1 vårdare	800	25	775	500	1,275	Efter 5 år kan lönen höjas med 100 kronor och efter 10 år med ytterligare 100 kronor.
4 d:o	3,200	100	3,100	2,000	5,100	
1 husmoder	350	15	335	250	585	Därjämte fri kost och möblerad bostad. Efter 5 år kan lönen höjas med 75 kronor och efter 10 år med ytterligare 75 kronor.
Läkare, arvode.....	—	—	—	—	2,000	Fria resor.
Predikant, arvode..	—	—	—	—	600	D:o.
Summa kronor	—	—	—	—	18,910	

Anm. Med undantag av läkare och predikant erhålla alla fri bostad, fri uppvärmning (eller bränsle), eventuellt elektrisk belysning (enligt styrelsens bestämmande). Huggning och sågning av bränsle ävensom armatur och lampor för elektrisk belysning bekostas dock alltid av befattningshavaren. Vårdare bekommer beklädnadsersättning med 100 kronor. Befattningshavare må kunna tilldelas trädgårds- eller planteringsland (enligt styrelsens bestämmande).

Därest föreståndaren tillika ombesörjer läkarvården eller predikantens göromål, må honom kunna tilläggas härför upptaget arvode.

För det fall att föreståndaren åtnjuter för befattningen uppfört ålderstillägg, skall det pensionsavgift motsvarande belopp, som skall avdragas å lönen, utgöra 150 kronor.

Befattningshavare vid anstalten må tillåtas att i fråga om rätt till ålderstillägg räkna sig till godo tid, varunder han varit innehavare av motsvarande eller jämförlig befattning vid statens vårdanstalt för alkoholister vid Venngarn.

Därest läkare och predikant icke enligt avtal med styrelsen äga att genom anstaltens försorg åtnjuta fria resor, erhålla de resekostnadsersättning, läkaren enligt tredje klassen och predikanten enligt fjärde klassen i resereglementet, att utgå från det såsom bidrag till driftkostnader för anstalten beviljade förslagsanslaget.

Beträffande anslagsposten till extra personal och vikariatsersättningar är den av Kungl. Maj:t föreslagna förhöjningen av densamma påkallad därav, att de till en extra vårdare utgående avlöningsförmånerna ansetts böra ökas. Dennes lön, som nu utgör 585 kronor jämte fri kost och möblerad bostad, har föreslagits till 1,125 kronor, därvid emellertid angivna naturaförmåner skulle bortfalla.

För att möjliggöra de för år 1921 ifrågasatta ytterligare lönebeloppens utgående under senare halvåret av år 1920 har Kungl. Maj:t å tilläggsstat för sistsagda år äskat ett anslag å 1,800 kronor.

Förutom avlöningsstat för anstalten har Kungl. Maj:t den 13 juni 1919 fastställt stat beträffande driftkostnaderna i övrigt för anstalten för år 1920; och är sistnämnda stat av följande lydelse:

Utgifter:

Utspisning för personal, 8 à kronor 2: 50 pr dag, förslagsvis	kronor	7,300: —
Utspisning för å anstalten intagna, 35 à kronor 2: — per dag, förslagsvis	»	25,550: —
Beklädnad för vissa å anstalten intagna, förslagsvis	»	500: —
Beklädnad för utskrivna, förslagsvis	»	5,000: —
Beklädnadsersättning för personal, förslagsvis	»	500: —
Värme och lyse, förslagsvis	»	8,000: —
Tvätt och renhållning, förslagsvis	»	1,750: —
Onera och arrende, förslagsvis	»	2,000: —
Fastighetens underhåll, förslagsvis	»	3,500: —
Underhåll och anskaffning av inre inventarier, förslagsvis	»	2,000: —
Inköp av arbetsmateriel, förslagsvis	»	1,500: —
Underhåll och anskaffning av jordbruksinventarier, inköp av utsäde, foder etc., förslagsvis	»	2,500: —
Flitpenningar, förslagsvis	»	4,000: —
Läkemedel och instrument, förslagsvis	»	1,500: —
Nyodlings- och täckdikningsarbeten, förslagsvis	»	2,000: —
Allmänna omkostnader, förslagsvis	»	2,400: —
Summa	kronor	70,000: —

Inkomster:

Avgift för 35 intagna à kronor 1: — per dag, förslagsvis	kronor	12,775: —
Inkomst av de intagnas arbete inom anstalten, förslagsvis	»	2,000: —
Inkomst av jordbruk och trädgård m. m., förslagsvis	»	6,000: —
Statens tillskott, förslagsvis	»	49,225: —
Summa	kronor	70,000: —

Den av styrelsen för vårdanstalten å Salbohed nu föreslagna, av departementschefen tillstyrkta staten i fråga om driftkostnaderna för anstalten år 1921 är av följande utseende:

Utgifter:

1.	Utspisning för 6 personal och 44 intagna à 2: 50, förslagsvis	kronor	45,625: —
2.	Beklädnad för vissa å anstalten intagna, förslagsvis	»	500: —
3.	Beklädnadsersättning för 6 vårdare, förslagsvis	»	600: —
4.	Värme och lyse, förslagsvis	»	10,000: —
5.	Tvätt och renhållning, förslagsvis	»	5,000: —
6.	Onera, arrende, hyror och brandförsäkring, förslagsvis	»	2,800: —
7.	Fastighetens underhåll, förslagsvis	»	5,000: —
8.	Underhåll och anskaffning av anstaltsinventarier, förslagsvis	»	2,000: —
9.	Underhåll och anskaffning av jordbruksinventarier, förslagsvis	»	2,500: —
10.	Sjukvård, förslagsvis	»	3,000: —
11.	Nyodlings- och täckdikningsarbeten, förslagsvis	»	2,000: —
12.	Expeditionen, förslagsvis	»	4,000: —
13.	Resekostnader och skjutsar för personal m. fl., förslagsvis	»	3,000: —
14.	Frakter och skjutsar för diverse ändamål, förslagsvis	»	1,500: —
15.	Övriga allmänna omkostnader, förslagsvis	»	2,475: —
		Summa kronor	90,000: —

Inkomster:

1.	Avgifter för 44 intagna à 1 krona per dag, förslagsvis	kronor	16,060: —
2.	Nettoinkomst av verkstadsarbetet, förslagsvis	»	1,000: —
3.	Nettoinkomst av jordbruket och trädgården, förslagsvis	»	3,000: —
4.	Statens tillskott, förslagsvis	»	69,940: —
		Summa kronor	90,000: —

Den ifrågasatta ökningen i förhållande till 1920 års stat föranledes huvudsakligen av beräknad stegring i antalet å anstalten intagna samt av de allmänna prisstegringarna.

Utskottets yttrande.

Kungl. Maj:ts förslag, i vad detsamma avser anställande vid Salbohedsanstalten av ytterligare en vårdare samt de ogifta vårdarnas jämställande i avlöningshänseende med den gifte vårdaren, har utskottet ansett sig böra tillstyrka. Likaså har utskottet icke funnit skäl till erinran mot förslaget om förhöjning av den extra vårdarens lön.

Vad däremot beträffar det av Kungl. Maj:t äskade anslaget för anstaltens drift, har utskottet funnit vissa av anstaltsstyrelsen beräknade utgiftsposter vara väl högt tilltagna, och synes det utskottet likaledes, att inkomsten av till anstalten hörande jordbruk och trädgård bör vid rationell skötsel kunna uppbringas till något högre belopp än vad styrelsen beräknat. Utskottet anser sålunda, att en nedsättning i det äskade anslagsbeloppet bör kunna äga rum med omkring 4,000 kronor, och får utskottet förorda, att detsamma begränsas till 66,000 kronor.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen må på extra stat för år 1921 anvisa

Ökat anslag. a) till *avlöningar och vikariatsersättningar åt befattningshavare vid statens vårdanstalt å Salbohed för alkoholister* ett förslagsanslag, högst, 21,885 kronor,

Ökat anslag. b) till *bidrag för driftkostnaderna i övrigt för samma anstalt* ett förslagsanslag av 66,000 kronor.

Vissa övriga anslag till alkoholistvården. [22.]

23:o) Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning (punkt 22) och under hänvisning till vad statsrådsprotokollet (sid. 68—69) i ämnet innehåller, får utskottet hemställa,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande år ägt rum,

I) på extra stat för år 1921 anvisa

a) ett förslagsanslag av 100,000 kronor såsom bidrag till *erkända och enskilda alkoholistanstalters driftkostnader*,

b) ett förslagsanslag av 17,000 kronor till bestridande av statens kostnader för *farliga alkoholister, handräckning, läkarutlåtanden, vittnesersättningar m. m.*,

c) ett reservationsanslag av 10,000 kronor såsom bidrag till *anordnande av erkända alkoholistanstalter*,

d) ett förslagsanslag, högst, 3,600 kronor, till *sakkunnigt biträde hos socialstyrelsen för ärenden rörande alkoholistvården*,

II) medgiva,

att jord, som står under kronans omedelbara disposition eller som tillhör någon av de under bruk och bergverk för nödigt skogsfång upplåtna allmänningar eller någon av de genom domänstyrelsens försorg utarrenderade kronoegendomar, vilka icke upplåtits till förenade mötespassevolanskassornas fond, stuterierna eller Vadstena krigsmanshusfond, må, efter av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall verkställd prövning, utan särskild ersättning till kronan på de villkor i övrigt, Kungl. Maj:t kan finna skäligt bestämma, upplåtas till landsting, kommun, förening, stiftelse eller annan för anordnande av allmän alkoholistanstalt.

24:o) I enlighet med vad Kungl. Maj:t föreslagit (punkt 23) och under hänvisning till vad statsrådsprotokollet (sid. 70—73) i ämnet innehåller, får utskottet hemställa,

Förhöjt statsbidrag till vissa alkoholistanstalter under år 1920. [23.]

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande år ägt rum, medgiva, att av det på extra stat för år 1920 upptagna förslagsanslaget av 100,000 kronor till bidrag till erkända och enskilda alkoholistanstalters driftkostnader må, utöver enligt kungörelsen den 27 oktober 1916 angående statsbidrag till driftkostnaderna vid alkoholistanstalter utgående statsbidrag, beträffande år 1920 utgå dels till erkända och enskilda alkoholistanstalter ett tilläggsbidrag med högst en krona för vårddag, dels ock till erkända sådana anstalter ett extra garantibidrag med högst en krona för dag och vårdplats, allt enligt de villkor, som Kungl. Maj:t bestämmer.

25:o) På grund av Kungl. Maj:ts därom framlagda förslag (punkt 24) och under hänvisning till vad statsrådsprotokollet (sid. 73—74) i ämnet innehåller, får utskottet hemställa,

Främjande av nykterhet och motarbetande av dryckenskapens följder. [24.]

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande år ägt rum,

I) till *främjande av nykterhet och motarbetande av dryckenskapens följder* på extra stat för år 1921 anvisa ett belopp av 25,750 kronor, därav ett förslagsanslag, högst, 22,750 kronor, och ett reservationsanslag å 3,000 kronor;

II) besluta, att av nämnda förslagsanslag, högst, 22,750 kronor, skola under de villkor, som av Kungl. Maj:t prövas lämpliga, utgå:

a) till främjande av svenska sällskapets för nykterhet och folkuppfostran, det år 1837 stiftade nykterhetssällskapets verksamhet	kronor	10,000: —
b) till främjande av järnvägsmännens helnykterhetsförbunds verksamhet	»	2,000: —
Transport	kronor	12,000: —

	Transport kronor	12,000: —
c) till främjande av Sveriges nykterhetssällskaps representantförsamlings upplysningsbyrås verksamhet	»	10,000: —
d) såsom bidrag till uppehållande av internationella byråns i Lausanne för alkoholismens bekämpande verksamhet	»	750: —
	Summa kronor	22,750: —

III) besluta, att ovannämnda reservationsanslag å 3,000 kronor skall ställas till Kungl. Maj:ts förfogande för främjande på annat sätt av nykterhet och motarbetande av dryckenskapens följder.

Allmän sjukförsäkring. [25.] *Extra statsbidrag för år 1920 åt registrerade sjukkassor.* [26.] *Anslag till sjukkassor, som meddela moderskapsunderstöd.* [27.]

26:o) Beträffande Kungl. Maj:ts förslag angående anslag dels till vidtagande av vissa förberedande åtgärder för genomförandet av allmän sjukförsäkring (punkt 25) dels för beredande av extra statsbidrag åt sjukkassor, som registrerats enligt lagen om sjukkassor den 4 juli 1910 (punkt 26) dels ock för understöd av sjukkassor, som meddela moderskapsunderstöd (punkt 27), kommer utskottet att framdeles under riksdagen avgiva utlåtanden; vilket utskottet skolat härigenom för riksdagen anmäla.

Tillsyn över understödsföreningar. [28.]

27:o) Med tillstyrkande av bifall till Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning (punkt 28) och under hänvisning till vad statsrådsprotokollet (sid. 77) i ämnet innehåller, får utskottet hemställa,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande år ägt rum, på extra stat för år 1921 anvisa ett förslagsanslag, högst, 6,000 kronor, att ställas till Kungl. Maj:ts förfogande för uppehållande under nämnda år av tillsyn över *understödsföreningarna.*

28:o) Beträffande Kungl. Maj:ts förslag angående gäldande av kostnader för tillämpningen av lagen om arbetstidens begränsning m. m. (punkt 29), kommer utskottet att framdeles under riksdagen avgiva utlåtande; vilket utskottet skolat härigenom för riksdagen

anmäla.

Kostnader för tillämpning av lagen om arbetstidens begränsning m. m. [29.]

29:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 30) att för upprätthållande av pensionsstyrelsens verksamhet m. m., utöver anslaget på ordinarie stat, på extra stat för år 1921 anvisa ett förslagsanslag å 586,000 kronor.

I fråga om utredningen i ämnet får utskottet hänvisa till sid. 86—93 i statsrådsprotokollet.

Upprätthållande av pensionsstyrelsens verksamhet. [30.]

För upprätthållande av pensionsstyrelsens verksamhet m. m. har riksdagen, utöver anslaget å ordinarie stat, å extra stat för år 1920 anvisat ett förslagsanslag å 465,000 kronor.

I det statsrådsprotokoll över civilärenden, som finnes bifogat statsverkspropositionen till 1919 års lagtima riksdag angående anslag under sjätte huvudtiteln, har ifrågavarande förslagsanslag beräknats på följande sätt:

lönetillägg till generaldirektören	kronor	4,000: —
ersättning till sakkunniga hos pensionsstyrelsen	»	12,000: —
avlöning åt extra och tillfälliga ledamöter, extra tjänstemän och amanuenser samt andra extra biträden ävensom extra vaktmästare, förslagsvis	»	175,000: —
ersättning till en överläkare samt medicinskt biträde i övrigt hos styrelsen, förslagsvis	»	18,000: —
ersättning åt styrelsens ombud, förslagsvis	»	65,000: —
resekostnadsersättning åt nämnda ombud, förslagsvis	»	70,000: —
resekostnadsersättning åt styrelsen samt dess sakkunniga, högst	»	5,000: —
städning av ämbetslokalen, värme och belysning, förslagsvis	»	16,000: —
skrivmaterialier, telefon, böcker, bindning av kontorsböcker m. m., förslagsvis	»	25,000: —
tryckningskostnader, förslagsvis	»	50,000: —
inköp av inventarier, inklusive skriv- och räknemaskiner, förslagsvis	»	15,000: —
vakthållning nattetid inom styrelsens lokaler, utgifter för fastigheterna samt diverse utgifter, förslagsvis	»	10,000: —
Summa	kronor	465,000: —

Den av Kungl. Maj:t föreslagna förhöjningen av anslaget är föranledd *dels* av ifrågasatt ökning av den extra och tillfälliga personalen

hos styrelsen, *dels* av behovet av ökade arvoden för styrelsens ombud, *dels* av ökade kostnader för städning, värme och belysning, *dels ock* slutligen av inköp av möbler m. m. till de ämbetslokaler, styrelsen från och med år 1920 disponerar i den för styrelsens räkning inköpta fastigheten nr 5 vid Engelbrektsgatan.

Vid bifall till Kungl. Maj:ts förslag skulle anslaget till upprätthållande av pensionsstyrelsens verksamhet för år 1921 beräknas sålunda:

lönetillägg till generaldirektören	kronor	4,000: —
ersättning till sakkunniga hos pensionsstyrelsen	»	12,000: —
avlöning åt extra och tillfälliga ledamöter, extra tjänstemän och amanuenser samt andra extra biträden ävensom extra vaktmästare, förslagsvis	»	245,000: —
ersättning till en överläkare samt medicinskt biträde i övrigt hos styrelsen, förslagsvis	»	18,000: —
ersättning åt styrelsens ombud, förslagsvis	»	100,000: —
resekostnadsersättning åt nämnda ombud, förslagvis	»	70,000: —
resekostnadsersättning åt styrelsen samt dess sakkunniga, högst	»	5,000: —
städning av ämbetslokalen, värme och belysning, förslagsvis	»	22,000: —
skrivmaterialier, telefon, böcker, bindning av kontorsböcker m. m., förslagsvis	»	25,000: —
tryckningskostnader, förslagsvis	»	50,000: —
inköp av inventarier, inklusive skriv- och räknemaskiner, förslagsvis	»	15,000: —
anskaffande av inventarier för fastigheten nr 5 vid Engelbrektsgatan, förslagsvis	»	10,000: —
vakthållning nattetid inom styrelsens lokaler, utgifter för fastigheterna samt diverse utgifter, förslagsvis	»	10,000: —
	Summa kronor	586,000: —

Utskottets yttrande.

Kungl. Maj:ts förevarande förslag har utskottet funnit sig i huvudsak kunna tillstyrka. Dock har utskottet icke ansett sig kunna biträda en så avsevärd förhöjning av maximiarvodet till pensionsstyrelsens ombud, som Kungl. Maj:t ifrågasatt, eller från 1,200 kronor till 2,000 kronor, utan synes enligt utskottets förmenande högsta arvodet till ombuden böra bestämmas till 1,800 kronor. Någon minskning i det av Kungl. Maj:t för ändamålet äskade anslagsbeloppet torde emellertid av denna anledning icke böra vidtagas.

Utskottet hemställer alltså,

Ökat anslag.

att riksdagen må för *upprätthållande av pensionsstyrelsens verksamhet m. m.*, utöver anslaget på ordinarie stat, på extra stat för år 1921 anvisa ett förslagsanslag å 586,000 kronor.

30:o) Beträffande Kungl. Maj:ts förslag angående anslag till pensionsförsäkringens genomförande (punkt 31) samt vidtagande av åtgärder till förebyggande och hävande av invaliditet (punkt 32) kommer utskottet att framdeles under riksdagen avgiva utlåtanden; vilket utskottet skolat härigenom för riksdagen

anmäla.

Anslag till pensionsförsäkringens genomförande. [31.]

Vidtagande av åtgärder till förebyggande och hävande av invaliditet. [32.]

31:o) I anledning av Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning (punkt 33) och under hänvisning till vad utskottet under punkt 4 anfört, får utskottet hemställa,

att riksdagen må för *ersättning till postverket för dess bestyr med pensionsutbetalningar m. m.* på extra stat för år 1921 anvisa ett förslagsanslag, högst, 60,500 kronor.

Ersättning till postverket för bestyret med pensionsutbetalningar m. m. [33.] *Nytt anslag.*

32:o) På grund av vad Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen (punkt 34) hemställer utskottet,

att riksdagen må för *ersättning åt postsparbanken för dess bestyr med pensionsutbetalningar m. m.* på extra stat för år 1921 bevilja ett förslagsanslag av 168,000 kronor att utgå enligt i statsrådsprotokollet angivna grunder.

Ersättning till postsparbanken för bestyret med pensionsutbetalningar m. m. [34.] *Ökat anslag.*

33:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 35) och under åberopande av vad statsrådsprotokollet (sid. 105—107) i ämnet innehåller, får utskottet hemställa,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande år ägt rum, för beredande av *ersättning till häradsskrivarna för upprättande av de i 14 § av lagen om allmän pensionsförsäkring omförmälda förteckningar* på extra stat för år 1921 bevilja ett förslagsanslag å 50,000 kronor.

Ersättning till häradsskrivarna för uppgörande av de i 14 § av pensionsförsäkringslagen omförmälda förteckningar. [35.]

Fattigvården i allmänhet. [36.]

34:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 36) att från och med år 1921 höja det å ordinarie stat uppförda förslagsanslaget till fattigvården i allmänhet från 400,000 kronor med 300,000 kronor till 700,000 kronor.

Enligt vad utskottet inhämtat hava utgifterna från ifrågavarande anslag under år 1919 uppgått till 706,278 kronor 97 öre.

Utskottet, som funnit den av Kungl. Maj:t föreslagna förhöjningen av förevarande anslag erforderlig, får alltså hemställa,

Ökat anslag.

att riksdagen må från och med år 1921 höja det å ordinarie stat uppförda förslagsanslaget till *fattigvården i allmänhet* från 400,000 kronor med 300,000 kronor till 700,000 kronor.

Svenska fattigvårdsförbundet. [37.]

35:o) Med tillstyrkande av bifall till Kungl. Maj:ts framställning (punkt 37) och under hänvisning till vad statsrådsprotokollet (sid. 108—111) i ämnet innehåller, får utskottet hemställa,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande år ägt rum, till *understöd åt svenska fattigvårdsförbundet* på extra stat för år 1921 anvisa ett förslagsanslag, högst, 19,400 kronor, därav 3,000 kronor såsom bidrag till ordnande av konsulentverksamhet för barnavård.

Statsinspektion av fattigvården. [38.]

36:o) På grund av Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning (punkt 38) och under åberopande av vad statsrådsprotokollet (sid. 111—112) i ämnet innehåller, hemställer utskottet,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande år ägt rum, för *statsinspektion av fattigvården* å extra stat för år 1921 anvisa ett förslagsanslag, högst, 49,650 kronor.

Bidrag för driftkostnaderna vid arbetshem. [39.]

37:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 39) att till beredande av statsbidrag, enligt i statsrådsprotokollet angivna grunder, till driftkostnaderna vid i lagen om fattigvård avsedda arbetshem å extra stat för år 1921 anvisa ett förslagsanslag om 100,000 kronor.

Beträffande utredningen i ämnet får utskottet hänvisa till sid. 112—117 i statsrådsprotokollet.

Enligt den nya fattigvårdslagen skall — förutom de anstalter (ålderdomshem, försörjningshem, vårdhem), som skola finnas inom fattigvårdssamhällena för mottagande av understödstagare — för varje landstingsområde genom landstingets försorg upprättas nödigt antal arbetshem (33 §). För stad, som ej deltager i landsting, skall arbetshem upprättas genom stadsfullmäktiges försorg. Två eller flera landsting eller landsting och nu nämnda stadsfullmäktige må förena sig om gemensamt arbetshem. Arbetshem må jämväl kunna upprättas av annan än landsting eller stad, som nu är nämnd; och må landsting eller dylik stad kunna av Konungen befrias från skyldighet att upprätta arbetshem, därest sådana i tillräckligt antal i annan ordning komma till stånd.

Arbetshemmen äro (33 §) avsedda för omhändertagande av dels i någon mån arbetsföra behövande, vilka äro i behov av anstaltsvård, men ej lämpligen kunna emottagas eller behållas å de vanliga fattigvårdsanstalterna, dels ock sådana försumliga försörjningspliktiga, vilka enligt föreläggande av fattigvårdsstyrelsen skola fullgöra arbete å fattigvårdsanstalt. För de å landsting tillhörigt arbetshem intagna försörjningspliktiga erlägges av fattigvårdssamhälle ingen avgift.

För uppförande av arbetshem skall uppgöras plan, vilken skall underställas vederbörande länsstyrelse, som prövar, huruvida anstalten är så inrättad, att den uppfyller det ändamål, som därmed avses. Plan till arbetshem skall underställas Konungens prövning (34 §). Arbetshem skall stå under ledning av en styrelse, som har att besluta om intagning i hemmet, samt vara försett med av Konungen fastställt reglemente (33 §).

Enligt övergångsbestämmelserna i fattigvårdslagen (90 §) må med fullständigt ordnande av arbetshemmen — liksom med övriga fattigvårdsanstalter — anstå under en tid av tio år från fattigvårdslagens ikraftträdande, d. v. s. till den 1 januari 1929.

Direkta statsbidrag för fattigvårdsanstalter hava ifrågasatts endast beträffande arbetshemmen. I samband med antagandet av fattigvårdslagen fastslogs i princip, att statsbidrag skulle utgå till såväl uppförande som driften av arbetshemmen. I sådant hänseende yttrade föredragande departementschefen vid lagens framläggande (prop. 135/1918 sid. 199), att stora svårigheter mötte mot att redan då framlägga förslag om statsbidrag. Anstalterna kunde nämligen bliva av mycket växlande beskaffenhet; på ett håll kunde större anstalter befinnas ändamålsenliga, på ett annat kunde småhem för något tiotal personer vara att föredraga. Det syntes där-

för lämpligast att avvakta de förslag och planer till anstalter, som komme att av landstingen uppgöras. Först därefter syntes frågan om statsbidragens storlek och villkoren därför kunna vinna sin slutliga lösning, men vore det emellertid av vikt, att statsmakterna i princip uttalade, att statsbidrag till arbetshemmens uppförande och drift skulle utgå.

I sitt i riksdagens skrivelse den 29 maj 1918, nr 265, sedermera åberopade utlåtande i ämnet yttrade riksdagens vederbörande utskott (andra särskilda utskottet nr 1 sid. 20), att utskottet till alla delar instämde i departementschefens uttalande rörande behovet av statsbidrag till arbetshemmens uppförande och drift och för sin del ville betona angelägenheten av att Kungl. Maj:t så snart ske kunde läte verkställa utredning rörande utgående av sådant bidrag samt för riksdagen framlade förslag därom.

Enligt Kungl. Maj:ts nu framlagda förslag skulle statsbidraget bestämmas till 500 kronor om året för varje å arbetshemmet intagen. Om någon är intagen endast under en tid av året, har bidraget ansetts böra avpassas därefter och bör likaledes, enligt departementschefens förmenande, föreskrift lämnas om, att, därest å arbetshem intagen tillerkänts pensionstillägg eller understöd enligt lagen den 30 juni 1913 om allmän pensionsförsäkring, vilket anstalten enligt 9 § samma lag äger uppbära, statsunderstödet skall minskas med ett belopp, motsvarande vad enligt nämnda lag å staten belöper av kostnaden för ifrågavarande pensionstillägg eller understöd eller, där statsunderstödet till beloppet ej överstiger statens andel av berörda kostnad, icke till någon del utgå.

De närmare bestämmelserna om statsbidragets utbetalande m. m. ha ansetts böra ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda.

Utskottets yttrande.

Utskottet, som icke funnit skäl till erinran vare sig mot storleken av det av Kungl. Maj:t äskade anslagsbeloppet eller mot de av departementschefen för statsbidragets i fråga åtnjutande förordade grunderna, får alltså hemställa,

Nytt anslag.

att riksdagen må till beredande av statsbidrag, enligt i statsrådsprotokollet över civilärenden den 7 januari 1920 angivna grunder, till *driftkostnaderna vid i lagen om fattigvård avsedda arbetshem* å extra stat för år 1921 anvisa ett förslagsanslag om 100,000 kronor.

38:o) Beträffande Kungl. Maj:ts förslag om höjning av det ordinarie anslaget till Allmänna Barnhuset i Stockholm (punkt 40) kommer utskottet att framdeles under riksdagen avgiva utlåtande; vilket utskottet skolat härigenom för riksdagen *Allmänna Barnhuset i Stockholm.* [40.]

anmäla.

39:o) I förslaget till riksstat för år 1921 har Kungl. Maj:t under femte huvudtiteln upptagit anslaget till Frimurarbarnhuset, 2,750 kronor, samt anslaget till Barnhusen i landsorten, 28,380 kronor, med oförändrade belopp. Ifrågavarande anslag äro för närvarande uppförda under åttonde huvudtiteln.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må i riksstaten för år 1921 under femte huvudtiteln med oförändrade belopp uppföra

a) ordinarie anslaget till Frimurarbarnhuset, 2,750 kronor; samt

b) ordinarie anslaget till Barnhusen i landsorten, 28,380 kronor.

40:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 41) att för understödjande av nationalföreningens mot emigrationen verksamhet på extra stat för år 1921 bevilja ett förslagsanslag, högst, 10,000 kronor. *Anslag till nationalföreningen mot emigrationen.* [41.]

Utskottet, som tagit del av den av centralstyrelsen för nationalföreningen mot emigrationen avgivna berättelsen över föreningens verksamhet under år 1918 ävensom av en ingiven statistik över handlagda ärenden å föreningens byråer under de tre första kvartalen sistlidet år, har ansett sig böra biträda Kungl. Maj:ts förevarande förslag och får alltså hemställa, *Utskottets yttrande.*

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande år ägt rum, för *understödjande av nationalföreningens mot emigrationen verksamhet* på extra stat för år 1921 bevilja ett förslagsanslag, högst, 10,000 kronor.

41:o) I anledning av Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning (punkt 42) och under åberopande av vad statsrådsprotokollet sid. 119—120) i ämnet innehåller, hemställer utskottet, *Anslag till Hemmet Fristad.* [42.]

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande år ägt rum, till *understöd åt stiftelsen Hemmet*

Fristad på extra stat för år 1921 anvisa ett förslagsanslag, högst, 20,000 kronor, att utgå under de villkor, Kungl. Maj:t bestämmer.

Anslag till småbrukskolonin Emaus i Norrtälje.

[43.]

42:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 43) att till uppehållande av verksamheten vid småbrukskolonin Emaus i Norrtälje på extra stat för år 1921 anvisa ett förslagsanslag, högst, 2,500 kronor, att utgå under de villkor, Kungl. Maj:t bestämmer.

Utredningen i ämnet återfinnes å sid. 120—124 i statsrådsprotokollet.

Till uppehållande av den av kristliga föreningen av unga kvinnor bedrivna verksamheten vid småbrukskolonin Emaus i Norrtälje har riksdagen på extra stat för vart och ett av åren 1919 och 1920 anvisat ett förslagsanslag, högst, 5,000 kronor att utgå under de villkor, Kungl. Maj:t bestämde.

Utskottets yttrande.

Av den i ämnet lämnade utredningen framgår, att verksamheten vid småbrukskolonin Emaus under år 1919 torde komma att lämna ett överskott av inemot 1,000 kronor. Vid sådant förhållande har utskottet, i likhet med departementschefen, ansett det kunna ifrågasättas, huruvida kolonins ekonomi icke numera kan anses så god, att statsbidrag icke borde beviljas. Då emellertid en omedelbar indragning av hela statsunderstödet torde kunna vålla viss rubbning i verksamhetens fortgång, har utskottet funnit sig böra biträda Kungl. Maj:ts förevarande förslag.

Utskottet hemställer alltså,

Minskat anslag.

att riksdagen må till uppehållande av verksamheten vid *småbrukskolonin Emaus i Norrtälje* på extra stat för år 1921 anvisa ett förslagsanslag, högst, 2,500 kronor, att utgå under de villkor, Kungl. Maj:t bestämmer.

Anslag till Drottning Sophias skyddshem.

[44.]

43:o) Kungl. Maj:t har vidare föreslagit riksdagen (punkt 44) att till understöd åt Drottning Sophias skyddshem på extra stat för år 1921 anvisa ett förslagsanslag, högst, 4,000 kronor, att utgå under de villkor, Kungl. Maj:t bestämmer.

I fråga om utredningen i ämnet får utskottet hänvisa till sid. 124—125 i åberopade statsrådsprotokollet.

Med bifall till Kungl. Maj:ts framställningar i ämnet har riksdagen till understöd åt Drottning Sophias skyddshem på extra stat anvisat för vart och ett av åren 1917 och 1918 2,500 kronor, samt för vart och ett av åren 1919 och 1920 4,000 kronor att utgå under de villkor, Kungl. Maj:t bestämde.

Av en till utskottet överlämnad revisionsberättelse framgår, att antalet skyddslingar vid hemmet uppgick till tretton vid 1918 års början och slut. Inalles hade å Hemmet vårdats 19 skyddslingar under 4,375 dagar, varjämte f. d. skyddslingar gästat Hemmet under 72 dagar. Den totala dagskostnaden för varje skyddsling hade uppgått till 4 kronor 7 öre. (I detta belopp ingick emellertid icke utgifter för egendomen, inventarier och husdjur).

Anstaltens utgifter under år 1918 överstego inkomsterna med omkring 2,600 kronor, ehuru ett på frivillighetens väg insamlat gåvobelopp av cirka 13,800 kronor tagits i anspråk.

Utskottet, som icke haft något att erinra mot Kungl. Maj:ts förevarande framställning, får sålunda hemställa,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande år ägt rum, till *understöd åt Drottning Sophias skyddshem* på extra stat för år 1921 anvisa ett förslagsanslag, högst, 4,000 kronor, att utgå under de villkor, Kungl. Maj:t bestämmer.

Medicinalstaten samt hälso- och sjukvården.

Medicinalstyrelsen. [45.]

44:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 45) att från och med år 1921 höja den å medicinalstyrelsens ordinarie stat upptagna anslagsposten till vetenskapliga rådet, veterinärrådet, vikariatsersättningar och extra tjänstemän m. m., nu 51,700 kronor, med 23,930 kronor till 75,630 kronor samt, vid bifall härtill, från och med år 1921 höja det å riksstaten uppförda ordinarie anslaget till medicinalstyrelsen med 23,930 kronor till 240,730 kronor, därav 4,900 kronor å övergångsstat.

Beträffande utredningen i ämnet får utskottet hänvisa till sid. 126—138 i statsrådsprotokollet.

I den vid 1914 års senare riksdag antagna och sedermera av Kungl. Maj:t den 1 oktober 1914 fastställda ordinarie staten för medicinalsty-

relsen upptogs under posten »till vetenskapliga rådet, veterinärrådet, vikariatsersättningar och extra tjänstemän m. m.» ett belopp av 49,900 kronor. Detta belopp har sedermera i enlighet med riksdagens beslut vid flera tillfällen höjts, dels enligt kungl. brev den 30 juni 1916 med 1,300 kronor, varav 312 kronor 50 öre för arvode åt semestervikarie, för den då å styrelsens stat uppförde statsinspektören över köttkontrollen i riket samt 987 kronor 50 öre för gäldande av kostnaderna för den nämnd, som tillsatts för avgivande av yttrande angående sökande av apoteksprivilegier, dels enligt kungl. brev den 29 juni 1917 med 250 kronor för avlönande av semestervikarier för ytterligare tre å styrelsens stat uppförda kvinnliga biträden och dels enligt kungl. brev den 28 juni 1918 med 250 kronor för avlönande av semestervikarier för å styrelsens stat uppförda ytterligare två tjänstemän i första lönegraden. För år 1919 är således sagda utgiftspost, liksom för år 1920, uppförd till ett belopp av 51,700 kronor.

Såsom framgår av bilagorna till 1914 års senare statsverksproposition, sjätte huvudtiteln, skulle det då föreslagna beloppet för ifrågavarande anslagspost 49,900 kronor fördelas enligt följande beräkningsgrund:

Till vetenskapliga rådet		kronor 9,250: —
» veterinärrådet		» 1,250: —
» två medicinalrådsasisstenter	kronor 6,000: —	
» en läkaramanuens	» 2,000: —	
» » »	» 1,500: —	
» » veterinäramanuens	» 1,200: —	
» fyra juridiskt bildade amanuenser	» 7,200: —	
» vikarier för medicinalrådsassistenter m. fl.	» 1,800: —	
» » » juridiskt bildade amanuenser	» 1,800: —	» 21,500: —
» en statistiker		» 2,000: —
» ett biblioteksbiträde		» 600: —
» medikamentsräkningars granskning		» 1,200: —
» flitpenningar åt extra tjänstemän och extra vaktmästare och ersättning åt andra tillfälliga biträden ävensom till bestridande av extra kostnader för renskrivningsarbete		» 3,000: —
» apoteksinspektioner samt visitationer och avsyningar av apotek i Stockholm		» 3,500: —
» vikariatsersättningar	kronor 7,600: —	
Enligt ovannämnda kungl. brev den 30 juni 1916, den 29 juni 1917 och den 28 juni 1918 skulle tillkomma till:		
vikariatsersättningar	» 812: 50	» 8,412: 50
apotekarbefordringsnämnden		» 987: 50
		Summa kronor 51,700: —

Kungl. Maj:t framställning om höjning från och med år 1921 av anslagsposten »till vetenskapliga rådet, veterinärrådet, vikariatsersättningar och extra tjänstemän m. m.» innebär i korthet följande. Anslaget till vetenskapliga rådet — vars medlemmar i allmänhet enligt kungl. brev den 6 december 1912 åtnjuta ersättning för varje inställelse till tjänstgöring hos styrelsen med 25 kronor, samt för varje särskild utredning eller föredragning gottgörelse med därutöver högst 75 kronor — höjes med 1,000 kronor till 10,250 kronor för täckande av kostnaden för de nya medlemmar av detsamma, vilka tillkommit sedan 1914. Ytterligare ett arvode om 1,500 kronor beräknas till en läkaramanuens, vilken sedan flera år inom styrelsen handlagt ärenden angående tuberkulossjukvården. Antalet juridiskt bildade amanuenser ökas från fyra till fem och beräknas arvodena till 13,500 kronor (fyra amanuenser med ett arvode å 3,000 kronor om året och en amauens med ett arvode å 1,500 kronor om året). För vikarier å amanuenstjänsterna höjes beloppet, i proportion till ökningen av amanuensarvodena, och beräknas för de fem tjänsterna till 3,250 kronor. Å kameralbyrån anställes en bokföringstekniskt utbildad extra tjänsteman mot ett arvode av 1,800 kronor för år. Arvodet till biblioteksbiträdet höjes från 600 till 900 kronor för år. Arvodet för medikamentsräkningars granskning höjes på grund av det avsevärt ökade arbetet med 1,200 kronor till 2,400 kronor för år. Från utgiftstiteln »flitpenningar åt extra tjänstemän och extra vaktmästare och ersättning åt andra tillfälliga biträden ävensom till bestridande av extra kostnader för renskrivningsarbete», varifrån hittills utgått bland annat arvoden åt en telefonist och en ordonnans med numera resp. 1,080 och 900 kronor för år, särskiljas nämnda arvoden ävensom arvode med 1,200 kronor för år till ett extra kvinnligt biträde å registratorskontoret och uppföras för sig, varjämte till flitpenningar m. m. beräknas ett från 3,000 till 7,000 kronor höjt belopp. Till inspektioner av apoteksinrättningar samt visitationer och avsyningar av apotek i Stockholm beräknas ett belopp av 5,000 i stället för nu fastställda 3,500 kronor, i syfte att dels möjliggöra någon ökning av ifrågavarande förrättningars antal, dels ock bereda vederbörande förrättningsman höjning av arvodet för varje förrättning från 40 till 50 kronor, på sätt redan under år 1919 varit fallet. Vad slutligen angår utgiftstiteln »vikariatsersättningar», nu 8,412 kronor 50 öre, skulle densamma höjas med 1,300 kronor, att fördelas med 300 kronor till höjd ersättning åt vikarier å nio kvinnliga biträdesbefattningar, med 100 kronor till motsvarande höjning åt vikarier å tre vaktmästartjänster samt med återstående 900 kronor till beredande av

dagarvoden å 20 kronor utöver tjänstgöringspenningarna åt tjänsteläkare, bosatta utanför Stockholm, vilka förordnas att under ordinarie medicinalråds ledighet uppehålla medicinalrådstjänst.

Till ersättning åt den läkare, som utför granskning av till medicinalstyrelsen insända berättelser över av barnmorskor utförda förlossningsoperationer, som det författningsenligt åligger styrelsen att verkställa, har Kungl. Maj:t slutligen äskat ett belopp å 400 kronor.

Vid bifall till Kungl. Maj:ts förslag skulle anslagsposten »till vetenskapliga rådet, veterinärrådet, vikariatsersättningar och extra tjänstemän m. m.» från och med år 1921 sålunda höjas med 23,930 kronor att i huvudsak fördelas på följande utgiftstitlar:

Till vetenskapliga rådet		10,250: —
» veterinärrådet		1,250: —
» två medicinalrådsassistenter	6,000: —	
» en läkaramanuens	2,000: —	
» » »	1,500: —	
» » »	1,500: —	
» » veterinäramanuens	1,200: —	
» fem juridiskt bildade amanuenser	13,500: —	
» en bokföringstekniskt utbildad e. o. tjänsteman	1,800: —	
» vikarier för medicinalrådsassistenter m. fl.	1,800: —	
» » » juridiskt bildade amanuenser	3,250: —	32,550: —
» en statistiker	2,000: —	
» ett biblioteksbiträde	900: —	
» medikamentsräkningars granskning	2,400: —	
» granskning av barnmorskors operationsberättelser	400: —	
» ett extra skrivbiträde	1,200: —	
» en telefonist	1,080: —	
» » ordonnans	900: —	8,880: —
» flitpenningar åt extra tjänstemän och extra vaktmästare och ersättningar åt andra tillfälliga biträden ävensom till bestridande av extra kostnader för renskrivningsarbeten		7,000: —
» apoteksinspektioner samt visitationer och avsyningar av apotek i Stockholm		5,000: —
» vikariatsersättningar		9,712: 50
» apotekarbefordringsnämnden		987: 50
	Summa kronor	75,630: —

Samma belopp, varmed ifrågavarande anslagspost föreslagits ökad från och med år 1921, har ansetts böra utgå redan under år 1920, då skälen för anslagsökningen i lika mån gälla sistnämnda år. Å tilläggsstat för år 1920 har Kungl. Maj:t härjämte äskat ett belopp av 12,000

kronor för täckande av brist, som väntas uppkomma å det för år 1919 tillgängliga anslagsbeloppet. Denna brist är beroende därpå, att medicinalstyrelsen för mötande av ökade eller nya arbetsuppgifter nödgats att under sagda år anlita extra personal i större omfattning än vanligt. På 1920 års tilläggsstat har sålunda till förstärkning av ifrågavarande anslagspost äskats sammanlagt 35,930 kronor eller i avrundat tal 36,000 kronor.

Utskottet har funnit sig böra biträda, vad Kungl. Maj:t sålunda föreslagit riksdagen och får beträffande 1921 års stat alltså hemställa,

att riksdagen må från och med år 1921 höja den å medicinalstyrelsens ordinarie stat upptagna anslagsposten till vetenskapliga rådet, veterinärrådet, vikariatsersättningar och extra tjänstemän m. m., nu 51,700 kronor, med 23,930 kronor till 75,630 kronor samt, vid bifall härtill, från och med år 1921 höja det å riksstaten uppförda *ordinarie anslaget till medicinalstyrelsen* med 23,930 kronor till 240,730 kronor, därav 4,900 kronor å övergångsstat. *Ökat anslag.*

45:o) Vidare har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen (punkt 46) att för upprätthållande av medicinalstyrelsens verksamhet, utöver anslaget å ordinarie stat, på extra stat för år 1921 anvisa ett förslagsanslag, högst, 25,650 kronor. *Upprätthållande av medicinalstyrelsens verksamhet.* [46.]

Utredningen i ämnet återfinnes å sid. 138—147 i statsrådsprotokollet.

Kungl. Maj:ts förevarande förslag är påkallat därav, att det visat sig vara förenat med stora svårigheter att på en enda byrå hos medicinalstyrelsen, den s. k. allmänna byrån, handlägga samtliga de ärenden från skilda delar av medicinalväsendet, som åligga byrån ifråga (ärenden, som angå länslasarett, sanatorier, tuberkulos- och sjukvårdsanstalter, apoteksväsendet och läkemedelshandeln m. m.). Mångfalden och den olika arten av ärenden ha gjort beredningen och föredragningen av desamma betungande för byråns chef, särskilt då något av de områden, som falla under byråns verksamhet, behövt bliva föremål för mera ingående behandling. Vad som framför allt vållat svårigheter har varit skyldigheten för föredraganden att jämte handläggning av övriga ärenden bereda och föredraga apoteksärenden, vilka utgöra en högst väsentlig

del av antalet ärenden å byrån och ofta fordra en på praktisk erfarenhet å apoteksväsendets område grundad sakkunskap, som måste i viss mån ligga utanför den sakkunskap å sagda område, byråchefen i egenskap av legitimerad läkare besitter. Möjligheten att vid förefallande behov tillkalla den medlem av vetenskapliga rådet, som representerar apoteksväsendet, har visat sig icke vara tillfyllest för avhjälpande av sagda brist, beroende dels på mängden av förekommande apoteksärenden, dels ock på den tidsutdräkt, som ofta måste bliva en följd av ärendenas överlämnande till medlem av sagda råd för yttrande.

För övervinnande av de svårigheter, som handläggningen av apoteksärendena å allmänna byrån medfört, har det redan tidigare visat sig nödvändigt att vidtaga särskilda åtgärder. Frånsett den extra byrå, som under kristiden haft att handlägga ärenden angående export och import av vissa apoteksvaror m. m., har sålunda särskild föredragande i styrelsen för apoteksärenden varit anställd under större delen av år 1919. Till en början bemyndigades sålunda styrelsen enligt kungl. brev den 4 februari 1919 att förordna dylik föredragande vid de tillfällen, då ordinarie byråchefen å allmänna byrån åtnjöte semester, eller tjänstledighet, eller vore stadd på tjänsteresa; för tiden den 1 september 1919—30 juni 1920 har förordnande av stadigvarande karaktär som föredragande blivit meddelat.

Under den närmaste tiden har emellertid en förstärkning av arbetskrafterna för handläggning av apoteksärenden ansetts vara av behov påkallat. Vid bifall till departementschefens härutinnan framlagda förslag skulle för år 1921 erfordras ett anslag av 21,850 kronor, fördelat på följande utgiftstitlar:

till en extra byråchef	kronor	7,800: —
» en byråapotekare	»	5,600: —
» en juridiskt bildad amanuens	»	3,000: —
» en farmaceutiskt utbildad amanuens	»	2,400: —
» ett extra kvinnligt biträde	»	1,550: —
» vikariatsersättningar	»	1,500: —
Summa	kronor	21,850: —

Nyssnämnda två amanuenser äro redan nu anställda. Det för ifrågavarande avdelning erforderliga anslaget för år 1920 har därför ansetts böra utmätas så, att för dessa amanuenser upptagna arvoden kunna utgå under hela detta år. Då anslaget i övrigt beräknas för tiden från och med den 1 juli, har detsamma upptagits i avrundat tal till 13,700 kronor. Förslag härom har framlagts å tilläggsstat.

Till ifrågavarande anslagsrubrik har vidare ansetts böra hänföras kostnaden för anställande i medicinalstyrelsen av en inspektris över sjuksköterskeväsendet. För omförmälda ändamål har riksdagen på extra stat för år 1920 anvisat ett förslagsanslag, högst, 3,800 kronor, och har motsvarande belopp beräknats jämväl för år 1921.

Utskottets yttrande.

Utskottet har funnit den i ärendet lämnade utredningen ådagalägga, att en förstärkning av medicinalstyrelsens arbetskrafter för handläggning av apoteksärenden är påkallad, ej endast av önskvärdheten att för föredragning av och biträde med desamma kunna påräkna personer med farmaceutisk utbildning utan även av den betydande ökning i antalet ärenden å allmänna byrån, som under senaste åren ägt rum och alltjämt torde vara att förvänta. Då utskottet jämväl funnit de föreslagna nya tjänsterna vara tillfyllest motiverade samt icke haft något att erinra mot vad Kungl. Maj:t i övrigt föreslagit, får utskottet hemställa,

Nytt anslag.

att riksdagen må för *upprätthållande av medicinalstyrelsens verksamhet*, utöver anslaget å ordinarie stat, på extra stat för år 1921 anvisa ett förslagsanslag, högst, 25,650 kronor.

Personligt avlöningstillägg till en befattningshavare i medicinalstyrelsen.

46:o) Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning (punkt 47) och under hänvisning till vad statsrådsprotokollet (sid. 147) i ämnet innehåller, får utskottet hemställa,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande år ägt rum, på extra stat för år 1921 anvisa ett förslagsanslag, högst, 1,300 kronor, för beredande av *personligt avlöningstillägg* under nämnda år *för en å övergångsstat uppförd befattningshavare hos medicinalstyrelsen* i enlighet med de för provisorisk löneregler ing för befattningshavare i styrelsen för år 1914 fastställda grunder och villkor. [47.]

Förstärkning av det ordinarie anslaget till statens rättskemiska laboratorium.

47:o) I enlighet med vad Kungl. Maj:t föreslagit (punkt 48) och under hänvisning till vad statsrådsprotokollet (sid. 147—148), i ämnet innehåller, får utskottet hemställa,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande år ägt rum, till *förstärkning av det ordinarie* [48.]

anslaget till statens rättskemiska laboratorium på extra stat för år 1921 anvisa ett förslagsanslag, högst, 2,500 kronor.

Statens farmaceutiska laboratorium. [49.]

48:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 49) att för upprätthållande av driften vid statens farmaceutiska laboratorium å extra stat för år 1921 anvisa ett förslagsanslag, högst, 20,700 kronor.

För upprätthållande av driften vid statens farmaceutiska laboratorium har anslag på extra stat utgått från och med år 1915. För år 1920 utgör anslagets belopp 20,100 kronor.

Med den föreslagna höjningen av anslagsposten är avsett att bereda det vid laboratoriet anställda tillfälliga vetenskapliga biträdet arvode efter 2,400 kronor per år i stället för nu utgående 1,800 kronor för år.

Utskottet, som funnit ifrågavarande framställning väl motiverad, får alltså hemställa,

Ökat anslag.

att riksdagen må för upprätthållande av driften vid *statens farmaceutiska laboratorium* å extra stat för år 1921 anvisa ett förslagsanslag, högst, 20,700 kronor.

Förste provinsialläkare och provinsialläkare. [50.]

49:o) Beträffande Kungl. Maj:ts förslag om höjning av det ordinarie anslaget till förste provinsialläkare och provinsialläkare kommer utskottet att framdeles under riksdagen avgiva utlåtande; vilket utskottet skolat härigenom för riksdagen

anmäla.

Flyttningsbidrag åt vissa provinsialläkare. [51.]

50:o) Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning (punkt 51) och under hänvisning till vad statsrådsprotokollet (sid. 151) i ämnet innehåller, får utskottet hemställa,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande år ägt rum, på extra stat för år 1921 anvisa ett förslagsanslag å 4,000 kronor att i enlighet med av riksdagen godkända grunder användas till beredande av *flyttningsbidrag åt vissa provinsialläkare.*

51:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 52) att från och med år 1921 höja det ordinarie reservationsanslaget till resestipendier åt förste provinsialläkare m. fl. från 2,500 kronor till 8,000 kronor.

Resestipendier åt förste provinsialläkare m. fl.

Beträffande utredningen i ämnet får utskottet hänvisa till sid. 151—152 i statsrådsprotokollet. [52.]

Under »Medicinalstaten samt hälso- och sjukvården» hava tidigare i riksstaten såsom ordinarie reservationsanslag varit uppförda till resestipendier dels åt förste provinsialläkare, provinsialläkare, extra provinsialläkare, biträdande provinsialläkare och stadsläkare 2,500 kronor, dels åt vid rikets hospital och asyler anställda läkare 500 kronor, dels åt ordinarie läkare vid länslasarett och därmed likställda sjukhus 1,500 kronor, dels ock åt läkare, som anmäla sig vilja i utlandet studera tuberkulosens igenkännande, behandling eller hygien, 1,000 kronor.

Samtliga ifrågavarande stipendier utgå med högst 500 kronor. Stipendieresan skall upptaga en tid av minst en månad samt företagas inom eller utom riket, dock att ifråga om stipendier åt vid hospital och asyler anställda läkare samt stipendier för tuberkulosstudier gäller, att resan skall förläggas till utlandet. Under kristiden hava stipendierna ej utdelats, varför ifrågavarande fyra reservationsanslag, med hänsyn även till därå befintliga reservationer, jämlikt riksdagens beslut uteslutits ur riksstaten för åren 1916—1920.

Kungl. Maj:ts nu föreliggande framställning innebär sådan ändring av de för stipendiernas åtnjutande stadgade bestämmelser, att dels stipendiernas belopp höjes till det dubbla eller högst 1,000 kronor, dels ock att stipendiat medgives rätt att förlägga sina studier även inom landet i sådana fall, där sådan rätt ej nu är medgiven. I fråga om resestipendier till förste provinsialläkare m. fl. har Kungl. Maj:t därjämte föreslagit, att stipendiernas antal måtte ökas från 5 till 8, samt att stipendierna även måtte få tilldelas köpingsläkare och municipalläkare.

Vid bifall till Kungl. Maj:ts förslag skulle anslagen för ifrågavarande ändamål höjas till följande belopp, nämligen till stipendier åt förste provinsialläkare m. fl. 8,000 kronor, åt vid rikets hospital och asyler anställda läkare 1,000 kronor, åt ordinarie läkare vid länslasarett och därmed likställda sjukhus 3,000 kronor samt åt läkare, som anmäla sig vilja studera tuberkulosens igenkännande, behandling eller hygien, 2,000 kronor.

Utskottets yttrande.

Kungl. Maj:ts förslag om höjning av resestipendiernas belopp till högst 1,000 kronor har utskottet funnit sig böra tillstyrka och har

likaledes icke haft något att erinra emot, att stipendiat må medgivas rätt att förlägga sina studier även inom landet i sådana fall, där sådan rätt ej nu är medgiven. Däremot har utskottet icke ansett skäl föreligga att nu öka antalet resestipendier till förste provinsialläkare m. fl. från 5 till 8. En dylik ökning synes utan olägenhet kunna anstå, till dess närmare erfarenhet vunnits om behovet därav.

Vid bifall till vad utskottet sålunda förordar, kan nu förevarande anslag bestämmas till 5,000 kronor.

Utskottet hemställer,

Ökat anslag.

att riksdagen må från och med år 1921 höja det ordinarie reservationsanslaget *till resestipendier åt förste provinsialläkare m. fl.* från 2,500 kronor till 5,000 kronor.

Hospitals underhåll.

[53.]

52:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 53) att

dels från och med år 1921 godkänna sådan ändring i avlöningsstaten för läkar- och kontorspersonalen vid statens hospital och asyler, att å staten för Göteborgs hospital i stället för en biträdande läkare uppföres en hospitalsläkare med en avlöning av 6,000 kronor, varav 4,000 kronor lön och 2,000 kronor tjänstgöringspenningar, ävensom förordna, att nämnde hospitalsläkare skall åtnjuta de förmåner i övrigt samt i tillämpliga delar vara underkastad de bestämmelser och villkor, som gälla för läkar- och kontorspersonalen vid statens hospital och asyler;

dels ock besluta de ändringar i avlöningsreglementet för sjukvårds- och ekonomipersonalen vid statens anstalter för sinnessjuka den 28 juni 1918 samt kungörelsen samma dag angående villkor och bestämmelser för åtnjutande av avlöningsförmåner enligt den från och med år 1919 gällande avlöningsstat för läkar- och kontorspersonalen vid statens hospital och asyler, som i statsrådsprotokollet angivits.

I fråga om utredningen i ämnet får utskottet hänvisa till sid. 153—163 i statsrådsprotokollet.

Utskottet, som icke funnit skäl till erinran mot Kungl. Maj:ts förevarande av löneregleringskommittén tillstyrkta förslag, får sålunda hemställa,

att riksdagen må

a) från och med år 1921 godkänna sådan ändring i avlöningsstaten för läkar- och kontorspersonalen vid statens hospital och asyler, att å staten för

Göteborgs hospital i stället för en biträdande läkare uppföres en hospitalsläkare med en avlöning av 6,000 kronor, varav 4,000 kronor lön och 2,000 kronor tjänstgöringspenningar, ävensom förordna, att nämnde hospitalsläkare skall äga åtnjuta de förmåner i övrigt samt i tillämpliga delar vara underkastad de bestämmelser och villkor, som gälla för läkar- och kontorspersonalen vid statens hospital och asyler;

b) besluta de ändringar i avlöningsreglementet för sjukvårds- och ekonomipersonalen vid statens anstalter för sinnessjuka den 28 juni 1918 samt kungörelsen samma dag angående villkor och bestämmelser för åtnjutande av avlöningsförmåner enligt den från och med år 1919 gällande avlöningsstat för läkar- och kontorspersonalen vid statens hospital och asyler, som i statsrådsprotokollet över civilärenden den 7 januari 1920 angivits.

Bidrag till befordringsavgifter för vissa befattningshavare vid statens hospital och asyler.

53:o) Med tillstyrkande av bifall till Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning (punkt 54) och under åberopande av vad statsrådsprotokollet (sid. 163—164) i ämnet innehåller, får utskottet hemställa,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande år ägt rum, av det utav 1918 års lagtima riksdag beviljade anslaget å 230,000 kronor såsom *bidrag till de befordringsavgifter, vilka befattningshavare, tillhörande sjukvårds- och ekonomipersonalen vid statens hospital och asyler, hava att, därest de från och med år 1919 tillträda befattning å ordinarie stat, enligt reglementet för civilstatens änke- och pupillkassa till nämnda kassa erlägga*, på extra stat för år 1921 såsom förslagsanslag, högst, anvisa ett belopp av 45,000 kronor. [54.]

Resestipendier åt vid rikets hospital och asyler anställda läkare.

54:o) Under hänvisning till vad utskottet under punkt 51 anfört, får utskottet hemställa,

att riksdagen må från och med år 1921 höja det ordinarie reservationsanslaget till *resestipendier åt vid rikets hospital och asyler anställda läkare* med 500 kronor till 1,000 kronor. [55.] *Ökat anslag.*

Anläggning av hospital vid Hälsingborg.

55:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 56) att för uppförande av nytt hospital vid Hälsingborg på extra stat för år 1921 anvisa ett reservationsanslag av 1,000,000 kronor.

Utredningen i ämnet återfinnes å sid. 165—166 i statsrådsprotokollet.

[56.]

Motion ang. ny- och ombyggnad av Växjö hospital.

I anledning av Kungl. Maj:ts proposition i ämnet har 1917 års riksdag *dels* beslutat, att ett för 1,200 sinnessjuka och 200 svårskötta obildbara sinnesslöa avsett hospital skulle, i huvudsaklig överensstämmelse med av arkitekten C. Westman i februari 1917 uppgjorda ritningar, uppföras på ett av Hälsingborgs stad för ändamålet upplåtet, vid stadens norra gräns inom staden och å Lårød beläget område för en beräknad kostnad av 9,700,000 kronor, *dels ock* för påbörjande av berörda byggnadsföretag på extra stat för år 1918 anvisat ett reservationsanslag av 100,000 kronor.

Sedermera har 1918 års lagtima riksdag för fortsättande av arbetena med hospitalets uppförande på extra stat för år 1919 anvisat ett reservationsanslag av 1,000,000 kronor.

I den till 1919 års lagtima riksdag avlåtna statsverkspropositionen framhölls av föredragande departementschefen, att arbetena å hospitalsanläggningen för det dåvarande i endast ringa omfattning tagit sin början, och att med hänsyn härtill det ej torde möta några avsevärda svårigheter att förskjuta arbetena på sådant sätt, att de dittills anvisade anslagen räckte jämväl för år 1920. På grund av det statsfinansiella läget blev därför något anslag för år 1920 icke äskat av riksdagen.

De förberedande arbetena för byggnadsföretagets igångsättande hava emellertid numera fortskridit så långt, att vissa byggnadsarbeten kunnat utbjudas på entreprenad.

I en inom första kammaren av herrar *A. Petrén* och *G. H. von Koch* väckt motion, nr 67, har hemställts, att riksdagen, i enlighet med vad medicinalstyrelsen i underdånig skrivelse den 30 augusti 1919 föreslagit, ville medgiva, att ny- och ombyggnad av Växjö hospital i huvudsaklig överensstämmelse med det av kommissionen för utvidgning av Växjö hospital den 20 juni 1917 avgivna förslag utföras för en beräknad kostnad av 6,928,000 kronor, ävensom för påbörjande av sagda arbeten på extra stat för år 1921 anvisa ett anslag av 1,000,000 kronor.

I fråga om de skäl, motionärerna anfört till stöd för sitt förslag, får utskottet hänvisa till motionen.

Med hänsyn till det sammanhang förevarande motion äger med Kungl. Maj:ts ovanberörda framställning, har utskottet ansett lämpligt att behandla förslagen i fråga i samband med varandra.

Vid anmälan av frågan om anslag för uppförande av nytt hospital vid Hälsingborg har departementschefen anfört i huvudsak följande:

»I särskild skrivelse den 30 augusti 1919 har medicinalstyrelsen hemställt om anslag för påbörjande av arbeten med ny- och ombyggnad av Växjö hospital för ökning av anstaltens sjukplatser till ett antal av 716. Kostnaden för företaget beräknas till i runt tal 6,928,000 kronor.

Frågan om en utvidgning av detta hospital har sedan flera år tillbaka stått på dagordningen och senast varit föremål för prövning vid 1918 års lagtima riksdag. Därvid ansågs visserligen en dylik utvidgning med hänsyn till de dryga byggnadskostnaderna samt den statsfinansiella situationen icke för det dåvarande omedelbart kunna företagas, men godkände riksdagen för sin del av Kungl. Maj:t framlagt förslag om inköp av vissa markområden för möjliggörande av en framtida utvidgning av hospitalet. Att en tillbyggnad bör komma till stånd är sålunda av statsmakterna i princip fastslaget. Det torde emellertid icke kunna ifrågasättas att nu omedelbart påbörja två så stora företag som anläggningen av hospitalet vid Hälsingborg, vilket arbete praktiskt taget ännu icke igångsatts, samt den ifrågasatta utvidgningen vid Växjö. Vid valet mellan dessa två företag torde den förra anläggningen böra givas företräde såsom ägnad att medföra en mera betydande tillökning av antalet hospitalsplatser. Uppförandet av hospitalet vid Hälsingborg lärer även komma att draga en avsevärd tid, varför dess snara påbörjande är önskvärt.»

Utskottets yttrande.

Att, såsom motionärerna framhållit, behovet av anstaltsplatser för sinnessjuka uti riket sedan lång tid tillbaka varit i hög grad trängande, torde vara obestridligt. På sätt departementschefen anfört, synes det emellertid icke kunna ifrågasättas att jämsides påbörja två så stora företag som anläggningen av hospitalet vid Hälsingborg och den föreslagna utvidgningen av Växjöhospitalet. Vid valet mellan dessa synes Hälsingborgsanstalten böra givas företräde, enär dels densamma redan påbörjats, dels ock denna anstalt, fullbordad, lämnar ett betydligt större antal vårdplatser än som erhålles genom utvidningen vid Växjö. Utskottet finner sig sålunda icke kunna tillstyrka motionärernas yrkande.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må

Nytt anslag.

a) för uppförande av nytt *hospital vid Hälsingborg* på extra stat för år 1921 anvisa ett reservationsanslag av 1,000,000 kronor;

b) avslå herrar Petréns och von Kochs ovanberörda motion.

Uppförande av familjebostäder för hospitalspersonalen.

[57.]

56:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 57) att för uppförande av bostadshus för hospitalspersonal vid statens anstalter för sinnessjuka på extra stat för år 1921 anvisa ett reservationsanslag av 563,500 kronor.

I fråga om utredningen i ämnet får utskottet hänvisa till sid. 167—168 i statsrådsprotokollet.

I enlighet med Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning har 1919 års lagtima riksdag medgivit, att 20 bostadshus för hospitalspersonal, därav 10 inrymmande vartdera fyra och 10 inrymmande vartdera två bostadslägenheter, finge i huvudsaklig överensstämmelse med av arkitekten C. Westman i juli 1918 och arkitekten G. Wickman i februari 1914 uppgjorda ritningar uppföras vid statens anstalter för sinnessjuka enligt plan, som av Kungl. Maj:t kunde komma att fastställas, för en beräknad kostnad av 863,500 kronor; varjämte riksdagen för påbörjande av berörda byggnadsföretag på extra stat för år 1920 anvisat ett reservationsanslag av 300,000 kronor.

Då framställningen i fråga avläts till riksdagen, förutsattes, att hela det för arbetenas fullbordande erforderliga anslaget skulle fördelas på två år.

Kungl. Maj:ts förevarande förslag har icke givit utskottet anledning till erinran, och får utskottet sålunda hemställa,

Nytt anslag.

att riksdagen må för uppförande av *bostadshus för hospitalspersonal* vid statens anstalter för sinnessjuka på extra stat för år 1921 anvisa ett reservationsanslag av 563,500 kronor.

57:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 58) att för uppförande i huvudsaklig överensstämmelse med av arkitekten C. Westman i januari 1919 uppgjorda ritningar av ett bostadshus för personal vid Stockholms hospital på extra stat för år 1921 anvisa ett reservationsanslag av 157,500 kronor.

Bostadshus för personal vid Stockholms hospital. [58.]

Beträffande utredningen i ämnet får utskottet hänvisa till sid. 169—172 i åberopade statsrådsprotokollet.

Enligt vad som utvisas av de i ärendet ingivna ritningarna och kostnadsförslagen, av vilka utskottet tagit del, skulle det bostadshus, varom nu är fråga, uppföras i två våningar med källar- och vindsvåning samt inrymma följande lägenheter, nämligen två familjebostäder, innehållande vardera tre rum och kök — för uppsyningsman och förste bokhållare — samt tio rum för personal, avsedda för 8 manliga och 10 kvinnliga befattningshavare, samt i källarvåningen mat- och vedkällare. Vinden, vilken för närvarande icke skulle inredas, skulle emellertid lämna möjlighet till framtida anordnande av ytterligare tre bostadsrum för personal.

Kostnaderna för husets uppförande hava av arkitekten Westman i uppgjorda kostnadsberäkningar upptagits sålunda:

Byggnadskostnad, enligt beräkning av ingenjören Ernst Rignér den 24 januari 1919	kronor	105,000: —
Invändiga vatten- och avloppsledningar med W. C. m. m. enligt beräkning av ingenjören H. Theorell den 5 februari 1919	»	5,000: —
Elektriska belysningsanläggningar inom byggnaden, exclusive armatur och servisledningar, enligt beräkning av elektriska prövningsanstalten den 4 februari 1919	»	4,700: —
Utvändiga ledningar för vatten och avlopp enligt beräkning av ingenjören Theorell	»	1,500: —
Schaktnings- och sprängningsarbeten m. m.	»	9,500: —
Utvändiga elektriska ledningar enligt beräkning av elektriska prövningsanstalten	»	800: —
Arkitekt- och kontrollantarvode	»	6,000: —
Summa	kronor	132,500: —

Över arkitekt Westmans ifrågavarande förslag, mot vilket medicinalstyrelsen förklarat sig för egen del ej hava någon anmärkning att framställa, har styrelsen inhämtat yttrande från hospitalsdirektionen, som,

enligt vad styrelsen meddelat, förklarat sig icke hava något att erinra mot detsamma.

Till följd av remiss har byggnadsstyrelsen den 13 november 1919 avgivit utlåtande i ärendet och därvid icke haft annat att erinra mot medicinalstyrelsens framställning än att det begärda anslagsbeloppet befunnits för lågt beräknat. En inom byggnadsstyrelsen verkställd approximativ kostnadsberäkning, vid vilken styrelsen utgått från ett enhetspris av 75 kronor per kubikmeter, hade nämligen givit vid handen, att ifrågavarande byggnadsföretag torde komma att draga en kostnad av 157,500 kronor.

Utskottets yttrande.

Utskottet har funnit den av Kungl. Maj:t föreslagna utvägen för ordnande av personalens vid Stockholms hospital bostadsfråga tillfredsställande och får utskottet sålunda tillstyrka, att medel till byggnadens uppförande anvisas. Planläggningen av densamma har icke givit utskottet anledning till annan erinran än att utskottet ansett det kunna ifrågasättas, huruvida icke vindsvåningen, så snart ske kan, bör inredas till bostadsrum, då bristen på dylika även efter ifrågavarande byggnadsföretags fullbordande icke synes bliva till fullo avhjälpt.

Beträffande de av Kungl. Maj:t framlagda kostnadsberäkningarna har utskottet emellertid ansett, att det för bostadshusets uppförande äskade anslaget bör kunna begränsas till 132,500 kronor, eller det belopp, som enligt arkitekten Westmans, av medicinalstyrelsen och hospitalsdirektionen tillstyrkta förslag skulle för ändamålet erfordras.

Utskottet hemställer alltså,

Nytt anslag.

att riksdagen må för uppförande i huvudsaklig överensstämmelse med av arkitekten C. Westman i januari 1919 uppgjorda ritningar av ett *bostadshus för personal vid Stockholms hospital* på extra stat för år 1921 anvisa ett reservationsanslag av 132,500 kronor.

Bostadshus för personal vid Uppsala hospital och asyl.

[59.]

58:o) Vidare har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen (punkt 59) *dels* medgiva, att tre bostadshus för personal vid Uppsala hospital och asyl må, i huvudsaklig överensstämmelse med av arkitekten C. Westman i september 1919 uppgjorda ritningar, uppföras för en beräknad kostnad av 330,800 kronor, *dels ock* för påbörjande av berörda byggnadsföretag på extra stat för år 1921 anvisa ett reservationsanslag av 100,000 kronor.

Utredningen i ämnet återfinnes å sid. 172—176 i statsrådsprotokollet.

Då utskottet funnit de till uppförande föreslagna bostadshusen vara av behovet påkallade för avhjälpande av den förefintliga bristen på familjebostäder vid Uppsala hospital samt icke haft något att erinra mot de i ärendet ingivna kostnadsberäkningarna, får utskottet hemställa, *Utskottets yttrande.*

att riksdagen må

a) medgiva, att *tre bostadshus för personal vid Uppsala hospital och asyl* må, i huvudsaklig överensstämmelse med av arkitekten C. Westman i september 1919 uppgjorda ritningar, uppföras för en beräknad kostnad av 330,800 kronor,

b) för påbörjande av berörda byggnadsföretag på extra stat för år 1921 anvisa ett reservationsanslag av 100,000 kronor. *Nytt anslag.*

59:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 60) *dels* besluta anläggandet av ett reningsverk för vattenledningsvattnet vid Östersunds hospital i huvudsaklig överensstämmelse med av ingenjören J. Bergström i augusti 1918 och september 1919 uppgjort förslag för en beräknad kostnad av 265,000 kronor, *dels ock* för ändamålet på extra stat för år 1921 anvisa ett reservationsanslag å 100,000 kronor. *Reningsanläggning för vattenledningsvattnet vid Östersunds hospital.* [60.]

I fråga om utredningen i ärendet hänvisas till sid. 176—182 i statsrådsprotokollet.

Östersunds hospital, som uppfördes under åren 1911—1915, är beläget på Frösöns södra strand. Det för hospitalets behov erforderliga vattnet tages för närvarande genom en vattenledning direkt från Storsjön utan särskild reningsanordning. Vid den slutliga planläggningen av hospitalets vattenledning ansågs nämligen dylik anordning tills vidare obehövlig.

I skrivelse den 5 oktober 1918 gjorde medicinalstyrelsen emellertid framställning om anslag för anläggandet av ett reningsverk för vattenledningsvattnet vid hospitalet. Såsom skäl härför framhölls i huvudsak, att alltsedan kort tid efter hospitalets öppnande i slutet av år 1915 därstädes tid efter annan förekommit såväl epidemier som mera enstaka fall av tyfus, paratyfus och dysenteri, varjämte antalet diarréfall varit påfallande stort, samt att, ehuru genom verkställda undersökningar icke kunnat direkt påvisas, att orsaken till berörda sjuklighet låge i det för

hospitalet använda vattnets beskaffenhet, starka skäl dock talade för att infektion genom vattenledningsvattnet förekommit.

Medicinalstyrelsens framställning hade föregåtts av ingående utredning angående lämpliga åtgärder för vattnets renande, därav framgått, att man för vinnande av nämnda ändamål hade att välja mellan en anläggning för långsamfiltrering genom sand och en ozonreningsanläggning. Ehuru en anläggning av sistnämnda slag ur vissa synpunkter måhända vore den för ändamålet bästa, hade emellertid medicinalstyrelsen med hänsyn till dess dyrbarhet ansett, att en dylik anläggning icke borde ifrågakomma. Styrelsens förslag avsåg därför utförandet av en långsamfiltreranläggning, vartill förslag och ritningar i augusti 1918 uppgjorts av ingenjören J. Bergström, samt omfattade filtrerbassänger, renvattenbehållare, pumpverk för råvatten samt vatten- och avloppsledningar. Kostnaderna härför beräknades med dåvarande priser till 235,000 kronor. Anläggningens storlek betingades av den vattenmängd, som beräknats åtgå till hospitalet samt för Hornsbergs municipalsamhälle, vilket samhälle enligt Kungl. Maj:ts medgivande den 19 maj 1916 erhåller sitt vatten från anstaltens ledning. På grund av mellan samhället och medicinalstyrelsen träffat kontrakt skulle emellertid avgiften för den till samhället levererade vattenmängden kunna höjas på sådant sätt, att hospitalet icke skulle behöva belastas med större del av anläggningskostnaderna än som motsvarade detsammas vattenbehov.

Med anledning av medicinalstyrelsens framställning och sedan byggnadsstyrelsens yttrande inhämtats, föreslog Kungl. Maj:t 1919 års lagtima riksdag att besluta anläggandet av det ifrågasatta reningsverket.

Kungl. Maj:ts framställning vann emellertid icke riksdagens bifall. Riksdagen hade nämligen icke funnit sig övertygad om, att den sjuklighet, som rått vid hospitalet, varit förorsakad av smitta från vattenledningsvattnet, utan ifrågasatte, huruvida icke orsaken härtill vore att söka på annat håll. Riksdagen hade inhämtat, att på grund av bristande dränering i åratal under större delen av hospitalet stått samlat stillastående vatten, vilket till och med trängt upp genom väggar och golv i sammanbindningsgångarna och även inom byggnaderna, varav torde hava följt, att väggarna i hospitalets lokaler varit fuktiga och luften rå och ohälsosam. Enligt riksdagens mening borde man därför, då en förklaring till den rådande ohälsan kunde ligga i nu berörda förhållande, avvakta, huruvida icke, efter verkställande av dräneringsarbeten, hälso-

förhållandena vid hospitalet undergått förändring till det bättre, innan en så dyrbar åtgärd som den av Kungl. Maj:t föreslagna vidtoges.

Med anledning härav och på grund av vad under ärendets behandling i riksdagen anförts, uppdrog medicinalstyrelsen åt föreståndaren för statens bakteriologiska laboratorium att efter undersökningar på platsen inkomma med yttrande, huruvida de upprepade fallen av epidemiska sjukdomar vid hospitalet kunde vara beroende på förekomsten av någon bacillbärare vid anstalten, ävensom med det utlåtande i övrigt, vartill undersökningen vid hospitalet i hygieniskt och bakteriologiskt avseende kunde giva anledning. Vidare uppdrogs av medicinalstyrelsen åt föreståndaren för Stockholms stads vattenledningsverks laboratorium, filosofie doktorn Harald Huss att anordna systematiska bakteriologiska undersökningar av vattnet vid hospitalet, dels i Storsjön dels ock i anstaltens vattenledning, samt att till styrelsen inkomma med redogörelse för undersökningens resultat ävensom med det yttrande i övrigt, vartill undersökningen kunde giva anledning, särskilt med avseende fästat på vad under ärendets behandling i riksdagen blivit anfört.

Med stöd av de sålunda verkställda undersökningarna har doktor Huss såsom sin åsikt uttalat, att det vatten, varmed hospitalets vattenledning matas, måste betraktas som sanitärt misstänkt och därför icke kan godkännas i och för användning till dryck, matlagning eller andra hushållsändamål utan föregående rening, och har han till följd härav ansett, att ett reningsverk vid hospitalet vore en oundgänglig nödvändighet.

T. f. föreståndaren för statens bakteriologiska laboratorium har sammanfattat resultatet av sina undersökningar sålunda:

att det epidemiologiska studiet av de vid hospitalet och Hornsbergs municipalsamhälle åren 1917—1919 förekommande nervfeberfallen med all sannolikhet visade, att hospitalets vattenledningsvatten spelat den största rollen vid smittans överföring,

att i hospitalets vattenledningsvatten påträffats en bakterie, som visade tyfusbacillens alla viktiga egenskaper, samt

att även paratyfusepidemien och många av diarréfallen med stora skäl kunde antagas hava sin orsak i infekterat vatten.

Ingenjören Bergström, som vidtagit omräkning av kostnaderna för anläggningen i dess helhet, har därvid kommit till det resultat, att den tidigare beräknade kostnaden något ökats. Kostnaden för armerad betong hade visserligen minskats något, men motvägdes detta av ökade kostnader för övriga poster genom stegrade arbets- och fraktkostnader.

De ökade kostnaderna framgå av följande tabell:

	1918.	1919.
A. *3 filtrerbassänger:*		
jordschaktning med spåntning och transporter	5,400: —	8,000: —
grundplattor av grovbetong	7,500: —	8,250: —
armerad betong	69,750: —	65,250: —
cementslipning, putsning och slamning	7,500: —	9,600: —
silbotten av tegel, sand och singel	22,500: —	26,000: —
rör, rördelar, ventiler m. m.	7,200: —	7,500: —
överbyggnader av trä	27,000: —	36,000: —
B. *Renvattenbehållare:*		
jordschaktning med spåntning och transporter	4,400: —	5,500: —
grundplattor av grovbetong	1,500: —	1,500: —
armerad betong	17,875: —	16,500: —
cementslipning, putsning, slamning	2,000: —	2,500: —
strykning med asfalttjära och siderosten	1,500: —	1,500: —
överbyggnad till nedgångöppning och ventilkammare	1,000: —	1,500: —
påfyllning av jord och planering	1,500: —	1,500: —
rör, rördelar, avstängningsventiler, vattenståndsvisarapparater m. m.	2,000: —	2,500: —
C. *Pumpverk:*		
2 st. centrifugalpumpar med elektromotorer, ledningar och pumphus av sten	25,000: —	28,000: —
D. *Vatten- och avloppsledningar:*		
utvändiga vatten- och avloppsledningar med avstängningsventiler, brunnar, ventilkammare m. m.	13,500: —	18,000: —
ritningar, tillsyn, diverse och oförutsedda utgifter	17,875: —	20,400: —
Summa kronor	235,000: —	260,000: —

Utskottets yttrande.

Då utskottet, i likhet med departementschefen, funnit den numera förebrakta utredningen ådagalägga, att kravet på anläggning av ett reningsverk för vattenledningsvattnet vid Östersunds hospital icke vidare torde kunna avvisas, får utskottet, som ej funnit skäl till erinran mot de framlagda kostnadsberäkningarna, alltså hemställa,

Nytt anslag.

att riksdagen må

a) besluta anläggandet av ett *reningsverk för vattenledningsvattnet vid Östersunds hospital* i huvudsaklig överensstämmelse med av ingenjören J. Bergström i augusti

1918 och september 1919 uppgjort förslag för en beräknad kostnad av 265,000 kronor;

b) för ändamålet på extra stat för år 1921 anvisa ett reservationsanslag å 100,000 kronor.

Resestipendier åt ordinarie läkare vid länslasarett m. fl.

60:o) På grund av Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning (punkt 61) och under hänvisning till vad utskottet under punkt 51 av förevarande utlåtande anfört, hemställer utskottet,

att riksdagen må från och med år 1921 höja det ordinarie reservationsanslaget till *resestipendier åt ordinarie läkare vid länslasarett och därmed likställda sjukhus* med 1,500 kronor till 3,000 kronor.

[61.]

Ökat anslag.

Täckande av brist å anslag till underhåll av Järvsö sjukhus för spetälska.

61:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 62) att till täckande av brist å ordinarie anslaget till underhåll av Järvsö sjukhus för spetälska på extra stat för år 1921 anvisa ett förslagsanslag, högst, 16,500 kronor.

Utredningen i ämnet återfinnes å sid. 183—184 i statsrådsprotokollet.

[62.]

Förevarande anslag är påkallat av de stegrade prisen på livsförnödenheter och bränsle m. m.

Till täckande av brist å ordinarie anslaget till berörda sjukhus under åren 1919 och 1920 har Kungl. Maj:t därjämte föreslagit riksdagen att på tilläggsstat för sistnämnda år anvisa ett anslag å 20,600 kronor.

Utskottet som icke haft något att erinra mot vad Kungl. Maj:t sålunda föreslagit, får alltså under förevarande punkt hemställa,

att riksdagen må till *täckande av brist å ordinarie anslaget till underhåll av Järvsö sjukhus för spetälska* på extra stat för år 1921 anvisa ett förslagsanslag, högst, 16,500 kronor.

Uppförande av ett spetälskesjukhus i Mora-Noret.

62:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 63) att för uppförande av ett spetälskesjukhus i Mora-Noret på extra stat för år 1921 anvisa ett reservationsanslag av 130,000 kronor.

Beträffande utredningen i ämnet får utskottet hänvisa till sid. 184—187 i statsrådsprotokollet.

[63.]

Efter framställning av Kungl. Maj:t har riksdagen för uppförande av ett spetälskesjukhus i Dalarna anvisat dels på extra stat för år 1917 ett belopp av 40,000 kronor, dels ock på extra stat för år 1918 ett reservationsanslag av 70,900 kronor. På grund av att de anbud, som erhållits vid byggnadens utbjudande på entreprenad, varit allt för höga i förhållande till den beräknade kostnadssumman, har emellertid någon åtgärd för sjukhusets uppförande ännu icke kunnat vidtagas.

I samband med Kungl. Maj:ts förevarande förslag har utskottet till behandling förehaft en inom andra kammaren av herr *A. Olsson* i Mora m. fl. väckt motion, nr 162, däri hemställts,

a) att riksdagen, med avslag å Kungl. Maj:ts förevarande förslag måtte besluta, att påbörjandet av byggnadsföretaget skall tillsvidare uppskjutas i avvaktan på Kungl. Maj:ts och riksdagens förnyade omprövning av ärendet, samt

b) att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning och förslag i fråga om dels skärpta bestämmelser rörande internering av spetälskesjuka, dels beredande av understöd av statsmedel åt sådana internerade spetälskesjukas familjer, vilka prövas vara i behov härav.

Till stöd för sin framställning hava motionärerna anfört följande:

»Redan år 1905 anhöll kungl. medicinalstyrelsen om propositions avlåtande till riksdagen rörande uppförande av ett spetälskesjukhus i Mora. Antalet spetälskesjuka inom Dalarna var då 21, och medicinalstyrelsen yttrade i sin framställning till regeringen, att man svårligen kunde få annan uppfattning än att sjukdomen i Dalarna hotade att tilltaga.

Frågan om åtgärder för ett kraftigare bekämpande av spetälskesjukdomen i landet — bland annat uppförande av ett spetälskesjukhus i Dalarna — bragtes sedan genom motion under riksdagens prövning år 1912. Antalet spetälskesjuka inom Dalarna var då 20, därav enbart inom Mora socken, där det nya spetälskesjukhuset tänktes förlagt, 9.

Riksdagen anhöll om utredning och förslag angående åtgärder, som borde vidtagas för kraftigt bekämpande av spetälskesjukdomen i landet. Utredning verkställdes, och vid 1916 års riksdag anvisades på Kungl. Maj:ts förslag 40,000 kronor på extra stat för år 1917 för uppförande av ett spetälskesjukhus i Dalarna. I den utredning, som låg till grund för Kungl. Maj:ts proposition, hade medicinalstyrelsen den 21 december 1914 uttalat, att någon minskning av sjukdomsfallens antal icke kunnat påvisas under de senaste 9 åren. Verkligt nya sjukdomsfall uppträdde allt fortfarande så gott som årligen såväl i Kopparbergs som i Gävle-

borgs län. Av rent humanitära skäl men även, och det i lika grad, av sanitära skäl ansåg medicinalstyrelsen, att ett verkligt och stort behov av en sjukvårdsanstalt i Dalarna för spetälskesjuka förelåge.

Mot medicinalstyrelsens utredning skulle möjligen kunna invändas, att en tendens till minskning av antalet spetälskesjuka inom Dalarna redan år 1914 kunde iakttagas. Med utsträckande ett eller två år av styrelsens statistiska jämförelse för de senaste nio åren kunde nämligen fastslås, att antalet spetälskesjuka inom Kopparbergs län nedgått från 23 år 1904 eller 21 år 1905 till 17 år 1914. År 1907 var siffran uppe i 26 och utgjorde år 1915 18 samt 1916 19.

Det förslag, vari utredningen utmynnade, liksom riksdagens år 1916 fattade beslut, må dock gärna erkännas ha varit i stort sett väl motiverade vid den tidpunkt, då beslutet tillkom.

Sedan dess synes emellertid frågan om spetälskesjukvården i Dalarna ha kommit i ett väsentligt förändrat läge.

Detta framgår kanske allra bäst av följande statistiska uppgifter rörande antalet spetälskesjuke inom Kopparbergs län:

År.	Antal sjuka.	År.	Antal sjuka.
1904	23	1912	20
1905	21	1913	21
1906	20	1914	17
1907	26	1915	18
1908	23	1916	19
1909	23	1917	18
1910	22	1918	15
1911	19	1919	13

Minskningen av antalet sjuka är påfallande. Sedan rapporten för år 1919 avgavs, har för övrigt ännu en av länets spetälskesjuka avlidit. Antalet spetälskesjuka inom Dalarna utgör alltså för närvarande 12. Inom Mora socken, där de spetälskesjuka år 1912 voro 9, har antalet nedgått till 4. Av länets samtliga 12 spetälskesjuka äro jämt hälften intagna på sjukhuset i Järvsö. År 1912, då endast 43 procent av Dalarnas spetälskesjuka vårdades därstädes, yttrade medicinalstyrelsen, att kunde man räkna på att denna interneringsprocent skulle bevaras, vore ett hastigt avtagande av sjukdomen att vänta. Procenten har icke blott bevarats utan ytterligare förbättrats, och styrelsen har fått rätt i fråga om interneringens gynnsamma verkan. — Av de 6 på sjukhuset i Järvsö intagna dalapatienterna, vilka uppnått en medelålder av omkring 64 år, ha 4 vårdats där flera år och med sannolikhet vant sig

vid förhållandena på denna anstalt. Av de övriga 6 spetälskesjuka inom länet, vilka hittills motsatt sig internering, har en uppnått 69 år, en 68 år och två vardera 64 år. Ytterligt få av dessa, om ens några, torde kunna förmås att frivilligt söka vård på ett spetälskesjukhus, även om sådan vård bereddes inom länet.

De anförda förhållandena — vartill kan läggas, att under de två senaste åren *inga* nya spetälskefall konstaterats inom Dalarna — synas utgöra starka skäl för ett ytterligare uppskov med uppförandet av spetälskesjukhuset i Mora-Noret.

De väsentligt ökade byggnadskostnaderna och hänsynen till de statsfinansiella svårigheterna peka i samma riktning. År 1905 beräknades det då ifrågasatta spetälskesjukhuset kräva en kostnad av 55,000 kronor. År 1916 räknade riksdagen med en byggnadskostnad av 81,020 kronor och 1917 beräknades samma kostnad till 110,900 kronor. Nu anses totalkostnaden för sjukhusanläggningen komma att uppgå till 364,000 kronor.

Då uppskov ifrågasättes med denna anläggning, synes det emellertid ej rådligt att fortfarande undanskjuta de två övriga åtgärder, som av motionären vid 1912 års riksdag föreslogos till ett effektivare bekämpande av spetälskan, men vilka av riksdagen med en välvillig motivering uppskjutits i avvaktan på erfarenheter från verksamheten vid det beslutade spetälskesjukhuset i Dalarna. Den ena av dessa åtgärder avser skärpta bestämmelser i fråga om internering av spetälskesjuka. Den andra, som utgör ett oundgängligt komplement till den förra, avser beredande av ekonomiskt understöd av statsmedel åt sådana internerade spetälskesjukas familjer, vilka äro i behov härav. Ett enda exempel ur verkligheten må belysa behovet av båda åtgärderna. Det är å ena sidan en fullkomligt missriktad humanitet, att en fattig spetälskesjuk arbetarhustru kan få sköta sju små barn. Å andra sidan är det orimligt att begära, att hon skall lämna sina små och söka vård på ett spetälskesjukhus, så länge hon icke kan erhålla ett understöd, med vilket hennes arbetskraft inom hemmet kan ersättas.»

Utskottets yttrande.

I likhet med motionärerna finner utskottet, att den konstaterade minskningen av antalet spetälskesjuka i Dalarna utgör särskild anledning att ifrågasätta, huruvida det tidigare fattade beslutet om byggandet av ett spetälskesjukhus i Mora bör fullföljas. Och detta så mycket hellre som de ursprungligen kalkylerade byggnadskostnaderna nu stegrats till en sådan höjd, att utgifterna per vårdplats mer än tredubblats. Därest nämligen det skulle befinnas möjligt att, under avvaktan på en närmare undersökning av de sjukes antal och vårdförhållanden, genom

ett annat och mindre kostsamt statsingripande förhjälpa de spetälskesjuke till erforderlig isolering och vård, så synas goda skäl för åtminstone ett uppskov med beviljandet av nytt byggnadsanslag föreligga. En dylik utväg synes också erbjuda sig i en på denna sjukdom inriktad, lokalt understödd dispensärvård jämte ett beviljande av bidrag för vissa sjukes individuella vård och isolering. Utskottet får sålunda förorda, att en undersökning i berörda hänseenden kommer till stånd. Att på sätt motionärerna hemställt, undersökningen ifråga jämväl skulle omfatta förslag till skärpta bestämmelser rörande internering av spetälskesjuka synes däremot icke böra från riksdagens sida i detta sammanhang påkallas. Därest sådana bestämmelser visa sig behövliga, lära vederbörande myndigheter icke underlåta att taga initiativ i frågan.

På grund av vad sålunda anförts, får utskottet hemställa,

att riksdagen med anledning av herr Olssons i Mora m. fl. ovanberörda motion och med avslag å Kungl. Maj:ts förslag må

a) besluta, att med uppförandet av ett spetälskesjukhus i Mora-Noret skall tillsvidare anstå;

b) i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes låta verkställa dels förnyad utredning angående behovet av ifrågavarande sjukhus, åtminstone i dess nu planerade storlek, dels ock utredning beträffande frågan om och i vad mån statsmedel böra anvisas för beredande av vård åt spetälskesjuka, som icke äro å vårdanstalt intagna samt för understöd åt de sjukes familjer, ävensom för riksdagen framlägga de förslag, vartill dessa utredningar må föranleda.

Anslag till driftkostnader vid tuberkulossjukvårdsanstalter.

63:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 64) att från och med år 1921 höja det ordinarie förslagsanslaget till bidrag för driftkostnaderna vid tuberkulossjukvårdsanstalter, nu 2,400,000 kronor, med 100,000 kronor till 2,500,000 kronor.

Utredningen i ärendet återfinnes å sid. 189—190 i statsrådsprotokollet. [64.]

För ett vart av åren 1910—1917 har riksdagen beviljat anslag på extra stat till bidrag för driftkostnaderna vid tuberkulossjukvårdsanstalter.

Från och med år 1918 har för samma ändamål utgått ordinarie förslagsanslag, vilkas belopp utgjort för år 1918 650,000 kronor, för år 1919 1,200,000 kronor och för år 1920 2,400,000 kronor.

I överensstämmelse med riksdagens i ämnet fattade beslut har Kungl. Maj:t genom kungörelser den 28 juni 1918 (sv. förf.-samling nr 494) och den 12 september 1919 (sv. förf.-samling nr 589) fastställt villkor och bestämmelser för åtnjutande av bidrag från anslaget ifråga. Omförmälda kungörelser innehålla följande:

Statsbidrag utgår allenast till sådan anstalt, som prövas vara på tillfredsställande sätt anordnad och där avgiften för vårdplats i allmän sjuksal icke utgår med högre belopp än 1 krona för dag, dock att, där anstalt är avsedd för personer, tillhörande viss kommun eller landstingsområde, hinder för statsbidrags åtnjutande ej må föranledas av den omständigheten, att avgiften för vård av person från annan ort utgår med högre belopp.

Från och med år 1920 utgör bidragets belopp för tuberkulossjukhus 2 kronor, för tuberkulossjukstugor och tuberkulosavdelningar å lasarett 1 krona 50 öre samt för kustsjukhus och kustsanatorier för skrofulösa barn 1 krona 75 öre, allt för dag och patient, för vilken avgiften ej är högre än 1 krona om dagen, dock med den inskränkning att för län eller stad, som ej deltager i landsting, statsbidrag ej i något fall må utgå till flera sjukplatser än en på varje tusental av länets eller stadens invånare, däri dock ej inberäknat antalet sjukplatser å kustsjukhus och kustsanatorier för skrofulösa barn eller tuberkulossjukvårdsanstalt, som är avsedd för vård av sjuka från hela riket utan företräde för sjuka från visst län eller viss stad, samt med undantag därjämte beträffande Jämtlands och Norrbottens län, där statsbidrag må utgå för varje sjukplats utan inskränkning i förhållande till invånarantalet.

I skrivelse den 21 augusti 1919 har medicinalstyrelsen yttrat sig angående behovet av anslag för omförmälda ändamål under år 1921. Under åberopande av detaljuppgifter i en skrivelsen bifogad tablå har styrelsen funnit det högsta belopp, som kan bliva erforderligt att bevilja under iakttagande av nu gällande grunder för bidragets utgående, utgöra 3,037,955 kronor 25 öre. I detta belopp kan emellertid, framhåller styrelsen, med all säkerhet en reducering äga rum, beroende dels på att det är ganska ovisst, huruvida tre i tablån upptagna anstalter verkligen under år 1921 äro i verksamhet och sålunda berättigade till statsbidrag för driften, dels ock att på högsta för varje anstalt tillåtna patientantalet med all sannolikhet icke under alla dagar av året är fyllt. Styrelsen har därför hemställt, att ifrågavarande anslag måtte för år 1921 beräknas till högst 2,600,000 kronor.

Vid anmälan av ifrågavarande anslagsyrkande har departementschefen anfört följande:

»Såsom vid föredragning av motsvarande anslagsfråga i 1918 års statsverksproposition nämnts, har erfarenheten ådagalagt, att de för ifrågavarande ändamål under senaste åren utanordnade medlen ej oväsentligt understigit de maximibelopp, som medicinalstyrelsen beräknat

erforderliga enligt gällande grunder. De huvudsakliga anledningarna härtill torde hava varit, dels att icke alla de beräknade platserna blivit färdiga på angiven tid, dels att åtskilliga platser tidvis ej varit belagda eller ock belagda med högre avgift än för statsbidrag är medgivet. Med hänsyn till nu berörda förhållanden har jämväl en reducering ägt rum av anslagen för åren 1917—1920 till respektive 78 $^{1}/_{3}$, 83, 77 och 83 % av det utav styrelsen beräknade maximala anslagsbehovet.

Om för år 1921 anslagets belopp sättes till 2,500,000 kronor eller omkring 82 % av det för samma år beräknade maximibeloppet, 3,037,955 kronor 25 öre, torde anslaget därför med all sannolikhet bliva tillräckligt. Vid bifall därtill skulle sålunda anslaget ökas med 100,000 kronor, vilken ökning är beroende på att det för år 1921 beräknade maximibeloppet överstiger motsvarande summa för år 1920.»

Utskottet, som icke funnit skäl till erinran mot den av Kungl. Maj:t föreslagna ökningen av förevarande anslag, får alltså hemställa,

att riksdagen må från och med år 1921 höja det ordinarie förslagsanslaget till *bidrag för driftkostnaderna vid tuberkulossjukvårdsanstalter*, nu 2,400,000 kronor, med 100,000 kronor till 2,500,000 kronor. *Ökat anslag.*

64:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts därom gjorda hemställan (punkt 65) och under hänvisning till vad statsrådsprotokollet (sid. 191) i ämnet innehåller, får utskottet hemställa, *Resebidrag till vissa patienter vid kustsanatorierna.*

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande år ägt rum, på extra stat för år 1921 bevilja ett förslagsanslag å 15,000 kronor för beredande av *bidrag till medellösa eller mindre bemedlade personer för resor till och från de vid västkusten belägna statsunderstödda kustsanatorierna*, att utgå under de villkor Kungl. Maj:t bestämmer. [65.]

65:o) Under hänvisning till vad utskottet under punkt 51 anfört, hemställer utskottet, *Resestipendier åt läkare för studier i tuberkulossjukvård.*

att riksdagen må från och med år 1921 höja det ordinarie reservationsanslaget till *resestipendier åt läkare, som anmäla sig vilja studera tuberkulosens igenkännande, behandling eller hygien*, från 1,000 kronor till 2,000 kronor. [66.] *Ökat anslag.*

Folksanatorierna.
[67.]

66:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen att till upprätthållande av verksamheten vid de genom medel ur Konung Oscar II:s jubileumsfond inrättade folksanatorierna på extra stat för år 1921 anvisa ett förslagsanslag, högst, 750,000 kronor, att utgå under de i statsrådsprotokollet över civilärenden den 7 januari 1920 angivna villkor.

Utredningen i ärendet återfinnes å sid. 190—203 i statsrådsprotokollet.

I anledning av inom riksdagen väckta motioner har riksdagen år 1904 till upprätthållande av verksamheten vid de genom medel ur Konung Oscar II:s jubileumsfond inrättade s. k. *folksanatorierna*, under villkor att något lotteri till förmån för sanatoriernas verksamhet icke anordnades, för år 1905 anvisat ett belopp av 400,000 kronor, varav hälften eller 200,000 kronor finge av tillgängliga medel förskjutas under år 1904.

Genom beslut den 8 juli 1904 har Kungl. Maj:t rörande ifrågavarande anslag meddelat bestämmelser, beträffande vilkas innehåll en redogörelse återfinnes i det vid statsverkspropositionen till 1907 års riksdag fogade statsrådsprotokollet över civilärenden för den 12 januari 1907, punkt 32.

På därom av Kungl. Maj:t gjorda framställningar har därefter riksdagen för vart och ett av åren 1906—1917 för ifrågavarande ändamål anslagit ett belopp av 200,000 kronor att användas i enlighet med av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser. För år 1918 har riksdagen för ändamålet anvisat ett förslagsanslag, högst, 300,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att av tillgängliga medel förskottsvis redan under år 1917 utanordna 50,000 kronor. Sistnämnda belopp avsågs för täckande av brist, som beräknats uppkomma i verksamheten under år 1917. Därefter har 1918 års lagtima riksdag för omförmälda ändamål anvisat dels för år 1919 ett förslagsanslag, högst, 250,000 kronor, dels ock på tilläggsstat för år 1918 ett förslagsanslag, högst, 50,000 kronor, vilket anslag var avsett till bestridande av de ökade kostnader, som till följd av inträffade prisstegringar beräknades uppkomma vid folksanatoriernas drift under år 1918. Slutligen har 1919 års lagtima riksdag för ifrågavarande ändamål beviljat dels för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 400,000 kronor och dels på tilläggsstat för år 1919 ett förslagsanslag, högst, 300,000 kronor, varav hälften skulle täcka beräknad brist under år 1918 och hälften sådan brist under år 1919.

Den av Kungl. Maj:t föreslagna ökningen av förevarande anslag är föranledd av de under de senaste åren oerhört stegrade kostnaderna

för personalens avlönande och för anskaffande av livsmedel och andra förnödenheter.

Trots riksdagen, enligt vad ovan nämnts, till täckande av brist å 1918 års anslag anvisat tillhopa 200,000 kronor, samt överstyrelsen för fonden, såsom av utredningen framgår, iakttagit all omtanke och sparsamhet vid sanatoriernas drift, hava de av riksdagen för sagda år anvisade medlen icke varit till fyllest, utan har för år 1918 uppstått en ytterligare brist av 220,739 kronor 72 öre. Med anledning härav hade överstyrelsen den 11 mars 1919 hemställt, att Kungl. Maj:t täcktes till täckande av den brist, som sålunda uppstått, på tilläggsstat för år 1919 äska ett ytterligare anslag å berörda belopp. Med hänsyn emellertid till att framställningen inkommit så sent under 1919 års riksdag, föranledde den icke då någon framställning till riksdagen från Kungl. Maj:ts sida.

Jämväl för åren 1919 och 1920 anvisade belopp, 400,000 kronor för vartdera av året, beräknas icke vara tillfyllest, utan anses ett ytterligare belopp av 400,000 kronor vara erforderligt för att täcka den brist, som väntas uppkomma under vart och ett av nämnda år.

Till täckande av dessa brister har Kungl. Maj:t å tilläggsstat för år 1920 äskat ett belopp av 1,021,000 kronor.

Då de ifrågasatta anslagen till upprätthållande av folksanatoriernas verksamhet skulle bliva avsevärda icke blott i och för sig utan även i förhållande till jubileumsfondens storlek — fondens tillgångar, inberäknat värdet av fastigheter, utgjorde enligt senaste revisionsberättelse omkring 3,400,000 kronor — har det synts departementschefen böra tagas under övervägande, huruvida icke statens inflytande på fondens förvaltning bör ökas. Enligt nu gällande stadgar angående förvaltning av jubileumsfonden består överstyrelsen för fonden av fem ledamöter och två suppleanter, valda för fem år i sänder. Överstyrelsens ordförande utses av Hans Maj:t Konungen och styrelsens övriga fyra ledamöter ävensom suppleanterna av huvudmännen för fonden på årsmöte. Vidare välja huvudmännen på årsmötet två revisorer jämte två suppleanter för dem för granskning av det löpande årets räkenskaper och förvaltning. I enlighet med vad 1904 års riksdag vid beviljande för första gången av anslag till folksanatorierna förutsatte, har Kungl. Maj:t genom brev den 8 juli 1904 förordnat bland annat, att en ledamot i överstyrelsen skall utses av Kungl. Maj:t för en tid av fem år i sänder, varjämte Kungl. Maj:t samtidigt föreskrivit, att en av Kungl. Maj:t utsedd revisor skall deltaga i granskningen av jubileumsfondens räkenskaper och förvaltning. Departementschefen föreslår, att Kungl. Maj:t skall utse ytterligare två ledamöter i överstyrelsen samt en revisor, vadan översty-

relsens ledamotsnumerär och revisorernas antal skulle sammanlagt bliva respektive åtta och fyra. Vad departementschefen sålunda föreslagit syntes böra av Kungl. Maj:t föreskrivas såsom villkor för utanordnande av de anslag för ifrågavarande ändamål, som av riksdagen beviljas för år 1921 och följande år.

Utskottet, som icke funnit skäl till erinran mot vad Kungl. Maj:t under förevarande punkt föreslagit, hemställer,

Ökat anslag.

att riksdagen må till upprätthållande av verksamheten vid de genom medel ur Konung Oscar II:s jubileumsfond inrättade *folksanatorierna* på extra stat för år 1921 anvisa ett förslagsanslag, högst, 750,000 kronor, att utgå under de av departementschefen i statsrådsprotokollet över civilärenden den 7 januari 1920 angivna villkor.

Understödjande av dispensärverksamhet.

[68.]

67:o) Kungl. Maj:t har vidare föreslagit riksdagen att på extra stat för år 1921 bevilja ett förslagsanslag å 250,000 kronor att användas till statsbidrag för understödjande av dispensärverksamhet under villkor i huvudsaklig överenstämmelse med de nu gällande.

Utredningen i ämnet återfinnes å sid. 203—204 i åberopade statsrådsprotokollet.

För understödjande av dispensärverksamhet har riksdagen på extra stat beviljat särskilda förslagsanslag, för vart och ett av åren 1915—1917 å 60,000 kronor, för vart och ett av åren 1918 och 1919 å 70,000 kronor samt för år 1920 å 150,000 kronor.

Den av Kungl. Maj:t nu föreslagna ökningen av anslaget är föranledd av att dispensärverksamheten alltjämt befinner sig i kraftig utveckling samt att tillämpning av gällande grunder för anslaget kräver en betydande höjning av detsamma.

Då utskottet av den i ärendet förebragta utredningen blivit övertygat om, att den av Kungl. Maj:t äskade förhöjningen av anslaget är av behovet påkallad, får utskottet hemställa,

Ökat anslag.

att riksdagen må på extra stat för år 1921 bevilja ett förslagsanslag å 250,000 kronor att användas till statsbidrag *för understödjande av dispensärverksamhet* under villkor i huvudsaklig överensstämmelse med de nu gällande.

68:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 69) att från och med år 1921 under riksstatens femte huvudtitel uppföra ett ordinarie förslagsanslag av 30,000 kronor att enligt därom av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser användas till bekostande av behandling enligt den s. k. ljusmetoden av medellösa, med sjukdomen »lupus vulgaris» behäftade personer från landsorten, under villkor att genom bidrag från vederbörande landsting eller kommuner eller annorledes bestridas de belopp, som erfordras för patientens resor fram och åter emellan hemorten och den anstalt, där behandlingen äger rum, ävensom för hans underhåll, så länge behandlingen, vare sig densamma sker i en eller flera tidsperioder, varar. *Behandling av medellösa lupuspatienter.* [69.]

Beträffande utredningen i ämnet får utskottet hänvisa till sid. 205—208 i statsrådsprotokollet.

För ifrågavarande ändamål har riksdagen på extra stat anvisat anslag alltsedan år 1904, då riksdagen efter därom av Kungl. Maj:t gjord framställning för ändamålet beviljade ett belopp av 7,000 kronor. Anslaget utgick därefter under följande år med successivt vidtagna ökningar, så att detsamma för år 1909 utgjorde 12,000 kronor. Vid samma års riksdag förändrades dess karaktär från fast anslag till förslagsanslag, i samband varmed beloppet höjdes till 15,000 kronor. Denna summa var oförändrad till och med 1917, men från och med år 1918 har anslaget utgått med 30,000 kronor för år.

Vad Kungl. Maj:t under förevarande punkt föreslagit riksdagen, har utskottet funnit sig böra biträda. Utskottet hemställer alltså,

> att riksdagen må från och med år 1921 under riksstatens femte huvudtitel uppföra ett ordinarie förslagsanslag av 30,000 kronor att enligt därom av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser användas till *bekostande av behandling enligt den s. k. ljusmetoden av medellösa med sjukdomen »lupus vulgaris» behäftade personer från landsorten*, under villkor att genom bidrag från vederbörande landsting eller kommuner eller annorledes bestridas de belopp, som erfordras för patientens resor fram och åter mellan hemorten och den anstalt, där behandlingen äger rum, ävensom för hans underhåll, så länge behandlingen, vare sig densamma sker i en eller flera tidsperioder, varar.

Resebidrag till vissa patienter vid radiumhemmet i Stockholm.

[70.]

Statsbidrag för uppförande och drift av epidemisjukhus.

[71.]

69:o) Beträffande Kungl. Maj:ts förslag om resebidrag till vissa patienter vid radiumhemmet i Stockholm (punkt 70) samt om statsbidrag för uppförande och övertagande av epidemisjukhus m. m. (punkt 71) kommer utskottet att framdeles under riksdagen avgiva utlåtanden; vilket utskottet skolat härigenom för riksdagen

anmäla.

Lindring i mindre bemedlade patienters å landsbygden sjukvårdskostnader.

[72.]

70:o) Med tillstyrkande av bifall till Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning (punkt 72) hemställer utskottet,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande år ägt rum, till beredande av bidrag, i enlighet med av 1918 års lagtima riksdag godkända grunder, för *lindring i mindre bemedlade patienters å landsbygden sjukvårdskostnader* å extra stat för år 1921 anvisa ett förslagsanslag av 230,000 kronor.

Statsbidrag för anställning av distriktssköterskor m. m.

[73.]

71:o) På grund av vad Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen (punkt 73) och under hänvisning till vad statsrådsprotokollet (sid. 211—212) i ämnet innehåller, får utskottet hemställa,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande år ägt rum, på extra stat för år 1921 anvisa

a) till bestridande av kostnaderna för anordnande i Stockholm av en *statens skola för utbildning av distriktssköterskor* ett förslagsanslag å 8,000 kronor;

b) till *stipendier för sjuksköterskor* för genomgående av nämnda statens skola för utbildning av distriktssköterskor ett förslagsanslag, högst, 20,000 kronor;

c) för beredande av *statsbidrag för anställning av distriktssköterskor* i enlighet med de i riksdagens skrivelse den 13 juni 1919 angivna grunder ett förslagsanslag å 250,000 kronor.

72:o) Med anledning av Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning (punkt 74) hemställer utskottet,

Statsbidrag till avlöning åt distriktsbarnmorskor.

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande år ägt rum, för beredande av *statsbidrag till avlöning åt distriktsbarnmorskor* på extra stat för år 1921 anvisa ett förslagsanslag av 500,000 kronor. [74.]

73:o) I förslaget till riksstat för år 1921 har Kungl. Maj:t under femte huvudtiteln med oförändrat belopp eller 63,533 kronor upptagit det hittills under åttonde huvudtiteln uppförda ordinarie anslaget till barnmorskeundervisningen och barnbördshusen.

Barnmorskeundervisningen och barnbördshusen.

Enligt Kungl. Maj:ts i proposition nr 3 till innevarande års riksdag framlagda, av riksdagen numera godkända förslag skall emellertid det för allmänna barnbördshuset i Stockholm beräknade anslaget eller 24,853 kronor, fortfarande upptagas under åttonde huvudtiteln, vilket ävenledes skett. Vid sådant förhållande bör det under förevarande huvudtitel uppförda anslaget minskas med sagda belopp.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må i riksstaten för år 1921 under femte huvudtiteln uppföra ordinarie anslaget till barnmorskeundervisningen och barnbördshusen med 38,680 kronor.

Minskat anslag.

74:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 75) att till anordnande i Stockholm, Göteborg och Lund av fortbildningskurser för barnmorskor på extra stat för år 1921 anvisa ett förslagsanslag, högst, 4,000 kronor. [75.]

Fortbildningskurser för barnmorskor.

Utredningen i ämnet återfinnes å sid. 213—215 i statsrådsprotokollet.

Från och med år 1899 hava av riksdagen på extra stat anvisade medel stått till förfogande för fortsatt utbildning av barnmorskor.

Sedan nya stater för barnmorskeundervisningsanstalterna år 1910 fastställts, och överlärarna vid dessa från och med år 1911 blivit pliktiga att utan särskild ersättning såsom ett tjänsteåliggande bestrida ifrågavarande undervisning, sattes det extra anslaget för åren 1911—1917 till 2,000 kronor. För år 1918 — då kursen i Lund blev inställd — utgick anslaget med 1,400 kronor.

För år 1919, då kurser skulle uppehållas såväl i Stockholm och Göteborg som i Lund, beviljade 1918 års lagtima riksdag å extra stat 2,000 kronor. Härtill kom ett lika stort belopp å tilläggsstat, beviljat av 1919 års lagtima riksdag, som desslikes på extra stat för år 1920 anvisade ett anslag av 2,800 kronor för det årets kurser i Stockholm och Göteborg.

Enligt nu gällande grunder för beräknandet av kostnaderna för ifrågavarande kurser erfordras för år 1921 ett anslag å 4,000 kronor.

Utskottet, som icke haft något att erinra mot Kungl. Maj:ts förevarande förslag, hemställer,

Ökat anslag.

att riksdagen må till anordnande i Stockholm, Göteborg och Lund av *fortbildningskurser för barnmorskor* på extra stat för år 1921 anvisa ett förslagsanslag, högst, 4,000 kronor.

Karantänsanstalten på Känsö för skötseln av koloxidapparaten.

[76.]

75:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning (punkt 76) får utskottet hemställa,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande år ägt rum, för *bestridande av kostnaderna för skötseln av den å karantänsanstalten på Känsö befintliga koloxidapparaten* på extra stat för år 1921 anvisa ett förslagsanslag, högst, 1,000 kronor.

Personligt lönetillägg åt karantänsläkaren G. E. Hjortzberg.

[77.]

76:o) Med tillstyrkande av bifall till vad Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen (punkt 77) hemställer utskottet,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevavarande år ägt rum, på extra stat för år 1921 anvisa ett förslagsanslag, högst, 500 kronor, till *personligt lönetillägg åt karantänsläkaren vid karantänsanstalten på Känsö Gustaf Ernst Hjortzberg* att utgå, så länge han under år 1921 på grund av Kungl. Maj:ts förordnande uppehåller ifrågavarande karantänsläkarbefattning.

Understöd åt J. Henriksson för odling av medicinalväxter m. m.

[78.]

77:o) På grund av vad Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen (punkt 78) och under hänvisning till vad statsrådsprotokollet (sid. 217) i ämnet innehåller, får utskottet hemställa,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande år ägt rum, som bidrag till skolföreståndaren J. Henrikssons i Rostock verksamhet för *odling av frön för uppdragande av medicinalväxter m. m.* på extra stat för år 1921 anvisa ett förslagsanslag, högst, 3,000 kronor.

Stipendier för deltagande i medicinska fortsättningskurser m. m.

78:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 79) att till stipendier för i statens, landstings eller kommuns tjänst anställda läkare för bevistande av medicinska fortsättningskurser i Stockholm m. m. på extra stat för år 1921 anvisa ett förslagsanslag, högst, 12,000 kronor. [79.]

Beträffande utredningen i ämnet får utskottet hänvisa till sid. 218—219 i statsrådsprotokollet.

Till stipendier för i statens, landstings eller kommuns tjänst anställda läkare för bevistande av medicinska fortsättningskurser i Stockholm har av riksdagen på extra stat anvisats för år 1915 4,500 kronor samt för vartdera av åren 1917 och 1919 6,000 kronor. Närmare bestämmelser angående stipendiernas åtnjutande hava meddelats av Kungl. Maj:t, senast genom brev den 24 oktober 1916 (Sv. förf.-saml. nr 534). Stipendiebeloppen hava därvid fastställts till högst 300 kronor.

Vid bifall till Kungl. Maj:ts nu föreliggande framställning skulle stipendiernas antal ökas från 20 till 28 samt deras belopp höjas från förut fastställda högst 300 kronor till högst 400 kronor, varjämte högst 800 kronor skulle få användas som bidrag till resekostnader för provinsialläkare i övre Norrland, som deltoge i sådan kurs.

Vad Kungl. Maj:t sålunda föreslagit, har utskottet ansett sig böra biträda, och får utskottet alltså hemställa,

Ökat anslag.

att riksdagen må till *stipendier för i statens, landstings eller kommuns tjänst anställda läkare för bevistande av medicinska fortsättningskurser i Stockholm m. m.* på extra stat för år 1921 anvisa ett förslagsanslag, högst, 12,000 kronor.

Överståthållarämbetet.

Överståthållarämbetet. [80.]

79:o) Beträffande Kungl. Maj:ts förslag om höjning av det ordinarie anslaget till överståthållareämbetet kommer utskottet att framdeles under riksdagen att avgiva utlåtande; vilket utskottet skolat härigenom för riksdagen

anmäla.

Utgivande av »Polisunderrättelser». [81.]

80:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 81) att till fortsatt utgivande av tidningen »Polisunderrättelser» på extra stat för år 1921 anvisa ett förslagsanslag, högst, 95,000 kronor.

I fråga om utredningen i ämnet hänvisas till sid. 221—222 i statsrådsprokollet.

Under en följd av år har riksdagen på extra stat beviljat anslag till utgivande av tidningen »Polisunderrättelser». För år 1920 har för ändamålet anvisats ett förslagsanslag, högst, 78,000 kronor.

Den av Kungl. Maj:t nu ifrågasatta höjningen av anslaget är föranledd av stegrade bokbinderikostnader samt den ökning av arbetslönerna, som ägt rum inom typografyrket till följd av det senaste löneavtalet.

För täckande av brist, som uppkommit i det av riksdagen för år 1920 beviljade anslaget, har Kungl. Maj:t å tilläggsstat för samma år äskat ett belopp av 17,000 kronor.

Utskottet, som funnit sig böra tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag, får alltså beträffande framställningen under förevarande punkt hemställa,

Ökat anslag.

att riksdagen må till fortsatt utgivande av tidningen »*Polisunderrättelser*» på extra stat för år 1921 anvisa ett förslagsanslag, högst, 95,000 kronor.

Inrättande av en centralbyrå för fingeravtryck. [82.]

81:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 82) att till bestridande av utgifter för inrättande av en centralbyrå för fingeravtryck på extra stat för år 1921 anvisa ett förslagsanslag av 30,000 kronor.

Beträffande utredningen i ämnet får utskottet hänvisa till sid. 222—236 i statsrådsprotokollet.

Sedan början av år 1906 har fingeravtryckssystemet (daktyloskopien) varit infört vid Stockholms detektivavdelning (jämsides med »Bertillonska förbrytaremätningarna») och tillämpats vid identifiering av brottslingar.

Fingeravtryckssystemet har sedermera även införts vid polisinrättningar i ett 15-tal andra städer i riket. Genom att efter överenskommelse mellan ett flertal polismyndigheter signalementsbyrån vid kriminalavdelningen i Stockholm kommit att för landet i dess helhet tjänstgöra såsom en centralbyrå, där fingeravtryck, som inkommit från de olika polisinrättningarna, samlats, registrerats och klassificerats, har man till en del vunnit samma resultat, som skulle hava uppstått genom statliga åtgärder på detta område. Tiden har emellertid, enligt departementschefens förmenande, nu ansetts vara inne att staten tager saken om hand och för landet i dess helhet fullföljer det uppslag, som i mera begränsad omfattning tagits och därvid visat gynnsamma resultat.

Utskottets yttrande.

Av utredningen i ärendet framgår, att daktyloskopien eller fingeravtryckssystemet visat sig vara till stort gagn för identifierandet av brottslingar. För att systemet ifråga skall kunna verka fullt effektivt, torde emellertid, på sätt i ett flertal stater är fallet, en för hela riket gemensam centralbyrå med huvudregistratur för fingeravtryck böra upprättas, varjämte departementschefen ifrågasatt, att det bör åligga vederbörande polis- och åklagarmyndighet, ävensom i förekommande fall fängelsemyndighet, att upptaga fingeravtryck och översända desamma till centralbyrån. Att kostnaderna för centralbyråns inrättande bestridas av statsmedel, har utskottet funnit sig böra tillstyrka, och har det av Kungl. Maj:t äskade anslagsbeloppet ej heller givit utskottet anledning till erinran.

Utskottet hemställer alltså,

Nytt anslag.

att riksdagen må till bestridande av utgifter för inrättande av en *centralbyrå för fingeravtryck* på extra stat för år 1921 anvisa ett förslagsanslag av 30,000 kronor.

Landsstaten.

Ersättning åt landshövdingarna för vissa tjänsteresor inom länet.

[83.]

82:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 83) medgiva, att landshövding må från och med den 1 juli 1920 äga att vid resor för besökande av olika orter inom länet för inhämtande av underrättelse om nämnda orters tillstånd och behov av statsverket åtnjuta resekostnads- och traktamentsersättning enligt gällande resereglemente.

Utredningen i ämnet återfinnes å sid. 237—241 i statsrådsprotokollet.

För de resor, som landshövdingarna jämlikt § 40 i gällande landshövdinginstruktion äro skyldiga att företaga för att söka vinna förtrogenhet med förhållandena inom länet, utgår ingen ersättning i vidare mån, än att landshövdingarna åtnjuta fria resor å statens järnvägar inom länet, samt att landshövdingarna i Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län uppbära ersättning för kostnad för användning av automobil, för skjuts eller båtlega samt anlitande av vägvisare och bärare. Övrig resekostnad samt utgifterna för husrum och mat under resan måste landshövdingarna bekosta av egna medel.

Utskottets yttrande.

Utskottet, som funnit den av departementschefen förebragta utredningen ådagalägga rättmätigheten och billigheten uti Kungl. Maj:ts förevarande förslag, får alltså hemställa;

att riksdagen må medgiva, att landshövding må från och med den 1 juli 1920 äga att vid resor för besökande av olika orter inom länet för inhämtande av underrättelse om nämnda orters tillstånd och behov av statsverket åtnjuta resekostnads- och traktamentsersättning enligt gällande resereglemente.

Angående statsverkets övertagande av tre fjärdedelar av kostnaden för landshövdingresidensens uppvärmning.

[84].

83:o) Kungl. Maj:t har vidare föreslagit riksdagen (punkt 84) att tre fjärdedelar av kostnaden för uppvärmning av landshövding tillagd boställslägenhet må från och med den 1 september 1920 övertagas av statsverket.

I fråga om utredningen i ämnet får utskottet hänvisa till sid. 241—244 i statsrådsprotokollet.

Enligt nu gällande bestämmelser bidrager statsverket med hälften av de kostnader, landshövding har att vidkännas för uppvärmning av honom tillagd boställslägenhet.

Utskottets yttrande.

Såsom av statsrådsprotokollet framgår, hava kostnaderna för uppvärmning av landshövdingarnas boställslägenheter under de två senaste eldningsåren ökats i sådan grad, att landshövdingarna numera i de flesta fall gälda nästan lika mycket som eller mera än vad de hade att för ändamålet vidkännas år 1916, då kostnaderna i sin helhet drabbade dem. I betraktande härav och med hänsyn till att någon utsikt till avsevärd ändring i detta förhållande icke torde vara att emotse under den närmaste framtiden har utskottet ansett skäligt, att statsverket övertager ytterligare en del av berörda kostnader. I fråga om omfattningen av statsverkets bidragsskyldighet härutinnan har utskottet funnit sig böra tillstyrka vad Kungl. Maj:t i ifrågavarande avseende föreslagit. Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må medgiva, att tre fjärdedelar av kostnaden för uppvärmning av landshövding tillagd boställslägenhet må från och med den 1 september 1920 övertagas av statsverket.

Tjänstemän och betjänte vid länsstyrelserna.

84:o) Kungl. Majt har föreslagit riksdagen (punkt 85) att

1:o) å ordinarie staten för landsstaten från och med år 1921 uppföra

[85.]

dels för Södermanlands län 1 länsbokhållare av första lönegraden med en årlig avlöning av 3,600 kronor, därav 2,200 kronor lön och 1,400 kronor tjänstgöringspenningar, samt för Älvsborgs län 1 länsnotarie och 1 länsbokhållare, båda av andra lönegraden och med en årlig avlöning av 3,200 kronor, därav 2,000 kronor lön och 1,200 kronor tjänstgöringspenningar, varjämte för samtliga ifrågavarande befattningshavare kunna efter respektive 5, 10 och 15 år komma tre ålderstillägg, vart och ett å 500 kronor;

dels ock för Stockholms län 1 landskontorist med en årlig avlöning av 2,600 kronor, därav 1,500 kronor lön, 900 kronor tjänstgöringspenningar och 200 kronor ortstillägg, för Södermanlands län 1 landskanslist med en årlig avlöning av 2,400 kronor, därav 1,500 kronor lön och 900 kronor tjänstgöringspenningar, samt för Jämtlands län likaledes en landskanslist med en årlig avlöning av 2,500 kronor, därav

1,500 kronor lön, 900 kronor tjänstgöringspenningar och 100 kronor ortstillägg, varjämte för samtliga berörda befattningshavare kunna efter respektive 5, 10 och 15 år komma tre ålderstillägg till lönen, vart och ett å 400 kronor;

2:o) föreskriva, att för de nya befattningshavare, som på grund av vad ovan föreslagits må varda uppförda å ordinarie stat, i tillämpliga delar skola gälla de villkor och bestämmelser, som genom kungörelse den 14 juni 1917 äro stadgade för åtnjutande av de från 1918 års början fastställda avlöningsförmåner för landsstaten;

3:o) å ordinarie staten för landsstaten från och med år 1921 uppföra

dels 26 kvinnliga biträden av andra lönegraden, därav 2 för vart och ett av Stockholms, Östergötlands, Göteborgs och Bohus, Älvsborgs, Kopparbergs och Västernorrlands län samt 1 för vart och ett av Södermanlands, Jönköpings, Kronobergs, Kalmar, Gottlands, Kristianstads, Malmöhus, Skaraborgs, Örebro, Västmanlands, Gävleborgs, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län;

dels ock 13 kvinnliga biträden av första graden, därav 2 för Malmöhus län samt 1 för vart och ett av Stockholms, Östergötlands, Jönköpings, Blekinge, Älvsborgs, Värmlands, Västmanlands, Kopparbergs, Gävleborgs, Västernorrlands och Västerbottens län;

4:o) föreskriva, att de kvinnliga biträden, vilka må varda uppförda å ordinarie staten för landstaten, skola åtnjuta avlöning enligt de bestämmelser som av 1919 års lagtima riksdag blivit fastställda att gälla från och med år 1920 för ordinarie kvinnliga biträdesbefattningar, dock att i dessa bestämmelser må vidtagas sådan ändring att biträde av andra graden vid länsstyrelserna i Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län må komma i åtnjutande av, förutom de för biträden av andra graden i landsorten bestämda avlöningsförmåner, jämväl ortstillägg å 100 kronor, ävensom besluta, att de å ordinarie staten för landsstaten nu uppförda skrivbiträden skola från och med år 1921 benämnas kvinnliga biträden av första graden;

5:o) besluta sådan ändring i de utav 1917 års riksdag godkända villkor och bestämmelser för åtnjutande av de från 1918 års början fastställda avlöningsförmåner för landsstaten, att beträffande rätt för kvinnliga biträden att räkna sig viss tjänstgöring till godo för åtnjutande av ålderstillägg skall gälla, att den, som från och med eller efter den 1 januari 1921 befordras till ordinarie biträde hos länsstyrelse, skall äga att för åtnjutande av avlöningsförhöjning räkna sig till godo den tid, biträdet omedelbart före uppförandet å ordinarie stat av

vederbörande befattning med stadigvarande anställning hos länsstyrelsen utfört arbete av motsvarande eller jämförlig beskaffenhet, samt

6:o) höja det ordinarie anslaget till tjänstemän och betjänte vid länsstyrelserna, nu 1,354,450 kronor, med 83,800 kronor till 1,438,250 kronor.

Utredningen i ärendet återfinnes å sid. 245—263 i statsrådsprotokollet.

Det ordinarie anslaget till tjänstemän och betjänte vid länsstyrelserna, vilket av 1917 års riksdag bestämdes till 1,296,650 kronor, är i 1920 års riksstat upptaget till 1,354,450 kronor. Höjningen är till väsentlig del att hänföra till skedda avlöningsförbättringar för kvinnliga skrivbiträden samt vaktmästare vid länsstyrelserna. Ökning av antalet tjänster har emellertid jämväl ägt rum, i det att dels, i stället för 4 indragna lanträntmästarbefattningar, å ordinarie staten för landsstaten uppförts 4 länsbokhållartjänster, därav 2 av första lönegraden och 2 av andra lönegraden, dels ock ytterligare 4 kvinnliga skrivbiträdesbefattningar uppförts å ordinarie stat.

Den verkliga ökningen av personalantalet vid länsstyrelserna efter 1917 års omorganisation inskränker sig alltså till nämnda skrivbiträdesbefattningar. En mera betydande utökning av antalet tjänster har emellertid numera icke ansetts kunna undvikas, framförallt på grund av den ökning i arbetet å landskontoren, vilket inträtt till följd av fögderiförvaltningens omorganisation och kronouppbördens verkställande genom postverket. Behovet av ytterligare arbetskrafter har dock i väsentlig mån synts kunna tillgodoses genom anställande hos länsstyrelserna i ökad omfattning av kvinnlig personal.

Uppförandet å ordinarie stat av de utav Kungl. Maj:t föreslagna befattningarna skulle medföra en ökning av det ordinarie anslaget till tjänstemän och betjänte vid länsstyrelserna med 83,800 kronor, varav 17,500 kronor för de manliga tjänsterna och 66,300 kronor för de kvinnliga befattningarna. Att oaktat denna höjning av nu förevarande anslag någon minskning av anslaget till arvoden åt extra länsnotarier m. m. icke föreslagits är i huvudsak föranlett därav, att detta anslag visat sig alltför knappt tilltaget samt att höjning av arvodena till vissa extra tjänstemän och kvinnliga biträden vid länsstyrelserna är av behovet påkallad. Däremot har anslaget till övergångsstaten ansetts kunna minskas med 15,500 kronor.

Utskottets yttrande.

Kungl. Maj:ts förslag om uppförande å den ordinarie avlöningsstaten för landsstaten av en länsbokhållare av första lönegraden för

Södermanlands län samt en länsnotarie och en länsbokhållare, båda av andra lönegraden, för Älvsborgs län har utskottet ansett sig böra tillstyrka. Ej heller har utskottet funnit något att erinra emot att å ordinarie stat uppföras ytterligare en landskontorist i Stockholms län samt en landskanslist i vart och ett av Södermanlands och Jämtlands län. Då utskottet jämväl funnit sig böra biträda förslaget om uppförande å ordinarie stat av 26 kvinnliga biträden av andra och 13 kvinnliga biträden av första lönegraden samt ej heller i övrigt haft något att erinra mot vad Kungl. Maj:t under förevarande punkt föreslagit, får utskottet hemställa,

att riksdagen må

1:o) å ordinarie staten för landsstaten från och med år 1921 uppföra

a) för Södermanlands län 1 länsbokhållare av första lönegraden med en årlig avlöning av 3,600 kronor, därav 2,200 kronor lön och 1,400 kronor tjänstgöringspenningar, samt för Älvsborgs län 1 länsnotarie och 1 länsbokhållare, båda av andra lönegraden och med en årlig avlöning av 3,200 kronor, därav 2,000 kronor lön och 1,200 kronor tjänstgöringspenningar, varjämte för samtliga ifrågavarande befattningshavare kunna efter respektive 5, 10 och 15 år komma tre ålderstillägg, vart och ett å 500 kronor;

b) för Stockholms län 1 landskontorist med en årlig avlöning av 2,600 kronor, därav 1,500 kronor lön, 900 kronor tjänstgöringspenningar och 200 kronor ortstillägg, för Södermanlands län 1 landskanslist med en årlig avlöning av 2,400 kronor, därav 1,500 kronor lön och 900 kronor tjänstgöringspenningar, samt för Jämtlands län likaledes 1 landskanslist med en årlig avlöning av 2,500 kronor, därav 1,500 kronor lön, 900 kronor tjänstgöringspenningar och 100 kronor ortstillägg, varjämte för samtliga berörda befattningshavare kunna efter respektive 5, 10 och 15 år komma tre ålderstillägg till lönen, vart och ett å 400 kronor;

2:o) föreskriva, att för de nya befattningshavare, som på grund av vad ovan föreslagits må varda uppförda å ordinarie stat, i tillämpliga delar skola gälla de villkor och bestämmelser, som genom kungörelse

den 14 juni 1917 äro stadgade för åtnjutande av de från 1918 års början fastställda avlöningsförmåner för landsstaten;

3:o) å ordinarie staten för landsstaten från och med år 1921 uppföra

a) 26 kvinnliga biträden av andra lönegraden, därav 2 för vart och ett av Stockholms, Östergötlands, Göteborgs och Bohus, Älvsborgs, Kopparbergs och Västernorrlands län samt 1 för vart och ett av Södermanlands, Jönköpings, Kronobergs, Kalmar, Gottlands, Kristianstads, Malmöhus, Skaraborgs, Örebro, Västmanlands, Gävleborgs, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län;

b) 13 kvinnliga biträden av första graden, därav 2 för Malmöhus län samt 1 för vart och ett av Stockholms, Östergötlands, Jönköpings, Blekinge, Älvsborgs, Värmlands, Västmanlands, Kopparbergs, Gävleborgs, Västernorrlands och Västerbottens län;

4:o) föreskriva, att de kvinnliga biträden, vilka må varda uppförda å ordinarie staten för landsstaten, skola åtnjuta avlöning enligt de bestämmelser, som av 1919 års lagtima riksdag blivit fastställda att gälla från och med år 1920 för ordinarie kvinnliga biträdesbefattningar, dock att i dessa bestämmelser må vidtagas sådan ändring, att biträde av andra graden vid länsstyrelserna i Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län må komma i åtnjutande av, förutom de för biträden av andra graden i landsorten bestämda avlöningsförmåner, jämväl ortstillägg å 100 kronor, ävensom besluta, att de å ordinarie staten för landsstaten nu uppförda skrivbiträden skola från och med år 1921 benämnas kvinnliga biträden av första graden;

5:o) besluta sådan ändring i de utav 1917 års riksdag godkända villkor och bestämmelser för åtnjutande av de från 1918 års början fastställda avlöningsförmåner för landsstaten, att beträffande rätt för kvinnliga biträden att räkna sig viss tjänstgöring till godo för åtnjutande av ålderstillägg skall gälla, att den, som från och med eller efter den 1 januari

1921 befordras till ordinarie biträde hos länsstyrelse, skall äga att för åtnjutande av avlöningsförhöjning räkna sig till godo den tid, biträdet omedelbart före uppförandet å ordinarie stat av vederbörande befattning med stadigvarande anställning hos länsstyrelsen utfört arbete av motsvarande eller jämförlig beskaffenhet; samt

Ökat anslag.

6:o) höja det ordinarie anslaget till *tjänstemän och betjänte vid länsstyrelserna*, nu 1,354,450 kronor, med 83,800 kronor till 1,438,250 kronor.

Arvoden åt extra länsnotarier m. m.

85:o) I förslaget till riksstat för år 1921 har Kungl. Maj:t upptagit ordinarie reservationsanslaget till arvoden åt extra länsnotarier m. m. med oförändrat belopp, 383,000 kronor.

I fråga om den inverkan uppförandet å ordinarie stat av de under föregående punkt omförmälta befattningarna måste utöva å nu förevarande anslag har departementschefen anfört följande:

»Det är självfallet, att uppförandet å ordinarie stat av de under nästföregående punkt omhandlade befattningarna måste minska anspråken på anslaget till arvoden åt extra biträden såtillvida, som ett mindre antal befattningshavare behöver avlönas från sistnämnda anslag. Givetvis får också, därest ifrågavarande befattningar komma att uppföras å ordinarie stat, för år 1921 vidtagas reduktion särskilt i de andelar av biträdesanslaget, som för år 1920 tillerkänts de länsstyrelser, vilkas antal ordinarie befattningar skulle mera avsevärt ökas.

Det bör emellertid ihågkommas, dels att de befattningar, som nu skulle uppföras å ordinarie stat, såsom extra avlönats med lägre arvoden, dels ock att i regel arvodena till de extra skrivbiträdena pläga utgå icke från biträdesanslaget utan från sjätte huvudtitelns anslag till skrivmaterialier och expenser, ved m. m. Tages vidare hänsyn till att ersättning till vikarie under semester för de nya ordinarie befattningshavarna vid länsstyrelserna skall utgå från biträdesanslaget, torde den verkliga avlastningen från detta anslag kunna uppskattas till mindre än 40,000 kronor.

Såsom skäl för att någon nedsättning av biträdesanslaget icke bör äga rum har statskontoret bland annat framhållit behovet av höjning efter viss tids anställning av maximiarvodena för de extra biträden hos länsstyrelserna, vilka innehava juridisk universitetsutbildning. Statskontoret har föreslagit slutarvodena till högst 3,000 kronor för extra

länsnotarie eller extra länsbokhållare samt till högst 2,300 kronor för annat extra biträde med juridisk utbildning.

Beträffande denna fråga vill jag till en början erinra, att för närvarande arvodena till de manliga extra biträdena vid länsstyrelserna äro fastställda till för extra länsnotarie och extra länsbokhållare högst 2,500 kronor samt för annat biträde högst 2,000 kronor, vilket belopp dock må utgå endast för den, som har juridisk universitetsutbildning eller längre tids anställning. Vidare vill jag erinra därom, att statskontoret år 1918 i utlåtande med anledning av utav länsstyrelsen i Jämtlands län gjord framställning i ämnet föreslog en höjning av nämnda maximiarvoden till 3,000 kronor, respektive 2,300 kronor. Då vid frågans behandling nästlidet år föredragande departementschefen icke ansåg sig böra tillstyrka denna höjning, berodde detta därpå, att arvodesförhöjning var avsedd att beredas ifrågavarande tjänstemän i form av tillfällig löneförbättring. I likhet med befattningshavarna inom den civila statsförvaltningen i övrigt hava också länsstyrelsernas extra biträden blivit delaktiga av den tillfälliga löneförbättringen.

Då det nu, efter vad flera länsstyrelser meddelat, fortfarande visat sig svårt att trots den tillfälliga löneförbättringen erhålla kvalificerad personal, synes den av statskontoret anvisade utvägen vara beaktansvärd. Det torde ej kunna förnekas, att de extra biträden, vilka avlagt examen vid juridisk fakultet och som någon längre tid varit anställda hos länsstyrelse, intaga en ställning i arvodeshänseende, som knappast står i rätt förhållande till arvodena för övrig extra personal. Det företräde i avseende å begynnelsearvodet, som nu är tillerkänt de juridiskt utbildade extra tjänstemännen, saknar sålunda motsvarighet i fråga om arvodet efter längre tids anställning. Vid bedömandet av denna fråga bör för övrigt ihågkommas, att de extra biträdena vid länsstyrelserna hava full daglig tjänstgöringstid, varför den möjlighet att tjänstgöra hos olika verk och myndigheter, vilken står öppen för extra tjänstemän i de centrala ämbetsverken, är stängd för länsstyrelsernas extra biträden. Jag har med hänsyn till ovan berörda omständigheter ansett mig böra i huvudsak tillstyrka statskontorets nu framlagda förslag, vilket bör göra det i någon mån lättare för länsstyrelserna att tillgodose behovet av biträden med juridisk examen. Jag håller emellertid före, att en bestämd minimitid för anställningens varaktighet bör fastställas såsom villkor för erhållande av nu ifrågavarande arvodeshöjning; och synes mig denna tid lämpligen kunna bestämmas till 3 år.

Statskontoret har även berört en annan fråga om höjning av arvodena till extra biträden, nämligen för kvinnliga sådana biträden med

fast arvode, dock utan att statskontoret framlagt något bestämt förslag härutinnan. I fråga om extra kvinnligt biträde, som förrättar mera krävande arbete, har — i enlighet med den uppfattning, som uttalats av 1917 års riksdag i samband med anmälan om riksdagens beslut rörande omorganisation av fögderiförvaltningen — genom kungl. brev den 21 december 1917 föreskrivits, att arvodet till dylikt biträde må bestämmas till något högre belopp än 1,000 kronor för år. Av de framställningar angående delaktighet i 1920 års anslag till arvoden åt extra biträden m. m., som av länsstyrelserna ingivits till Kungl. Maj:t, har framgått, att länsstyrelserna till dylika kvinnliga biträden utbetalat arvoden av högst omkring 1,400 kronor för år samt att till extra skrivbiträden i allmänhet utbetalats arvoden av högst omkring 1,100 kronor för år. Med detta maximibelopp har statskontoret ock räknat i sitt förslag till fördelning av nämnda anslag, varvid emellertid ämbetsverket utgått från att tillfällig löneförbättring skulle få utgå å nämnda belopp. Statskontoret har emellertid, då de ordinarie kvinnliga biträdena från och med år 1920 erhållit definitiv lönereglering, nu ansett det vara riktigast, att för framtiden grundarvodena för de kvinnliga biträdena höjas, så att tillfällig löneförbättring icke behöver anlitas för biträdenas avlönande.

Jag delar denna statskontorets uppfattning. Vad själva avlöningsbeloppen angår, synas dessa böra fastställas till högst 1,700 kronor för år för extra biträde, som utför mera kvalificerat arbete, samt till 1,300 kronor för år för annat biträde. Till dessa belopp böra emellertid liksom för extra landskontorister och extra landskanslister är fallet kunna komma ortstillägg till samma belopp som för ordinarie kvinnliga biträden. Med ovan angivna maximibelopp skulle arvodena för de extra biträdena komma att ligga minst 100 kronor lägre än avlöningen till biträde å ordinarie stat vid samma länsstyrelse.

Tages hänsyn till de av mig förordade arvodeshöjningarna ävensom till de andra omständigheter, statskontoret framhållit såsom skäl för att ej minska biträdesanslaget — behövligheten av att kunna efter längre tids anställning höja arvodena inom de nuvarande maximibeloppen samt önskvärdheten att överflytta avlöningarna till stadigvarande extra skrivbiträden från sjätte huvudtitelns expensanslag till nu förevarande anslag — synes det vara uppenbart, att någon nedsättning av sistnämnda anslag icke kan tillrådas med anledning av överflyttandet å ordinarie stat av de under nästföregående punkt omhandlade befattningar.»

Departementschefens förslag om höjning efter viss tids tjänstgöring av maximiarvodena för de extra biträdena hos länsstyrelserna, vilka innehava juridisk utbildning, har utskottet funnit sig böra tillstyrka. Beträffande tiden, befattningshavarna i fråga böra hava tjänstgjort hos länsstyrelse för att komma i åtnjutande av högsta arvode, anser sig utskottet emellertid icke kunna förorda, att densamma bestämmes till tre år, utan synes det utskottet, att minimitiden för anställningens varaktighet bör vara fem år, därvid länsstyrelse efter prövning i varje särskilt fall har att avgöra, huruvida vederbörande bör tillerkännas arvodesförhöjning eller icke. *Utskottets yttrande.*

Beträffande förslaget om höjning av arvodena till extra kvinnliga biträden med fast arvode, har det synts utskottet, att det för extra biträde, som utför mera kvalificerat arbete, föreslagna avlöningsbeloppet bör begränsas till 1,550 kronor. Vad departementschefen i övrigt föreslagit, har icke givit utskottet anledning till erinran.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må i riksstaten för år 1921 under femte huvudtiteln uppföra ordinarie reservationsanslaget till arvoden åt extra länsnotarier m. m. med oförändrat belopp, 383,000 kronor.

86:o) I förslaget till riksstat för år 1921 har Kungl. Maj:t upptagit ordinarie anslaget till fögderiförvaltningarna med oförändrat belopp, 2,620,731 kronor. *Fögderiförvaltningarna.*

I tvenne motioner, väckta den ena (nr 65) inom första kammaren av herr *O. Lind* och den andra (nr 164) inom andra kammaren av herr *K. Kjellberg* har framställning gjorts om förhöjning av landsfiskalernas förvaltningsbidrag med därav föranledd ökning av förevarande anslag. Häröver kommer utskottet att framdeles under riksdagen avgiva utlåtande; vilket utskottet skolat härigenom för riksdagen

anmäla.

87:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 86) att från och med år 1921 under femte huvudtiteln uppföra ett ordinarie förslagsanslag till vikariatsersättningar vid fögderiförvaltningarna å 25,000 kronor. *Vikariatsersättningar vid fögderiförvaltningarna.*

[86.]

Utredningen i ämnet återfinnes å sid. 271—272 i statsrådsprotokollet.

Kungl. Maj:ts förevarande framställning har icke givit utskottet anledning till erinran, och får utskottet sålunda hemställa,

Nytt anslag.

att riksdagen må från och med år 1921 under femte huvudtiteln uppföra ett ordinarie förslagsanslag till *vikariatsersättningar vid fögderiförvaltningarna* å 25,000 kronor.

Övergångsstat. [87.]

88:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 87) att nedsätta det ordinarie anslaget till övergångsstat för landsstaten, nu 55,000 kronor, med 15,500 kronor till 39,500 kronor.

Förevarande förslag är föranlett av skedd indragning av lanträntmästarbefattningarna i Uppsala, Östergötlands, Göteborgs och Bohus samt Älvsborgs län.

Utskottet får hemställa,

Minskat anslag.

att riksdagen må nedsätta det ordinarie anslaget till *övergångsstat för landsstaten*, nu 55,000 kronor, med 15,500 kronor till 39,500 kronor.

Polisväsendet på landsbygden m. m. [88.]

89:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 88) att på extra stat för år 1921 ställa till Kungl. Maj:ts förfogande ett förslagsanslag av 800,000 kronor att, huvudsakligen under de i statsrådsprotokollet över civilärenden den 21 februari 1908 angivna villkor för åtnjutande av bidrag från anslaget, användas till avlöning och underhåll av särskild polisstyrka på landet, där sådan kan av förhållandena påkallas, under medgivande tillika, *dels* att av detta anslag erforderligt belopp må användas till åtgärder i särskilda fall för grövre brotts upptäckande och misstänkta personers efterspanande och gripande, *dels ock* att Kungl. Maj:t må av anslaget använda lämpligt belopp till årsarvode åt den polistjänsteman, som förordnas att inom civildepartementet biträda ej mindre vid förande av register över den polisstyrka, som kan komma att ur vissa städers poliskårer ställas till länsstyrelsernas förfogande för beredande av polisskydd vid oroligheter å rikets landsbygd, än ock vid beredning inom departementet av frågor om samma polisstyrkas användning i förekommande fall.

I fråga om utredningen i ämnet får utskottet hänvisa till sid. 273—275 i statsrådsprotokollet.

För förevarande ändamål anvisade 1919 års lagtima riksdag på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag av 600,000 kronor.

Den av Kungl. Maj:t nu äskade förhöjningen av anslaget är föranledd av ökade avlöningar åt ifrågavarande polismän.

Enligt vad utskottet inhämtat hava utgifterna från anslaget under år 1919 uppgått till 1,091,149 kronor 70 öre.

Utskottets yttrande.

Utskottet, som förutsätter, att anslaget kommer till användning efter samma principer som hittills varit tillämpade samt att vid beviljande av bidrag från detsamma största möjliga sparsamhet iakttages, har funnit sig böra tillstyrka Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

Utskottet hemställer alltså,

Ökat anslag.

att riksdagen må på extra stat för år 1921 ställa till Kungl. Maj:ts förfogande ett förslagsanslag av 800,000 kronor att, huvudsakligen under de i statsrådsprotokollet över civilärenden den 21 februari 1908 angivna villkor för åtnjutande av bidrag från anslaget, användas till *avlöning och underhåll av särskild polisstyrka på landet*, där sådan kan av förhållandena påkallas, under medgivande tillika, *dels* att av detta anslag erforderligt belopp må användas till åtgärder i särskilda fall för grövre brotts upptäckande och misstänkta personers efterspanande och gripande, *dels ock* att Kungl. Maj:t må av anslaget använda lämpligt belopp till årsarvode åt den polistjänsteman, som förordnas att inom civildepartementet biträda ej mindre vid förande av register över den polisstyrka, som kan komma att ur vissa städers poliskårer ställas till länsstyrelsernas förfogande för beredande av polisskydd vid oroligheter å rikets landsbygd, än ock vid beredning inom departementet av frågor om samma polisstyrkas användning i förekommande fall.

Arvode åt lappfogdar m. m.

90:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 89) att till ersättning åt lappfogdar m. m. på extra stat för år 1921 anvisa ett reservationsanslag av 41,550 kronor. [89.]

Utredningen i ämnet återfinnes å sid. 276—277 i statsrådsprotokollet.

Till ersättning för juridiskt biträde åt de svenska lapparna i Norge samt till lappfogdar och lappförmän m. m. har riksdagen å extra stat för år 1919 anvisat ett anslag av 31,300 kronor. För innevarande år uppgår anslaget till 37,350 kronor. Den för år 1920 vidtagna ökningen avsåg att bereda förhöjning av, bland annat, ersättningen till ordningsmännen i lappbyarna inom Norrbottens och Västerbottens län. I sistnämnda avseende gäller från och med år 1919, att ordningsmännen, som förut åtnjutit ersättning, i Västerbottens län med 150 kronor för år och i Norrbottens län med belopp, växlande mellan 125 och 200 kronor för år, erhålla höjning härav med vardera 150 kronor för år räknat. För år 1919 hava medel härtill erhållits genom anlitande av lappfondernas avkomstmedel, varemot för år 1920 samma kostnad skall bestridas av nu ifrågavarande anslag.

Kungl. Maj:ts nu föreliggande förslag innebär, att arvodena till ordningsmännen i lappbyarna inom Jämtlands län jämväl skulle utgå från förevarande anslag och icke, såsom för närvarande är fallet, från jämtländska lappväsendets fond.

Utskottet, som icke funnit skäl till erinran mot Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning, hemställer,

Ökat anslag.

att riksdagen må till *ersättning åt lappfogdar m. m.* på extra stat för år 1921 anvisa ett reservationsanslag av 41,550 kronor.

Diverse.

Extra lönetillägg. [90.]

91:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts därom framställda förslag (punkt 90) får utskottet hemställa,

att riksdagen må till beredande, i enlighet med de i statsrådsprotokollet över civilärenden den 7 januari 1920 angivna grunder, av *extra lönetillägg* åt en del tjänstemän och betjänte i de till socialdepartementet hörande ämbetsverk och kårer på extra stat för år 1921 anvisa såsom förslagsanslag ett belopp av 3,000 kronor.

92:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 91) att från och med år 1921 under femte huvudtiteln till ålderstillägg upptaga ett ordinarie förslagsanslag av 500,000 kronor. *Ålderstillägg.* [91.]

Utredningen i ämnet återfinnes å sid. 278—279 i statsrådsprotokollet.

Det under nuvarande sjätte huvudtiteln uppförda ordinarie förslagsanslaget till ålderstillägg är i riksstaten för år 1920 bestämt till 375,000 kronor.

Med hänsyn till de utbetalningar, som ägt rum från anslaget ifråga under åren 1917 och 1918, har anslagets belopp för år 1921 ansetts böra för den nya femte huvudtiteln upptagas till 500,000 kronor.

Utskottet, som icke funnit skäl till erinran mot Kungl. Maj:ts föreliggande framställning, hemställer,

att riksdagen må från och med år 1921 under femte huvudtiteln till *ålderstillägg* upptaga ett ordinarie förslagsanslag av 500,000 kronor. *Ökat anslag.*

93:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 92) att från och med år 1921 under femte huvudtiteln till rese- och traktamentspenningar uppföra ett ordinarie förslagsanslag av 400,000 kronor. *Rese- och traktamentspenningar.* [92.]

Beträffande utredningen i ämnet får utskottet hänvisa till sid. 279—280 i statsrådsprotokollet.

Det under nuvarande sjätte huvudtiteln uppförda ordinarie förslagsanslaget till rese- och traktamentspenningar är i riksstaten för år 1920 bestämt till 300,000 kronor.

På grund av storleken av de utbetalningar från anslaget, som ägt rum under åren 1917 och 1918, samt med hänsyn till det förslag om rese- och traktamentsersättning åt landshövdingarna, som Kungl. Maj:t här ovan under punkt 82 framlagt, har anslaget under den nya femte huvudtiteln ansetts böra uppföras med 400,000 kronor.

Kungl. Maj:ts förevarande förslag har utskottet ansett sig böra biträda, och får utskottet sålunda hemställa,

att riksdagen må från och med år 1921 under femte huvudtiteln till *rese- och traktamentspenningar* uppföra ett ordinarie förslagsanslag av 400,000 kronor. *Ökat anslag.*

Kommittéer och utredningar genom sakkunniga.

[93.]

94:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 93) att från och med år 1921 under femte huvudtiteln för bestridande av kostnader för kommittéer och utredningar genom sakkunniga uppföra ett ordinarie förslagsanslag av 225,000 kronor.

Det under nuvarande sjätte huvudtiteln uppförda ordinarie förslagsanslaget till rese- och traktamentspenningar är i riksstaten för år 1920 bestämt till 300,000 kronor.

Till följd av de stora utbetalningar från anslaget, som ägt rum under åren 1917 och 1918 har detsamma ansetts böra för år 1921 upptagas med 225,000 kronor å det nya socialdepartementets stat och med 80,000 kronor å kommunikationsdepartementets stat. Sistnämnda belopp har ock redan av riksdageu anvisats.

Utskottet, som icke haft något att erinra mot förevarande framställning, hemställer,

att riksdagen må från och med år 1921 under femte huvudtiteln för bestridande av kostnader för *kommittéer och utredningar genom sakkunniga* uppföra ett ordinarie förslagsanslag av 225,000 kronor.

Extra utgifter.

[94.]

95:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 94) att från och med år 1921 under femte huvudtiteln till bestridande av extra utgifter upptaga ett ordinarie reservationsanslag av 40,000 kronor.

Det ordinarie reservationsanslaget till extra utgifter är i riksstaten för år 1920 under sjätte huvudtiteln upptaget med ett belopp av 32,000 kronor.

Med hänsyn till angelägenheten av att medel till extra utgifter ej tillmätas alltför knappt har anslaget under femte huvudtiteln upptagits med 40,000 kronor.

Utskottet, som ansett sig böra biträda Kungl. Maj:ts förslag, hemställer alltså,

Ökat anslag.

att riksdagen må från och med år 1921 under femte huvudtiteln till bestridande av *extra utgifter* upptaga ett ordinarie reservationsanslag av 40,000 kronor.

96:o) Kungl. Maj:t har vidare föreslagit riksdagen (punkt 95) att från och med år 1921 under femte huvudtiteln till skrivmaterialier och expenser, ved m. m. uppföra ett ordinarie förslagsanslag om 1,000,000 kronor. *Skrivmaterialier och expenser, ved m. m.* [95.]

Till skrivmaterialier och expenser, ved m. m. finnes å 1920 års stat under sjätte huvudtiteln uppfört ett ordinarie förslagsanslag av 550,000 kronor. På grund av de under senare åren väsentligt stegrade utbetalningarna från anslaget — för år 1917, 793,200 kronor och för år 1918, 1,279,900 kronor — samt med hänsyn till den ökade belastning av detsamma, som kommer att äga rum, därest Kungl. Maj:ts förslag om statsverkets övertagande av tre fjärdedelar av kostnaden för landshövdingresidensens uppvärmning vinner riksdagens bifall, har anslaget ansetts böra för år 1921 upptagas till ett belopp av 1,000,000 kronor under femte huvudtiteln. Under sjätte huvudtiteln har riksdagen för ändamålet i fråga anvisat 100,000 kronor.

Vad Kungl. Maj:t under förevarande punkt föreslagit riksdagen, finner sig utskottet böra tillstyrka. Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må från och med år 1921 under femte huvudtiteln till *skrivmaterialier och expenser, ved m. m.* uppföra ett ordinarie förslagsanslag om 1,000,000 kronor. *Ökat anslag.*

97:o) Kungl. Maj:t har slutligen föreslagit riksdagen (punkt 96) att från och med år 1921 under femte huvudtiteln till tryckningskostnader, som icke skola gäldas av andra medel, upptaga ett ordinarie förslagsanslag av 300,023 kronor. *Tryckningskostnader.* [96.]

Det hittills under sjätte huvudtiteln uppförda ordinarie anslaget till tryckningskostnader är i riksstaten för år 1920 uppfört med ett belopp av 199,997 kronor.

På grund av den ökade belastningen av anslaget, som under senaste åren förekommit, har ett belopp av omkring 300,000 kronor ansetts böra för ändamålet upptagas under socialdepartementet. För utjämnande av huvudtitelns slutsumma har Kungl. Maj:t föreslagit anslagets upptagande till 300,023 kronor.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må från och med år 1921 under femte huvudtiteln till *tryckningskostnader*, som icke skola gäldas av andra medel, upptaga ett ordinarie förslagsanslag av 300,023 kronor, dock att å anslaget må få göras den jämkning, som kan erfordras för jämnande av huvudtitelns slutsumma.

Övriga ordinarie anslag.

98:o) Beträffande övriga å gällande riksstat under sjätte huvudtiteln, civildepartementet, upptagna, nu till uppförande under femte huvudtiteln föreslagna ordinarie anslag, har någon förändring icke ifrågasatts, utan hava dessa föreslagits till upptagande med oförändrade belopp.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må i riksstaten för år 1921 under femte huvudtiteln med oförändrade belopp uppföra samtliga här ovan icke särskilt omförmälda, hittills under sjätte huvudtiteln upptagna ordinarie anslag, vilka icke enligt Kungl. Maj:ts förslag samt riksdagens beslut skola till annan huvudtitel överföras.

Stockholm den 12 mars 1920.

På statsutskottets vägnar:

S. H. KVARNZELIUS.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *S. H. Kvarnzelius, C. J. G. Swartz, A. C. Lindblad, J. Nilsson* i Skottlandshus, *H. F. Lamm, Ollas A. Ericsson, H. M. Bäckström, J. L. Widell, C. G. Ekman, O. U. B. Olsson, O. Bergqvist* och *F. L. Lindqvist* samt

från andra kammaren: herrar *A. Anderson* i Råstock, *A. Wiklund* i Brattfors, *J. Jönsson* i Revinge, *S. Bengtsson* i Norup, *P. B. Nilsson* i Landeryd, *W. Bäckström, J. Erlansson, A. J. Andersson* i Gävle, *O. Nilsson* i Örebro, *A. E. Åkesson* och *J. D. Norman*,

med undantag därav att i behandlingen av punkterna *61—98* deltagit herr *A. Pers* i st. f. herr *H. F. Lamm.*

Reservation:

vid *punkt 25* (främjande av nykterhet och motarbetande av dryckenskapens följder) av herr *J. D. Norman.*

Tabell över anslagen under riksstatens för år 1921 *femte* huvudtitel.

Socialdepartementet.

	Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor	Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
Departementet.				
Departementschefen			17,000	
Departementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli			* 182,900	
Övergångsstat, *förslagsanslag*, högst			* 15,600	
Departementets verksamhet, *förslagsanslag*, högst				* 10,500
Säger för departementet	.....	.....	215,500	10,500
Sociala verk och inrättningar.				
Riksförsäkringsanstalten:				
Riksförsäkringsanstalten	113,600			
Riksförsäkringsanstaltens verksamhet, *förslagsanslag*		1,123,400		
Kostnader enligt 19 och 37 §§ i lagen om försäkring för olycksfall i arbete, *förslagsanslag*	50,000			
Ersättning till postverket för dess bestyr för riksförsäkringsanstalten, *förslagsanslag*, högst		11,700		
Ersättning åt postsparbanken för dess bestyr för riksförsäkringsanstalten, *förslagsanslag*, högst		39,300		
Statens bidrag till fiskares försäkring, *förslagsanslag*	34,000		197,600	1,174,400
Försäkringsrådet:				
Försäkringsrådet			65,500	
Försäkringsrådets verksamhet, *förslagsanslag*				55,000
Socialstyrelsen:				
Socialstyrelsen	207,900			
Socialstyrelsens verksamhet, *förslagsanslag*, högst		78,300		
Allmän bostadsräkning, *förslagsanslag*, högst		75.000		
Allmän levnadskostnadsundersökning, *förslagsanslag*, högst		40,000		
Levnadskostnadsundersökning bland de mindre bemedlade klasserna av landsbygdens befolkning, *förslagsanslag*, högst		20,000		
Medling i arbetstvister, *förslagsanslag*		** 75,000		
Offentliga arbetsförmedlingen i riket, *förslagsanslag*		200,000		
Medellösa arbetssökandes resor, *förslagsanslag*		30,000		

* Beloppet redan beviljat av riksdagen.

** Av Kungl. Maj:t föreslaget belopp, varöver särskilt utlåtande framdeles kommer att avgivas.

		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor	Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
Bekämpande av arbetslösheten, *förslagsanslag*, högst			*2,000,000		
Internationella föreningen för arbetslöshetens bekämpande, *förslagsanslag*, högst			750		
Mellanfolkliga arbetsamtet i Basel, *förslagsanslag*, högst			750	207,900	2,519,800
Arbetarskydd:					
Yrkesinspektionen		164,100			
Personligt lönetillägg åt yrkesinspektrisen Kerstin Hesselgren, *förslagsanslag*, högst			1,000		
Yrkesinspektionens verksamhet, *förslagsanslag*, högst			54,050		
Permanenta utställningen i Stockholm av skyddsanordningar mot olycksfall och ohälsa i arbetet, *förslagsanslag*, högst			8,000	164,100	63,050
Statens tvångsarbetsanstalter:					
Statens tvångsarbetsanstalt å Svartsjö:					
Bestämt anslag	* 90,000				
Förslagsanslag	* 200,000	290,000			
Statens tvångsarbetsanstalt i Landskrona:					
Bestämt anslag	* 40,000				
Förslagsanslag	* 130,000	170,000		460,000	
Nykterhetsverksamhet:					
Alkoholistvård:					
Ny statsanstalt för alkoholistvården, *reservationsanslag*	*500,000				
Avlöningar och vikariatsersättningar åt befattningshavare vid statens vårdanstalt å Salbohed för alkoholister, *förslagsanslag*, högst	21,885				
Driftkostnaderna i övrigt för statens vårdanstalt å Salbohed för alkoholister, *förslagsanslag*	66,000				
Erkända och enskilda alkoholistanstalters driftkostnader, *förslagsanslag*	100,000				
Statens kostnader för farliga alkoholister m. m., *förslagsanslag*	17,000				
Anordnande av erkända alkoholistanstalter, *reservationsanslag*	10,000				
Sakkunnigt biträde hos socialstyrelsen för ärenden rörande alkoholistvården, *förslagsanslag*, högst	3,600		718,485		
Främjande av nykterhet och motarbetande av dryckenskapens följder:					
Förslagsanslag, högst	22,750				
Reservationsanslag	3,000		25,750		744,235
Sjukförsäkring:					
Allmän sjukförsäkring, *förslagsanslag*			* 900,000		
Sjukkassoväsendets befrämjande, *förslagsanslag*		1,700,000			
Extra statsbidrag för år 1920 åt registrerade sjukkassor, *förslagsanslag*			*1,500,000		
Sjukkassor, som meddela moderskapsunderstöd, *förslagsanslag*			* 110,000		
Tillsyn över understödsföreningarna, *förslagsanslag*, högst			6,000	1,700,000	2,516,000

* Av Kungl. Maj:t föreslaget belopp, varöver särskilt utlåtande framdeles kommer att avgivas.

	Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor	Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
Arbetsrådet:				
Kostnaderna för tillämpningen av lagen om arbetstidens begränsning m. m., *förslagsanslag*				* 150,000
Allmänna pensionsförsäkringen:				
Pensionsstyrelsen	405,900			
Pensionsstyrelsens verksamhet m. m., *förslagsanslag*		586,000		
Statens kostnad för pensionstillägg och understöd åt de personer, som äro därtill berättigade jämlikt lagen om allmän pensionsförsäkring enligt dess lydelse före lagen den 8 juni 1915, *förslagsanslag*		* 16,075,000		
Bidrag till understöd åt de personer, som genom lagen den 8 juni 1915 blivit delaktiga i den allmänna pensionsförsäkringen, *förslagsanslag*, högst		*5,850,000		
Ersättning till postverket för bestyret med pensionsutbetalningar m. m., *förslagsanslag*, högst		60,500		
Ersättning till postsparbanken för bestyret med pensionsutbetalningar m. m., *förslagsanslag*		168,000		
Ersättning till häradsskrivarna för pensionsförteckningar, *förslagsanslag*		50,000	405,900	22,789,500
Fattigvård och barnavård:				
Fattigvården i Stockholm och landsorten	9,564			
Fattigvården i allmänhet, *förslagsanslag*	700,000			
Svenska fattigvårdsförbundet, *förslagsanslag*, högst		19,400		
Statsinspektion av fattigvården, *förslagsanslag*, högst		49,650		
Bidrag till driftkostnaderna vid arbetshem, *förslagsanslag*		100,000		
Allmänna barnhuset i Stockholm	* 84,700			
Frimurarbarnhuset	2,750			
Barnhusen i landsorten	28,380		825,394	169,050
Diverse sociala ändamål:				
Nationalföreningen mot emigrationen, *förslagsanslag*, högst		10,000		
Stiftelsen »Hemmet Fristad», *förslagsanslag*, högst		20,000		
Småbrukskolonin Emaus i Norrtälje, *förslagsanslag*, högst		2,500		
Drottning Sophias skyddshem, *förslagsanslag*, högst		4,000		36,500
Säger för sociala verk och inrättningar	.....	.....	4,026,394	30,217,535

Medicinalstaten samt hälso- och sjukvården.

Medicinalstyrelsen med dithörande stater.

Medicinalstyrelsen	240,730			
Medicinalstyrelsens verksamhet, *förslagsanslag*, högst		25,650		
Personligt avlöningstillägg till en befattningshavare i medicinalstyrelsen, *förslagsanslag*, högst		1,300		

* Av Kungl. Maj:t föreslaget belopp, varöver särskilt utlåtande framdeles kommer att avgivas.

			Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor	Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
Statsmedicinska anstalten:						
Statens bakteriologiska laboratorium	102,290					
Statens rättskemiska laboratorium	19,550					
Förstärkning av anslaget till statens rättskemiska laboratorium, *förslagsanslag*, högst		2,500				
Statens farmaceutiska laboratorium, *förslagsanslag*, högst		20,700	121,840	23,200		
Förste provinsialläkare och provinsialläkare			*1,463,800			
Flyttningsbidrag åt vissa provinsialläkare, *förslagsanslag*.....				4,000		
Resestipendier åt förste provinsialläkare m. fl., *reservationsanslag*			5,000			
Avlöning åt civila läkarstipendiater, *reservationsanslag*.....			31,000			
Bidrag till extra provinsialläkares avlönande, *förslagsanslag*			40,000		1,902,370	54,150
Sjukvårdsanstalterna.						
Sinnessjukvårdsanstalterna:						
Hospitals underhåll, *förslagsanslag* ...	8,100,000					
Bidrag till befordringsavgifter för vissa befattningshavare vid statens hospital och asyler, *förslagsanslag*, högst		45,000				
Resestipendier åt vid statens hospital och asyler anställda läkare, *reservationsanslag*.....	1,000					
Nytt hospital vid Hälsingborg, *reservationsanslag*.....		1,000,000				
Bostadshus för hospitalspersonal, *reservationsanslag*.....		563,500				
Bostadshus för personal vid Stockholms hospital, *reservationsanslag*		132,500				
Bostadshus för personal vid Uppsala hospital och asyl, *reservationsanslag*		100,000				
Vattenreningsverk vid Östersunds hospital, *reservationsanslag*		100,000				
Anstalter för obildbara sinnesslöa, *förslagsanslag*.....	450,000					
Anstalter för bildbara sinnesslöa, som icke äro fallandesjuka, *förslagsanslag*	700,000					
Epileptikeranstalter, *förslagsanslag*...	100,000		9,351,000	1,941,000		
Övriga sjukvårdsanstalter:						
Lasaretts underhåll	15,774					
Resestipendier åt ordinarie läkare vid länslasarett m. fl., *reservationsanslag*	3,000					
Underhåll av Järvsö sjukhus för spetälska	23,500					
Täckande av brist å anslaget till underhåll av Järvsö sjukhus för spetälska, *förslagsanslag*, högst ...		16,500				

* Av Kungl. Maj:t föreslaget belopp, varöver särskilt utlåtande framdeles kommer att avgivas.

			Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor	Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
Bidrag för driftkostnaderna vid tuberkulossjukvårdsanstalter, *förslagsanslag*	2,500,000					
Resebidrag till vissa patienter vid kustsanatorierna, *förslagsanslag*		15,000				
Resestipendier åt läkare för studier i tuberkulossjukvård, *reservationsanslag*	2,000					
De genom medel ur Konung Oscar II:s jubileumsfond inrättade folksanatorierna, *förslagsanslag*, högst		750,000				
Statsbidrag till dispensärverksamhet, *förslagsanslag*		250,000				
Behandling av medellösa lupuspatienter från landsorten, *förslagsanslag*	30,000					
Resebidrag till vissa patienter vid radiumhemmet i Stockholm, *förslagsanslag*		* 8,000				
Statsbidrag för uppförande och övertagande av epidemisjukhus, *förslagsanslag*		* 2,000,000				
Statsbidrag för drift av epidemisjukhus, *förslagsanslag*		* 600,000	2,574,274	3,639,500		
Vanföreväsendet:						
Kliniker vid vanföreanstalterna i Stockholm, Göteborg och Hälsingborg, *förslagsanslag*		179,500				
Polikliniker vid vanföreanstalterna i Stockholm, Göteborg och Hälsingborg, *förslagsanslag*		15,000				
Underhåll av skol- och uppfostringshem för vanföra, *förslagsanslag*		131,400				
Bidrag till resor för vanföra jämte vårdare, *förslagsanslag*		35,000				
De i Stockholm, Göteborg och Hälsingborg inrättade undervisningsanstalterna för vanföra m. m., *förslagsanslag*		184,500	545,400		12,470,674	5,580,500
Hälsovård i allmänhet.						
Kostnader för allmän hälso- och sjukvård, *förslagsanslag*			275,000			
Lindring i mindre bemedlade patienters å landsbygden sjukvårdskostnader, *förslagsanslag*				230,000		
Anordnande av en statens skola för utbildning av distriktssköterskor, *förslagsanslag*				8,000		
Stipendier för sjuksköterskor för genomgående av en statens skola för utbildning av distriktssköterskor, *förslagsanslag*, högst				20,000		
Statsbidrag för anställning av distriktssköterskor, *förslagsanslag*				250,000		
Statsbidrag till avlöning åt distriktsbarnmorskor, *förslagsanlag*				500,000		
Barnmorskeundervisningen och barnbördshusen			38,680			
Fortbildningskurser för barnmorskor, *förslagsanslag*, högst				4,000		
Ortopediska institutet			8,250			
Skyddskoppympningen, *förslagsanslag*			240,000			
Karantänsanstalten på Känsö, *förslagsanslag*, högst			16,600			

* Av Kungl. Maj:t föreslaget belopp, varöver särskilt utlåtande framdeles kommer att avgivas.

	Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor	Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
Skötsel av den å karantänsanstalten på Känsö befintliga kol-oxidapparaten, *förslagsanslag*, högst		1,000		
Personligt lönetillägg åt karantänsläkaren på Känsö G. E. Hjortzberg, *förslagsanslag*, högst		500		
Bidrag till odling av frön för uppdragande av medicinal-växter m. m., *förslagsanslag*, högst		3,000		
Svenska läkarsällskapet	3,000			
Stipendier för deltagande i medicinska fortsättningskurser m. m., *förslagsanslag*, högst		12,000		
Resestipendier åt civila läkare	3,500			
Sveriges andel i kostnaderna för den internationella hälso-vårdsbyrån i Paris, *förslagsanslag*	7,000		592,030	1,028,500
Säger för medicinalstaten samt hälso- och sjukvården	.....	.....	14,965,074	6,663,150
Överståthållarämbetet.				
Överståthållarämbetet			* 125,000	
Utgivande av »Polisunderrättelser», *förslagsanslag*, högst				95,000
Centralbyrå för fingeravtryck, *förslagsanslag*				30,000
Säger för överståthållarämbetet	.....	.....	125,000	125,000
Landsstaten.				
Landshövdingarna			318,500	
Tjänstemän och betjänte vid länsstyrelserna			1,438,250	
Sakkunniga till biträde vid utredningar m. m., *förslagsanslag*, högst			12,000	
Arvoden åt extra länsnotarier m. m., *reservationsanslag*			383,000	
Fögderiförvaltningarna			* 2,260,731	
Vikariatsersättningar vid fögderiförvaltningarna, *förslagsanslag*			25,000	
Övergångsstat			39,500	
Avlöning och underhåll av särskild polisstyrka på landet, *förslagsanslag*				800,000
Ersättning åt lappfogdar m. m., *reservationsanslag*				41,550
Säger för landsstaten	.....	.....	4,476,981	841,550
Diverse.				
Extra lönetillägg, *förslagsanslag*				3,000
Ålderstillägg, *förslagsanslag*			500,000	
Rese- och traktamentspenningar, *förslagsanslag*			400,000	
Kommittéer och utredningar genom sakkunniga, *förslagsanslag*			225,000	
Extra utgifter, *reservationsanslag*			40,000	
Skrivmaterialier och expenser, ved m. m., *förslagsanslag*			1,000,000	
Tryckningskostnader, *förslagsanslag*			300,023	
Säger för diverse	.....	.....	2,465,023	3,000
Summa	.....	.....	**26,273,972**	**37,860,735**

*) Av Kungl. Maj:t föreslaget belopp, varöver särskilt utlåtande framdeles kommer att avgivas.

Stockholm, K. L. Beckmans Boktr., 1920.